

Центральноукраїнський національний технічний університет
Економічний факультет
Кафедра «Міжнародних економічних відносин»

«Допущено до захисту»
Зав. кафедрою МЕВ
д.е.н., професор

_____ Іван МИЦЕНКО
« ____ » _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
за другим (магістерським) рівнем вищої
освіти
на тему:
«Механізми активізації діяльності вітчизняних суб'єктів ЗЕД
на міжнародному ринку транспортних послуг»

Виконав здобувач вищої освіти
_ 2 _ курсу, групи МЕВ-22м(1,4)
ОПП «Міжнародні економічні
відносини»
спеціальності 292 «Міжнародні
економічні відносини»
_____ Сараф'ян А.А.
« ____ » _____ 2024 р.

Керівник роботи
д.е.н., професор
_____ Ірина БАБЕЦЬ
« ____ » _____ 2024 р.

Рецензент _____

Центральноукраїнський національний технічний університет
 Факультет Економічний
 Кафедра Міжнародних економічних відносин
 Рівень вищої освіти Магістр
 Галузь знань 29 «Міжнародні відносини»
 Спеціальність 292 «Міжнародні економічні відносини»
 Освітньо-професійна програма «Міжнародні економічні відносини»

ЗАТВЕРДЖУЮ
 Завідувач кафедри
 _____ Іван МИЦЕНКО
 «_____» _____ 2023 року

**ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
 ЗА ДРУГИМ (МАГІСТЕРСЬКИМ) РІВНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ
 ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ
 Сараф'яна Артема Альбертовича**

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи

Механізми активізації діяльності вітчизняних суб'єктів ЗЕД на міжнародному ринку транспортних послуг

2. Керівник роботи

Бабець Ірина Георгіївна д.е.н., професор

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

3. Строк подання роботи до захисту _____

4. Мета та завдання кваліфікаційної роботи Метою дослідження є – комплексний аналіз ефективних механізмів банківського обслуговування у сфері ЗЕД українських підприємств в умовах лібералізації зовнішньоекономічного режиму України.

Завдання: - здійснити аналіз сутності та структури банківських послуг в умовах лібералізації зовнішньоекономічного режиму України; - визначити роль банківських установ у процесі функціонування інфраструктури зовнішньоекономічних зв'язків; - систематизувати ключові інструменти та напрями валютного банківського обслуговування; - проаналізувати економічний потенціал національних банків в контексті поглиблення євроінтеграційного процесу; - провести оцінку впливу діяльності банків на курс іноземної валюти України; - проаналізувати роботу відділу зовнішньоекономічної діяльності АТ «Укресімбанк»; - обґрунтувати стратегічні напрями, механізми, сучасні технології та загальні пріоритети розвитку банківської системи України в умовах глибокої євроінтеграції; - розробити рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності АТ «Укресімбанк» у сфері валютного обслуговування.

5. Консультанти по роботі, із зазначенням розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Розділ 1	проф. Бабець І.Г.		
Розділ 2	проф. Бабець І.Г.		
Розділ 3	проф. Бабець І.Г.		

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Вибір теми і об'єкта дослідження		
2	Розробка завдання на випускню кваліфікаційну роботу, складання календарного плану його виконання		
3	Опрацювання навчальної та наукової літератури і складання плану роботи		
4	Проведення наукових досліджень, обробка фактичного матеріалу		
5	Написання тексту 1-го розділу роботи та подання його на рецензування керівникові		
6	Написання тексту 2-го розділу роботи та подання його на рецензування керівникові		
7	Написання тексту 3-го розділу роботи та подання його на рецензування керівникові		
8	Усунення недоліків, написання остаточного варіанта тексту, оформлення випускної кваліфікаційної роботи		
9	Отримання відгуку наукового керівника		
10	Перевірка на плагіат		
11	Зовнішнє рецензування роботи		
12	Захист випускної кваліфікаційної роботи на засіданні екзаменаційної комісії		

Дата видачі завдання

« ____ » _____ 2023 року

Підпис керівника

(прізвище та ініціали)

Завдання прийнято до виконання

« ____ » _____ 2023 року

Підпис здобувача

АНОТАЦІЯ

Механізми активізації діяльності вітчизняних суб'єктів ЗЕД на міжнародному ринку транспортних послуг. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття вищої освіти ступеня “магістр” за освітньо-професійною програмою “Міжнародні економічні відносини” зі спеціальності “Міжнародні економічні відносини”. – Центрально-український національний технічний університет. Кропивницький. 2024.

У роботі досліджено тенденції, проблеми, характеристики, закономірності ефективного банківського обслуговування вітчизняних компаній в умовах лібералізації зовнішньоекономічного режиму. Проаналізовано сутність і структуру банківських послуг в контексті лібералізації зовнішньоекономічного режиму України. Визначено роль банківських установ у функціонуванні інфраструктури зовнішньоекономічних зв'язків. Систематизувати основні інструменти та напрямки банківських послуг ЗЕД. Проаналізовано економічний потенціал українських банків у контексті поглиблення євроінтеграційного процесу. Проведено оцінку рівня впливу діяльності банків на ЗЕД України. Проаналізовано ефективність обслуговування зовнішньоекономічної діяльності АТ «Укресімбанк». Обґрунтовано стратегічні напрямки, сучасні механізми, технології та загальні пріоритети розвитку української банківської системи в контексті поглибленої євроінтеграції. Надано рекомендації стосовно підвищення ефективності діяльності АТ «Укресімбанк» у сфері обслуговування зовнішньоторговельної діяльності.

Ключові слова: ЗЕД, фінансування експорту, банківська система, національний банк, лібералізація, конкурентоспроможність, зовнішньоторговельний режим, європейська інтеграція, ЄС, СОТ.

ANNOTATION

Mechanisms of Growing Activities of Foreign Exchange Domestic Entities on the International Market of Transport Services – Manuscript.

Qualification Work for Obtaining a Higher Education Degree "Master" in the Educational-Professional Program "International Economic Relations" in the Specialty "International Economic Relations". – Central Ukrainian National Technical University. Kropyvnytskyi. 2024.

The work examines the trends, problems, characteristics, patterns of effective banking services of domestic companies in the conditions of liberalization of the foreign economic regime. The essence and structure of banking services in the context of the liberalization of Ukraine's foreign economic regime are analyzed. The role of banking institutions in the functioning of the infrastructure of foreign economic relations is defined. To systematize the main tools and areas of banking services of the Foreign Exchange. The economic potential of Ukrainian banks in the context of deepening the European integration process is analyzed. An assessment of the level of influence of banks' activities on the foreign currency of Ukraine was carried out. The efficiency of servicing the foreign economic activity of JSC "Ukreximbank" was analyzed. The strategic directions, modern mechanisms, technologies and general priorities of the development of the Ukrainian banking system in the context of deepened European integration are substantiated. Recommendations have been made regarding the improvement of the efficiency of JSC "Ukreximbank" in the field of servicing foreign trade activities.

Key words: foreign exchange, export financing, liberalization, banking system, national bank, foreign trade regime, competitiveness, European integration, WTO, EU.

ЗМІСТ

Вступ.....	7
РОЗДІЛ 1. БАНКІВСЬКІ ПОСЛУГИ В СИСТЕМІ ОБСЛУГОВУВАННЯ ЗЕД В УМОВАХ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНИ.....	11
1.1. Місце банківських послуг в умовах лібералізації зовнішньоторговельного режиму України.....	11
1.2. Значення банків у процесах функціонування інфраструктури зовнішньо-економічних зв'язків.....	22
1.3. Напрями та головні інструменти напрями банківського обслуговування ЗЕД.....	31
Висновки до розділу.....	42
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ БАНКІВ У СФЕРІ ОБСЛУГОВУВАННЯ ЗЕД.....	44
2.1. Оцінка економічного потенціалу українських банків в умовах євроінтеграції.....	44
2.2. Емпіричне оцінювання впливу діяльності банків на сферу ЗЕД України.....	57
2.3. Аналіз ефективності обслуговування зовнішньоекономічних операцій АТ «Укрексімбанк».....	67
Висновки до розділу.....	78
РОЗДІЛ 3. СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ ЗЕД.....	81
3.1. Пріоритети розвитку банківської системи України в контексті поглиблення євроінтеграції.....	81
3.2. Пропозиції щодо підвищення ефективності діяльності АТ «Укрексімбанк» у сфері обслуговування ЗЕД.....	89
Висновки до розділу.....	97
ВИСНОВКИ.....	99
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	103
ДОДАТКИ.....	114

ВСТУП

Актуальність дослідження. Стимулювання та підтримка якісних банківських послуг суб'єктів ЗЕД і, відповідно, підвищення конкурентоспроможності вітчизняних експортерів на світовому ринку збуту є надзвичайно важливими елементами зовнішньоекономічної політики будь-якої держави. Це пояснюється тим, що результати та умови експортної діяльності держави значною мірою визначають характер її участі в міжнародній економічній діяльності та впливають на процес зростання та розвитку соціально-економічний стан цієї країни. В умовах лібералізації режиму зовнішньої торгівлі перед Україною постає завдання отримання максимальної вигоди від інтеграції банківської галузі в міжнародний економічний простір. Це питання стало особливо важливим і актуальним після вступу України до СОТ та зони вільної торгівлі Євросоюзу, оскільки українська банківська система відіграє важливу роль в обслуговуванні клієнтів та господарській діяльності зовнішньоекономічній діяльності підприємств та організацій.

Умови банківського фінансування виступають одним із факторів конкурентної боротьби окремих суб'єктів господарювання та країн загалом на світовому ринку збуту, оскільки кредити поряд із ціновими чи якісними характеристиками товару розширює можливості збуту для експортерів та імпортерів у зв'язку з придбанням товарів і послуг. Слід зазначити, що розширення зовнішньої торгівлі, як і будь-якої іншої сфери економічної діяльності, потребує участі фінансових ресурсів, у тому числі й витрат банківської кредитної системи. Прискорюючи процес інтернаціоналізації торгівлі та виробництва, сприяючи розвитку виробничих сил, забезпечуючи безперервність міжнародних обмінних і платіжних операцій, банківські послуги є суттєвим фактором, що сприяє зростанню валютного обміну країн.

Тому на сьогодні дослідження питань банківського обслуговування українських компаній у сфері ЗЕД набувають особливої актуальності, з одного боку, через важливість посилення конкурентоспроможності

експортерів національного експорту на світовому ринку в умовах набуття Україною повноправного членства у СОТ та Зоні вільної торгівлі Євросоюзу, а також поглиблення інтеграції до Європейського економічного простору, з одного боку, та відсутність в Україні ефективної системи експортного кредитування, яка діє в багатьох країнах світу за прямої державної підтримки. та участь.

Вагомий внесок у теоретичні та практичні дослідження банківських послуг у сфері ЗЕД зробили закордонні вчені: Баласса Б., Тайлер В.Г., Федер Г., Кравіс І.Б., Обстфельд М., Ліндерт П., Кругман П., Хеллер П.С., Портер М., Рам Р., Кавусі Р.М. та інші.

Багатьом різним аспектам даної проблематики присвятили свої праці вітчизняні вчені, серед яких: Я.В. Белінська, І.В. Бураковський, З. Будкін, З.М. Васильченко, В.А. Вергун, М.А. Вознюк, М.І. Дідківський, А.М. Кандиба, Ключіна К.М., Козак Ю.Г., Козик В.В., Кредісов А.І., Крупкий М.І., Міщенко В.І., Мороз А.М., Науменков С.В., Пшик Б.І., Руденко Л.В., Савлук М.І., Смовженко Т.С., Софіщенко І.Я., Тивончука І.О., Філіпенка А.С. та інші. У працях цих авторів найчастіше досліджується питання зовнішньоекономічних кредитів, види та форми кредитів, а також досвід країн у сфері державної підтримки експорту. Вшановуючи наукові праці вітчизняних та зарубіжних економістів, слід зазначити, що питанню зовнішньоекономічного банкінгу після вступу України до СОТ та членства в зоні вільної торгівлі ЄС досі не приділено належної уваги. Відсутні наукові дослідження, які б ґрунтовно висвітлювали ключові питання цієї проблематики, а також відсутні глибокі наукові дослідження та аналіз практики банківського фінансування імпортно-експортної та інвестиційної діяльності вітчизняних підприємств, оцінка економічної ефективності та напрями вдосконалення цієї сфери в Україні тощо. Усе це зумовлює вибір теми дослідження, його основну мету та завдання.

Наукова проблематика кваліфікаційної роботи збагачується постійно новими якісними науковими результатами, але їх теоретична цілісність та

ефективність практичного розвитку ще недостатні. Лібералізація режиму зовнішньої торгівлі України в умовах все більшого поглиблення європейської інтеграції об'єктивно зумовлює цей напрямок дослідження складних проблем, пов'язаних із підвищенням ефективності діяльності організацій банківських установ, шляхом посилення їх впливу на макроекономічні процеси. ріст і розвиток. валют. Коло поставлених питань ще не до кінця досліджено, що зумовлює актуальність та вибір теми кваліфікаційної роботи.

Мета та завдання дослідження. Мета дослідження – комплексний аналіз ефективних механізмів банківського обслуговування у сфері ЗЕД українських підприємств в умовах лібералізації зовнішньоекономічного режиму України. Дані цілі описують обсяг завдань, найважливішими з яких є:

- здійснити аналіз сутності та структури банківських послуг в умовах лібералізації зовнішньоекономічного режиму України;
- визначити роль банківських установ у процесі функціонування інфраструктури зовнішньоекономічних зв'язків;
- систематизувати ключові інструменти та напрями валютного банківського обслуговування;
- проаналізувати економічний потенціал національних банків в контексті поглиблення євроінтеграційного процесу;
- провести оцінку впливу діяльності банків на курс іноземної валюти України;
- проаналізувати роботу відділу зовнішньоекономічної діяльності АТ «Укресімбанк»;
- обґрунтувати стратегічні напрями, механізми, сучасні технології та загальні пріоритети розвитку банківської системи України в умовах глибокої євроінтеграції;
- Розробити рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності АТ «Укресімбанк» у сфері валютного обслуговування.

Об'єктом дослідження є українські банки, зокрема АТ «Укрексімбанк», як провідна банківська установа у сфері обслуговування сфери ЗЕД в Україні.

Об'єктом дослідження є вплив банківських установ на розвиток зовнішньоекономічних зв'язків в умовах лібералізації зовнішньоекономічного режиму.

Методологічною основою кваліфікаційної роботи є сукупність спеціальних і загальнонаукових методик дослідження, серед яких слід виділити такі методи: загальнонауковий метод у поєднанні з практичними методами досвіду і теорії, дедукція та індукція, синтез і аналіз, перехід від конкретного до реферат. У роботі активно використовуються логічні та діалектичні методи пізнання процесів і явищ у сучасному світовому господарстві та національній економіці. Дослідження базується на застосуванні економіко-статистичних методів (агрегування, спостереження, кластеризація, динаміка, відносна величина, кореляційний аналіз, варіаційний тощо), які дозволяють об'єктивно визначити основні фактори, що впливають на діяльність банків щодо розвитку сфери ЗЕД.

Інформаційна база дослідження: статистичні дані та звіти Національного банку України, Державної служби статистики України, Асоціації банків України, зведені статистичні дані Міністерства фінансів, інформація про діяльність АТ «Укрексімбанк», публікації в закордонних та українських журналах, монографії вчених, мережева інформація, що використовується як інформаційна основа для пошуку в Інтернеті, статистичні звіти, нормативні документи.

Обсяг і структура кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота складається з вступу, 3-ьох розділів й висновків, що викладені на 123 сторінках. У тексті розміщено 13 таблиць, 23 рисунків та 4 додатків. Список використаних джерел складається з 141 назв.

РОЗДІЛ 1 БАНКІВСЬКІ ПОСЛУГИ В СИСТЕМІ ОБСЛУГОВУВАННЯ ЗЕД В УМОВАХ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

1.1. Місце банківських послуг в умовах лібералізації зовнішньоторговельного режиму України

Разом зі становленням і розвитком банківської системи системно розвивається і ринок банківських продуктів, який поділяється на ринок банківських послуг і активно-пасивний ринок, переважно кредитний. Сучасний ринок банківських послуг включає широкий спектр послуг – від касових і розрахункових, транспортування і зберігання грошових цінностей до управління зовнішньоекономічною діяльністю вітчизняних компаній і установ. 1 січня 2016 року Україна стала повноправним членом Зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, що призвело до значного посилення зовнішньоекономічної діяльності національних підприємств. Завдяки створенню Поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі (ПВЗВТ) зовнішньоторговельний режим України суттєво лібералізовано в межах поставленої мети – забезпечення вільного переміщення товарів та обслуговування між Україною та Європейським Союзом, з метою досягнення взаємного недискримінаційного ставлення до товарів, послуг і бізнесу. В умовах поглиблення європейської інтеграції та вступу України до СОТ побудова ефективної банківської системи стає надзвичайно важливою, оскільки банківські компанії є рушійною силою економічного розвитку та трансформації ринків та активізації зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД).

Розвиток банківської системи України в умовах членства в СОТ та асоціації з ЄС є складним і системним, потребує скоординованих зусиль усіх учасників цього процесу – Національного банку, банків, органів виконавчої та законодавчої влади. Н. М. Шелудько [112, с. 26] зазначає, що ці процеси мають бути спрямовані на отримання максимальної вигоди від міжнародної інтеграції української банківської галузі у світовий економічний простір. Ефективне функціонування банківських установ в Україні в контексті

поглиблення євроінтеграції гальмується через недостатню адаптацію національного законодавства до вимог ЄС та відсутність системної стратегії розвитку національних банків після вступу України до СОТ. Тому все більшої актуальності набуває дослідження банківських послуг для валютних послуг, їх місця в банківських операціях та їх специфіки, механізму формування та розвитку.

Теоретичні основи та методологія дослідження ролі банків у системі обслуговування та розвитку ЗЕД в умовах лібералізації зовнішньоекономічного режиму широко згадуються в наукових дослідженнях науковців вітчизняних досліджень: А. С. Гальчинського [99], В. М. Гейця, [77], Гетьмана В.П. [25], Мороза А.М. [74], Савлука М. І. [74], Смовженко Т. С. [93], Федосова В.М. [105], Шамова І. В. [108], Філіпенка А. С. [106], Федоренка А.В. [104], Ющенко В. А. [116] та багато інших. Серед західних економістів значний внесок у дослідження кредитно-грошових відносин і валюти, що виникають в результаті діяльності банків у сфері зовнішньоекономічних відносин, зробили: Вільямс Дж., Грехем Ф., Зіденберг А., Ерхард Л., Кейнс Дж., Кассель Г., Самуельсон П., Ліндерт П., Фрідман М., Хоффман Л.

Водночас, на жаль, в Україні надто мало поглиблених досліджень з питання впливу банківських установ на розвиток зовнішньоекономічних зв'язків країни в умовах лібералізації зовнішньоекономічного режиму та вступу України до СОТ та ЄЗВТ. Роботи вищезазначених авторів зосереджені переважно на окремих аспектах фінансово-грошових відносин та діяльності банків на валютному ринку, надаючи при цьому стратегічний напрямок діяльності банків. виявлено у вітчизняній науковій літературі на сьогоднішній день.

Основні завдання та шляхи здійснення інновацій та розвитку банківської системи в контексті приєднання України до ВЗВТ на національному рівні описано у Посланні Президента України до Верховної Ради [3]. За його словами, посилення конкурентоспроможності банківського

сектору України було б адекватною відповіддю на виклики, пов'язані з приєднанням України до ЗВТ з ЄС. Адже це важливий елемент для підвищення інвестиційної привабливості, посилення економічних реформ в Україні, диверсифікації економічних відносин між українськими суб'єктами господарювання та європейськими країнами та стимулювання економічного зростання, зростання обсягів взаємної торгівлі.

Зупинимось на всебічному аналізі наслідків вступу України до СОТ та її приєднання до ВЗВТ. Згідно з результатами досліджень, проведених українськими економістами, вступ України до СОТ та ВЗВТ має багато різноманітних наслідків для української економіки, а також її різних галузей і секторів (табл. 1.1). Для України вступ до СОТ і ЄВЗТ має такі позитивні результати у сфері зовнішньої торгівлі [57, с. 477-482]:

1) Очікуване покращення інвестиційного середовища та зростання прямих іноземних інвестицій (ПІІ). Така тенденція спостерігається в більшості країн Центральної та Східної Європи (ЦСЄ), а також у країнах Балтії, які стали членами СОТ та інтегровані в ЄС.

2) Можливість негайного розвитку зовнішньоторговельних відносин України з усіма країнами-членами СОТ.

3) Членство в СОТ сприятиме інкорпорації ключових міжнародних правових правил і норм у національне законодавство. Завдяки роботі механізму перегляду торговельної політики в рамках СОТ та низці його ключових принципів формуватиметься та підтримуватиметься прозора та передбачувана торговельна політика України. Дуже важливо посилити послідовність і відповідність політики реформ, просувати адміністративну реформу, подолати корупцію, внутрішні вдосконалення тощо.

Таблиця 1.1

Економічний та торговельний режими до і після вступу до СОТ та
приєднання до ВЗВТ

До вступу до СОТ та ВЗВТ	Після вступу до СОТ та ВЗВТ
- Режим управління бізнес-середовищем, яке заохочує порушення закону. – Підприємства технологічно відсталі, не платять бюджету, нерентабельні у виробництві. - Дискримінаційне ставлення до української продукції на зовнішніх ринках. – Нерозвинена банківська система і весь ринок послуг. - Обмежений вибір товарів і послуг для споживачів. - Виробники обмежують доступ до інгредієнтів і сировини. - Закони не узгоджені з міжнародною торговою практикою. - Неприятливе інвестиційне середовище, реінвестиції за кордон, вивіз капіталу. – Доступ українських інвесторів до інформації є неналежним. - Збільшення технологічного відставання української економіки від економік більш розвинених країн.	- Підвищення загального рівня ефективності економіки. - Посилення конкуренції для формування ринку. - Фактичний попит на товари та послуги. - Досягнення кращих за існуючі та недискримінаційних умов для доступу української продукції на зовнішні ринки. - Добробут народу. - З'явився більший вибір товарів і послуг. - Доступ до дешевших комплектуючих і сировини, а для громадян – доступ до дешевших товарів і послуг. - Україна стає повноправним членом міжнародної торгівлі. - Застосовувати найбільш ефективну систему регулювання, що забезпечує підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності та конкурентоспроможності економіки. - Створення більш сприятливого середовища для іноземних інвестицій.

За: [81]

Згідно з аналітичними дослідженнями, проведеними експертами Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [72], завдяки змінам механізму торгівлі в Україні підвищується ефективність зовнішньої торгівлі та конкурентоспроможність землі. економіка. Наприклад, у таблиці 1.2 наведено оцінку наслідків вступу України до СОТ, проведену експертами АНТ Consulting Group на замовлення Уряду України. Згідно з цим дослідженням, вступ України до СОТ вплинув на створення більш сприятливого середовища для іноземних інвестицій, підвищення загальної ефективності економіки, посилення ринкової конкуренції тощо. За словами академіка Геєця В. М. [77, гл. 99-100], пріоритетним завданням реформування банківської системи України є її тісна інтеграція у світовий та європейський фінансовий простір, а також її відповідність вимогам і

критеріям СОТ. У цьому контексті особливого значення набуває посилення конкурентоспроможності національного банківського капіталу. З приєднанням до ЗВТ та вступом України до СОТ посилюються загрози поглинання західного капіталу основними банківськими установами України. У цьому контексті стратегічною метою розвитку ринку банківських послуг є, з одного боку, максимально використати можливості іноземного банківського капіталу для підвищення інвестиційного потенціалу української економіки, а з іншого – правильно визначити цей процес, застосовуючи потенційний протекціонізм, сприяє зміцненню національного банківського капіталу. У зв'язку з цим зростає актуальність і важливість вивчення та глобального узагальнення вимог СОТ та ЄС щодо функціонування банківської системи.

Підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС впливає на всіх суб'єктів вітчизняного ринку банківських послуг, у тому числі на діяльність Національного банку України. Діяльність Національного банку України у сфері євроінтеграції в основному спрямована на виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Реалізація умов угоди підвищує ефективність ринку фінансових послуг, забезпечуючи відповідність регуляторних та національних наглядових органів нормам ЄС та міжнародним стандартам. Це також створює передумови для підвищення конкурентоспроможності та рівноправної співпраці українських фінансових установ з європейськими установами, сприяючи підвищенню рівня надання фінансових послуг та захисту прав споживачів. Для виконання цих завдань Національний банк України постійно вживає заходів, спрямованих на [76]:

- упровадження міжнародних стандартів у сфері фінансових послуг;
- виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, імплементація правових актів ЄС у національне законодавство;
- посилення рівня довіри до НБУ як центрального банку, який відповідає європейським стандартам та інтегрується в співтовариство європейських центральних банків;

- виконання рішень двосторонніх органів асоціації Україна-ЄС та інших міжнародно-правових зобов'язань і угод у сфері європейської інтеграції.

Запровадження НБУ європейських стандартів і практик сприяє створенню ефективних механізмів управління фінансовими установами, вдосконаленню методів нагляду та прозорості у фінансовому секторі. Все це необхідно для стабільного та ефективного функціонування українського фінансового ринку.

Як зазначив Вознюк М. Р. [21, с. 48], банківські послуги відіграють важливу роль у загальному розвитку та конкурентоспроможності сучасних економік, а також у створенні нових робочих місць. Останніми роками вони зростають дедалі швидше, і їх питома вага у світовій торгівлі зростає швидше, ніж частка інших послуг. Здатність банківської галузі створювати нові робочі місця є важливою в періоди високого безробіття, особливо тому, що галузь має тенденцію дуже позитивно реагувати в періоди економічного зростання і не занепадає в періоди економічного зростання.

Багатосторонні та двосторонні основи відносин України з іноземними державами у сфері банківських послуг встановлюються Генеральною угодою про торгівлю послугами (ГАТС). Цей юридичний документ СОТ стосовно торгівлі банківськими послугами спрямований на розширення торгівлі та інвестицій безпосередньо в послуги та опосередковано сприяє економічному зростанню через відкриття ринку. Дуже широкі зобов'язання щодо лібералізації членів GATS обмежуються конкретними зобов'язаннями, які вони беруть лише для секторів послуг, включених до їхніх програм зобов'язань [9].

За визначенням GATS під банківськими та іншими фінансовими послугами (крім страхування) розуміються [81, с. 156]:

1) Укладання угод для клієнта або від імені клієнта на фондовій біржі, поза біржею або іншим чином з:

- інвалютою;

- кредитними зобов'язаннями, що знаходяться в обігу на грошовому ринку (включаючи чеки, векселі, депозитні сертифікати);
- похідними продуктами, до яких відносяться, не обмежуючись ними, опціони та ф'ючерси;
- цінні папери дозволені до продажу;
- документи, що стосуються обмінних курсів і процентних ставок, включає такі продукти, як своп-контракти та форвардні курсові контракти;
- оборотні інструменти та інші фінансові активи, в т.ч у злитках дорогоцінних металів;

2) Грошовий брокередж.

3) Приймання участі у випусках цінних паперів будь-якого виду, включаючи андеррайтинг випуску та розміщення цінних паперів як агент (приватний чи державний) та надання пов'язаних послуг із цим випуском.

4) Платіжні та клірингові послуги, пов'язані з фінансовими активами, включаючи акції, деривативи та інші переказні цінні папери.

5) Управління активами, наприклад контроль і регулювання валютних або портфельних операцій, усі форми управління взаємними фондами, управління пенсійними фондами, ескроу-послуги, управління документами зберігачів та архівування.

6) Надання та передача фінансової інформації, а також програм обробки фінансових даних і допоміжних програм, створених іншими постачальниками фінансових послуг.

7) Приймати внески та інші кошти від населення, які мають бути повернуті.

8) Посередницькі фінансові послуги, консалтингові та інші допоміжні фінансові послуги, пов'язані з усіма видами діяльності, зазначеними вище, включаючи надання довідок та аналіз рівня ризику під час фінансування позик, проведення досліджень та консультування щодо інвестиційної політики та структури портфеля, а також консультування щодо придбання та проблеми з продажем. а також щодо корпоративної реструктуризації та

стратегії.

- 9) Позики будь-якого виду.
- 10) Фінансування операцій з оренди.
- 11) Надання різних гарантій.
- 12) Усі послуги, пов'язані з оплатою та грошовими переказами (дорожні чеки, кредитні картки).

На думку А. М. Мороза [6, с. 72], економічне та фінансове життя держави залежить від банків у 3-ьох важливих аспектах. Банки, по-перше, займають ключове місце в платіжному механізмі держави, домогосподарств і бізнесу, по-друге, вони отримують депозити, тобто джерела капіталу, що становлять фінансові активи суспільства, по-третє, вони перерозподіляють фінансові ресурси і виступають посередниками між вкладниками з надлишковими коштами та потенційні позичальники на основі рішень щодо кредитоспроможності вкладників.

Банківські стандарти Євросоюзу і ГАТС відображають частково загальні принципи банківського нагляду, прийняті Базельським комітетом з банківського нагляду. Усього 25 принципів ефективного банківського нагляду, встановлених Базельським комітетом, можна розділити на 8 категорій [44, с. 23]:

- інформаційні потреби;
- забезпечення постійного банківського нагляду;
- критерії дозволу та затвердження структурних змін;
- передумови ефективного банківського нагляду;
- повноваження контролюючого органу;
- нормативно-правові акти; - система гарантування вкладів;
- транскордонна банківська діяльність.

Проаналізувавши вимоги СОТ та ЄС до банківського законодавства [76; 119] можна виділити три піднапрямки: вимоги до кредитних установ; запит на надання послуг; нагляд за діяльністю кредитних установ.

У цьому контексті доцільно виокремити 12 основних інститутів: заходи

щодо відновлення платоспроможності (оздоровлення); ліцензія; структурний підрозділ; платити; коефіцієнт платоспроможності; приватний фонд; Банківська операція; великий ризик; передача; депозити; належне звітування та моніторинг.

Основні принципи регулювання інститутів банківського права COT та ЄС наведені в табл. 1.2. Окремим предметом регулювання можна вважати відносини з третіми країнами. Вони не виділені в окремий підсектор, оскільки відносини з третіми країнами широко поширені в усіх підсекторах, згаданих вище.

Таблиця 1.2

**Головні вимоги Євросоюзу та COT
стосовно регулювання банківської справи**

Підгалузі	Інститути
Вимоги до надання послуг	Банківські операції
	Перекази
	Вклади
Вимоги до кредитних інститутів	Реорганізація, заходи щодо відновлення платоспроможності (санація)
	Ліцензування
	Ліквідація
	Власні кошти
	Структурні підрозділи
	Коефіцієнт платоспроможності
	Значні ризики
Нагляд за діяльністю кредитних інститутів	Звітність
	Належний нагляд

За: [55, с. 38]

Норми COT та ЄС щодо започаткування та подальшого здійснення діяльності кредитних установ регламентують започаткування та подальше здійснення діяльності. Основними положеннями є такі [76; 108; 119]:

1) Необхідні умови для створення ліцензованої кредитної установи:

- достатній початковий капітал – не менше 5 млн євро (в особливих випадках – не менше 1 млн євро);
- достатній власний капітал - не менше початкового капіталу;
- зареєстрований офіс розташований у тій самій державі-члені, що й

країна юридичної адреси;

- кваліфікація менеджерів – не менше двох осіб з достатньою репутацією та комерційним досвідом;
- надати програму діяльності;
- акціонери та учасники – уповноважений орган повинен отримати інформацію про акціонерів та учасників з істотною участю.

2) Створення філій кредитних установ на територіях інших країн-членів СОТ та ЄС здійснюється без застосування процедур ліцензування (так званий нотифікаційний режим). Держави-члени ЄС надають національний режим філіям кредитних установ з інших країн ЄС.

3) Визначення мінімального рівня (коефіцієнту) достатності капіталу (платоспроможності) – 8%. Затверджена організація може встановити вищий мінімальний коефіцієнт. Цей коефіцієнт являє собою співвідношення між власним капіталом банку та сукупними активами та позабалансовими статтями, розраховане відповідно до рівня ризику. Правила встановлюють різні вагові коефіцієнти для різних класів активів, хоча органи влади можуть встановлювати вищі коефіцієнти.

4) Визначити структуру власного капіталу кредитної організації.

5) Значні ризики. Ризик кредитної установи для клієнта або групи афілійованих клієнтів є дуже високим, якщо масштаб кредитної установи дорівнює або перевищує 10% власного капіталу кредитної установи. Кредитні установи повинні повідомляти про кожен суттєвий ризик компетентному органу. Кредитним установам не дозволяється приймати ризики від клієнтів або груп пов'язаних клієнтів, вартість яких перевищує 25% власного капіталу кредитної установи. Кредитні установи не повинні нести значних ризиків, загальний ризик яких перевищує 800% власного капіталу.

6) Забезпечити ефективний контроль за діяльністю кредитних установ з боку уповноважених органів приймаючої держави-члена та приймаючої держави-члена. Компетентні органи держав-членів повинні надавати один

одному інформацію про управління та власність кредитних установ і філій, а також інформацію, яка може підтримувати нагляд за кредитними установами, зокрема:

- платоспроможність;
- кредитний контроль;
- значно обмежити ризики;
- система гарантування вкладів;
- механізм внутрішнього контролю;
- адміністративні та бухгалтерські процедури.

При цьому компетентні органи можуть накладати штрафи або застосовувати заходи щодо запобігання виявленим порушенням або усунення причини таких порушень.

Вимоги ЄС та СОТ щодо механізму гарантування вкладів є особливо важливими для України через низький рівень довіри населення до банківської системи. Метою цих правил є захист вкладників усіх кредитних установ у країнах-членах СОТ та ЄС та забезпечення високої стабільності всієї банківської системи.

Шкарапова О. [113, с. 17] зазначила, що для української банківської системи важливо визначити обмеження, які ЄС та СОТ накладають на банківські послуги. Узагальнення таких обмежень допоможе виробити виважену політику в цьому напрямку, а також встановити потенційні перспективи виходу вітчизняних банків на зовнішні ринки. Проте слід пам'ятати, що на додаток до обмежених можливостей доступу до ринку, чітко визначених цими обмеженнями, існують також переваги, які впливають із принципу найбільшого сприяння. Таким чином, якщо держава-член СОТ або ЄС надає іншій країні або режиму доступ до ринку на більш сприятливих умовах, ніж ті, що вказані в її переліку зобов'язань, ця країна зобов'язана розширити доступ до цього ринку або режиму для всіх інших членів СОТ. чи ЄС. [15].

Підсумовуючи, зазначимо, що важливою умовою посилення

міжнародної економічної інтеграції України в рамках ЗВТ ЄС та СОТ є відповідність чинного та майбутнього законодавства України вимогам сучасних високорозвинених країн. У цьому контексті для України важливо проаналізувати досвід країн Центральної та Східної Європи щодо адаптації банківської системи до вимог ЄС. Основним документом, що визначає вимоги СОТ до банківського сектору, є Генеральна угода про торгівлю послугами, яка встановлює двосторонні та багатосторонні межі відносин України з іноземними державами у сфері банківських послуг. Документ має на меті розширення торгівлі та прямих іноземних інвестицій у сфері послуг та опосередковано сприяти економічному зростанню через відкриття ринку. Основні вимоги GATS у сфері банківських послуг в основному пов'язані із забезпеченням найбільш сприятливого режиму та сприятливого доступу на ринок.

1.2. Роль банківських установ у процесі функціонування інфраструктури зовнішньо-економічних зв'язків

Одним із головних напрямів роботи українського Уряду в 2023 р. визначена всебічна активізація ЗЕД вітчизняних підприємств і їх захист від можливих негативних явищ, що викликані повномасштабною збройною російською агресією. У числі першочергових завдань — всебільший подальший розвиток та підвищення рівня ефективності функціонування зовнішньоекономічної інфраструктури [72]. Активізація банківської діяльності проявляється у підвищенні рівня ефективності впливу на українську економіку через зростання обсягів традиційних банківських операцій, диверсифікацію банківської діяльності в інші фінансові, економічні та соціально-політичні сфери життєвої діяльності суспільства, зростання частки капіталу, що сформований в регіонах, концентрацію банківського капіталу.

Нинішній стан економіки України характеризується такими негативними тенденціями розвитку ЗЕД, як утруднення здійснення

зовнішньоторговельних операцій внаслідок повномасштабного військового вторгнення в Україну, погіршення ситуації у сфері управління державним боргом, погіршення кредитних рейтингів держави, значне падіння ВВП, руйнування експортної бази країни та значне зменшення надходжень валютної виручки від експортної діяльності українських компаній, підвищення рівня спекулятивного попиту на безготівковому та готівковому валютному ринку, низькі офіційні валютні резерви НБУ. Це підтверджує важливість і актуальність створення засад науково-обґрунтованої і ефективної валютної політики, яка втілювала б у собі європейський досвід стосовно ролі й методів впливу банківського сектору на розвиток зовнішньоекономічних відносин країни.

З огляду на це, дослідження ролі банків в розвитку зовнішньоекономічних відносин України є актуальним як з теоретичних, так і особливо з прагматичних позицій. У Посланні Президента України до Верховної ради України [3, с. 101-102] наголошується, що для українських банків вкрай важливо посилити їхню роль у процесах функціонування ринкової інфраструктури, удосконалення механізмів надання банківських послуг в Україні як члена СОТ й ВЗВТ та активізації євроінтеграційних процесів. Сьогодні українські банки займають важливе місце у інфраструктурі забезпечення зовнішньої торгівлі. Загалом під ринковою інфраструктурою зовнішньоекономічної діяльності Почерніна Н. В. [85, с. 8] розуміє систему міжнародних, державних, приватних та громадських інститутів, а також технічних засобів, які обслуговують інтереси суб'єктів міжнародних ринкових відносин та забезпечують їх ефективну діяльність й взаємодію.

На думку вченого-нобелівського лауреата Д. Норда [78, с. 136], інфраструктура є складним системним утворенням, що має свої економічні ресурси й результати, свої особливості розвитку, свої функції та цілі. Але, в першу чергу, інфраструктура характеризується через сукупність її складових елементів та аналіз взаємозв'язків між ними. В найбільш узагальненому

вигляді класифікація структурних елементів ринкової інфраструктури ЗЕД наведена у табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Види інфраструктури обслуговування ЗЕД

Критерії класифікації	Види зовнішньоекономічної інфраструктури
За напрямом спеціалізації	Інфраструктура валютно-фінансового ринку Інфраструктура міжнародного науково-технічного співробітництва Інфраструктура зовнішнього ринку капіталу Інфраструктура міжнародної торгівлі Інфраструктура зовнішнього ринку робочої сили
За загальним призначенням	Науково-дослідницька інфраструктура Організаційно-технічна інфраструктура Фінансово-кредитна інфраструктура
За рівнем функціонування	Інфраструктура підприємств, що самостійно здійснюють ЗЕД Державні інфраструктурні елементи Міжнародні суб'єкти – елементи інфраструктури Спеціалізовані недержавні компанії – посередники

За: [85, с. 5].

У подальшому розглянемо чинники, що впливають на розвиток банківської інфраструктури обслуговування ЗЕД: особливості нинішнього етапу інтернаціоналізації виробництва і пріоритети зовнішньоекономічної політики України. Класифікація за різними критеріями структурних елементів інфраструктури ЗЕД дала змогу підкреслити різноманітність та багатоаспектність інфраструктурної системи, що вимагає послідовності і зваженості в її управлінні.

Поглиблення європейської інтеграції неминуче впливає на рівень розбудови інфраструктури ЗЕД. Як зазначає проф. Смовженко Т. С. [93, с. 5], тенденція зростання регіональної інтеграції має певні наслідки для формування фінансово-кредитної інфраструктури зовнішньоекономічної діяльності. Перша особливість формування інфраструктури полягає у тому, що фактори виробництва все більшою мірою мігрують у межах інтеграційного простору, тому стає важливим розвиток тих інфраструктурних елементів, що забезпечують швидке їх ефективне

використання та переміщення на території інших держав. Це стосується насамперед банків, транспортних засобів та шляхів сполучення, страхових організацій, фондових та валютних бірж, засобів зв'язку та передачі інформації, ресторанів та готелів, митної служби тощо. Друга особливість полягає у тому, що відбуваються зміни пріоритетів від розвитку зовнішньоторговельних інфраструктурних елементів до обслуговуючих елементів виробничого характеру (маркетинг, іноземні інвестиції, міжнародний лізинг тощо). Третя особливість - формування специфічних інфраструктурних засобів й елементів, що обслуговують інтереси регіонального угруповання. Наприклад, це діяльність Європейського банку реконструкції та розвитку. Четвертою характерною особливістю є поєднання зусиль учасників регіонального об'єднання щодо створення та спільного використання об'єктів інфраструктури [66, с. 257].

Лавренчук В. [64, с. 14] робить слушний висновок, що для формування банківської інфраструктури велике значення за сучасних умов має значне посилення позицій транснаціональних корпорацій (ТНК), що сприяють процесам інтернаціоналізації виробництва. ТНК є джерелом значних коштів, що можуть бути використані і на розвиток елементів інфраструктури. Тому, як це переконливо доводить у своїй статті проф. Шевчук В. О. [111, с. 25], сьогодні поглиблюється тенденція до відкриття філій іноземних банків за кордоном, які є сильно зорієнтованими на підтримку ЗЕД компаній та організацій різних форм власності.

Наголосимо, що суттєвим фактором, що впливає на формування банківської інфраструктури, є зовнішньоекономічна політика держави, яку можна розглядати у двох аспектах: з точки зору її сутності та з точки зору її напрямків. Як зазначає Башнянин Г. І. [8], у самому загальному огляді сутність сучасної зовнішньоекономічної політики зводиться до програми заходів щодо підтримки експорту України на міжнародних ринках. Причому, як вважає сучасна неокласична теорія, стратегія просування національного експорту повинна полягати не лише в збільшенні його обсягів, але і у

сприянні формування довгострокових конкурентних переваг країни на світовому ринку.

Багаточисельність та різноманітність інфраструктурних елементів зумовлює складність механізму функціонування цієї системи, забезпечує існування різних форм дії інфраструктури. Фінансова ринкова інфраструктура ЗЕД представлена банківською системою України, діючими на території України іноземними банками та міжнародними фінансовими інституціями, страховими компаніями, лізинговими компаніями, а також фондовим ринком України. Ефективне функціонування зовнішнього сектору економіки України передбачає відповідне організаційно-економічне забезпечення, до якого відноситься маркетингове та інформаційне забезпечення ЗЕД, інституціонально-управлінська структура ЗЕД, а також транспортне обслуговування зовнішнього сектору [85, с. 7].

На думку Федосова В. М. [105, с. 24], суттєву роль для економіки, що орієнтована на експорт, відіграє система міжнародного маркетингу. Без маркетингу вітчизняним експортерам не закріпитися на зовнішніх ринках і не досягти переваг на внутрішньому ринку. Вибір відповідних способів виходу на зовнішні ринки залежить не лише від його особливостей, але і від мети вітчизняної компанії, її внутрішніх можливостей і напрямів підприємницької діяльності.

Наступним важливим елементом механізму зовнішньоекономічної інфраструктури є транспортне забезпечення. Європейська практика доводить, що із розвитком ЗЕД значно зростає попит на транспортні послуги. У цілому, аналіз механізмів функціонування зовнішньоекономічної інфраструктури дає можливість зробити висновок, що його подальший розвиток та ефективність наряду залежать від якості та швидкості ринкових перетворень в Україні, від рівня зваженості та послідовності політики Уряду та загального розвитку економіки держави.

На думку Ілясова Ю. В. [53, с. 44], ЗЕД може позитивно впливати на рівень розвитку національного господарства за умови формування

можливостей для її функціонування як певного комплексного утворення. Ефективність зовнішнього сектору економіки у значній мірі залежить від рівня розвитку інфраструктури, тому зовнішньоекономічний сектор, на нашу думку, доцільно розглядати як інтегровану систему, що складається з двох взаємопов'язаних блоків: власне підсистеми зовнішньоекономічної діяльності та підсистеми обслуговуючої її інфраструктури. Головною метою ЗЕД є задоволення потреб національної економіки у рідкісних ресурсах за рахунок зовнішнього ринку: залучення робочої сили, додаткового капіталу, різноманітних товарів та послуг, технологій тощо [77]. Кінцевим результатом підприємництва на міжнародному ринку виступають економічні блага, надходження яких із зарубіжного ринку сприяє зростанню рівня ефективності національної економіки та підвищенню рівня добробуту населення країни.

Головна мета інфраструктури полягає у забезпеченні функціонування зовнішньоекономічного сектору як цілісної системи, що є стійкою до зовнішніх впливів і внутрішніх змін та здатна до саморозвитку. Тому досить слушною є думка проф. Варналія [17, с. 43], який стверджує, що залучення інфраструктурою певних економічних ресурсів у вигляді землі, праці, капіталу та підприємницького хисту робить можливим їх застосування у сфері ЗЕД, внаслідок чого інфраструктура одержує додаткові можливості для подальшого розвитку через систему часткового зворотного використання вихідних ресурсів ЗЕД.

Інтегрована система зовнішньоекономічного сектору діє у сферах економічних та правових обмежень, які існують в межах національної економіки та на міжнародному ринку. В рамках національної економіки сфера ЗЕД обмежена дією нормативів, законодавчих актів, пріоритетів економічного і політичного розвитку, існуючою системою господарювання, його традиціями, нормам, та звичаями, наявністю й рівнем використання природних ресурсів, середнім рівнем розвитку народного господарства тощо [8].

Високий потенційний вплив інфраструктури на рівень розвитку економіки випливає з деяких економічних та технічних характеристик, які відрізняють її від більшості інших товарів та послуг (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Функції зовнішньоекономічної інфраструктури
Джерело: [85]

Саме ці характеристики, а також характерні особливості

функціонування зовнішнього сектору економіки, вимагають особливої державної уваги до зовнішньоекономічної інфраструктури. Держава має скоординувати дії «природних монополій» в інфраструктурній системі; держава повинна забезпечувати надання деяких інфраструктурних послуг як «суспільного блага», або ж стимулювати приватні компанії до їх виробництва; держава забезпечує частково фінансування значних інфраструктурних об'єктів; держава аналізує рівень впливу інфраструктури на навколишнє середовище; і нарешті, держава забезпечує відповідність взаємних відносин з зарубіжними партнерами пріоритетним інтересам України як самостійної держави.

На думку Почерніної Н. В. [85, с. 9], з метою забезпечення ефективного надання послуг інфраструктури доцільно змінити існуючі стимули для постачальників послуг з допомогою трьох інструментів:

- управління на основі комерційних принципів;
- участі зацікавлених сторін;
- конкуренції.

Роль держави в інфраструктурі буде зберігатись, хоча й у зміненому вигляді. Окрім проведення заходів з метою покращання роботи систем інфраструктури, що знаходяться під безпосереднім державним контролем, уряд відповідає також за розробку правових засад, які забезпечують участь приватного сектора у наданні інфраструктурних послуг. Необхідним є встановлення чітких та повних «правил гри, що мають носити недискримінаційний характер. Ринкові сили та конкуренція повинні покращити рівень роботи інфраструктури і якість її послуг. Окрім того, ефективність процесів регулювання може додатково бути підвищена за рахунок участі у них споживачів.

На думку Яковлєва О. О. [117, с. 43], поглиблення економічних реформ, розвиток банківської та фінансово-кредитної систем, укріплення національної валюти України сприяли становленню та зміцненню валютного ринку України. Продовження процесів економічних перетворень, інтеграція України

у європейську економічну систему, вихід на міжнародні фінансові ринки, вдосконалення валютного законодавства і нормативних баз сприяли тому, що в останні роки розвиток валютного ринку характеризувався такими трендами:

- збільшення обсягів операцій в іноземній валюті у всіх сегментах;
- розширення видів валют, по яких проводяться операції на валютному ринку;
- вдосконаленням структури ринку і спрямованості на дозвіл конкретних економічних та фінансових проблем суб'єктів господарювання і держави в цілому;
- вдосконаленням нормативної і законодавчої діяльності суб'єктів валютного ринку;
- відсутність різких коливань валютних курсів;
- врегулювання діяльності нерезидентів на українському ринку;
- введення нових видів валютних операцій й форм розрахунків і т.д.

Пшик Б. І. [86] зазначає, що на теперішній час у суспільстві існує розуміння того, що світова економіка ХХІ ст. характеризується кардинальними змінами у визначенні напрямів економічного прогресу. Основні акценти переміщуються на завдання прискореного інноваційного розвитку, переходу до такої стратегії розвитку держави, яка базується на знаннях. Саме тому необхідність вирішення проблем, пов'язаних з інноваційним розвитком економіки України та його фінансово-кредитним стимулюванням набуває особливого значення.

Потрібно зауважити, що застосування фінансово-кредитних важелів з метою стимулювання інноваційної діяльності в Україні є необхідними, проте недостатніми умовами. Без застосування інших заходів державного впливу поряд із ними, наприклад створення систем інформаційного забезпечення учасників інноваційної діяльності; створення сприятливих передумов для розвитку інноваційних структур, які забезпечуватимуть комерціалізацію результатів дослідно-конструкторських та науково-дослідних робіт

(технологічних бізнес-інкубаторів, венчурних фондів, інжинірингових центрів, промислово-фінансових груп); забезпечення трансферту технологій до приватного сектора з державного; створення дієвої системи захисту та охорони інтелектуальної власності; надання державою консалтингових послуг суб'єктам інноваційної діяльності та інших, досягнути очікуваних результатів неможливо.

Підсумовуючи потрібно зазначити, що характеристики інфраструктури банківського обслуговування ЗЕД об'єктивно вимагають розгляду їх як цілісної системи, тобто такої, що потребує лише системного та комплексного підходів щодо визначення та власного формування напрямів підвищення рівня ефективності. Оскільки в Україні зовнішньоекономічна діяльність набуває все більше широкого розвитку, то на сучасному етапі для нашої країни є важливим як кількісне так і якісне збільшення банківських послуг для суб'єктів ЗЕД. Першочергового розвитку потребують саме ті елементи банківської інфраструктури, які ставлять собі за мету обслуговування індивідуальних суб'єктів ЗЕД, а також надання страхових та фінансових послуг.

1.3. Напрями та головні інструменти банківського обслуговування ЗЕД

Характеристики ринкової інфраструктури в цілому та ринкових сегментів зокрема (фінансового, валютного, кредитного тощо) визначають рівень впливу всіх економічних нормативних актів у цілому на основі державного банківського законодавства. Крім того, комерційні банки залишаються остаточно підзвітними Національному банку України [48]. Банки є спеціальними ринковими організаціями, які у своїй діяльності керуються чинними вимогами законодавства про банківську діяльність. Таким чином, банківська діяльність – це сукупність посередницької діяльності на грошовому ринку, здійснення якої дозволяється законом лише за умов спеціального державного контролю. Хоча банки як юридичні особи є

економічно самостійними та повністю незалежними від органів законодавчої та виконавчої влади у прийнятті рішень щодо внутрішньої діяльності [14].

Щодо правового впливу на банківську діяльність у сфері валютного обслуговування її можна поділити на внутрішню та зовнішню. Основним джерелом нормативно-правових актів щодо роботи банківських установ з обслуговування валютних установ є Закон України «Про банки і банківську діяльність» (березень 1991 р.) [48], який чітко розмежовує, уточнює функції НБУ та банків, процедури встановлення, контролю, зобов'язання та інші питання. НБУ, як регулятор банківської системи України, діє відповідно до Закону України "Про Національний банк України" (червень 1999 р.), який регулює його законодавчі повноваження щодо впливу на діяльність банків шляхом видачі рішень та ліцензій, рекомендації та положення тощо. Оскільки банківські установи обслуговують фізичних та юридичних осіб незалежно від форми власності та організаційної структури, банківські установи повинні спиратися на нормативно-правові акти, що регулюють діяльність клієнтів, щоб визначити специфіку вашого обслуговування.

За Стельмахом В. С. [98, с. 34], банківська система ринкового типу включає мережу установ, організацій, підприємств і служб, які забезпечують нормальну діяльність кредитних установ, сприяючи тим самим функціонуванню складного механізму складності та складності у взаємовідносинах банків та інших суб'єктів в економічних відносинах. . працює в багатьох галузях і сферах народного господарства. Разом вони утворюють інфраструктуру банківської системи. Його основними елементами є: дочірні банки, автоматизована банківська система, міжбанківська платіжна система, фінансовий супермаркет, система управління кадровою політикою банку, система обслуговування віддалених клієнтів (рис. 1.2). Оскільки кожна окрема підсистема банківської інфраструктури не працює ізольовано одна від одної, її зміст не може бути обмежений лише інституційними елементами. Слід також підкреслити його інформаційні, соціокультурні та правові елементи.

Рис. 1.2. Складові елементи інфраструктури сучасної банківської системи

Джерело: побудовано автором за: [98]

Аналізуючи історію та сьогодення банків та механізм функціонування грошового ринку, можна визначити, що банки виконують 3 основні посередницькі функції [43, с. 37]:

- 1) мобілізувати депозити клієнтів;
- 2) розрахунки між клієнтами;
- 3) надавати кредити клієнтам і створювати нові способи оплати.

Впровадження цієї операційної системи можна вважати вирішальною економічною ознакою банку – як комерційних, так і центральних банків. Банківські установи виступають посередниками між клієнтами, які мають тимчасово вільний капітал, і тими, хто цього капіталу потребує. Метою такого посередництва є отримання прибутку для банку. Реальність показує, що для ефективної роботи банки не можуть використовувати лише власний капітал, але більшу частину мають становити позичкові (кошти). Банківська діяльність, спрямована на формування банківської заборгованості та капіталу, називається пасивною. Весь банківський капітал можна розділити на 3 основні частини. Здатність банківських установ мобілізувати капітал регулюється Національним банком України, тому нормативне значення показників мобілізованого капіталу та позикового капіталу не повинно перевищувати розмір власного капіталу більш ніж у 12 разів., в різних

країнах Співвідношення власного капіталу може бути в таких межах – від 1:10 до 1:100, в Україні це відповідає межі 1:20 [76].

Підприємницька діяльність на світовому ринку пов'язана з імпортом та експортом товарів, послуг, міжнародним виробничим та науково-технічним співробітництвом. Сюди також відноситься експорт капіталу у формі інвестицій в іноземні компанії та залучення іноземних інвестицій. У законодавчих актах України зовнішньоекономічна діяльність визначається як діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, заснована на взаємовідносинах між ними, що здійснюється як на території України, так і за її межами. Її межі. Тому вихід на глобальні зовнішні ринки є закономірністю розвитку ринкової економіки.

Як зазначає Отапець А. І [82, с. 14], банк – це особливий тип капіталоутворюючого підприємства, яке мобілізує вільні ресурси клієнтів та інші джерела капіталу, розподіляє їх залежно від потреб суб'єктів ринкових відносин, надаючи при цьому інші послуги. У ринковій економіці вартість капіталу посередницького типу є однією з функцій ринкових сил, що відображає попит і пропозицію, а також інші явища, фінансові цілі цього типу посередників також є потенційними ризиками для кінцевого споживача капіталу та посередників, які надають цей капітал.

Вовчак О.Д. [20, с. 119] зазначає, що українська банківська система була створена в 1991 році і складається з двох рівнів. Така конструкція пов'язана з різними особливостями, насамперед державним наглядом й перевагами роботи в грошовій сфері. Банки займають особливе становище в ринковому середовищі, оскільки здійснюють грошово-кредитне обслуговування всіх ланок (елементів) ринкової інфраструктури. Відповідно до цього визначаються основні завдання банків:

- сприяти підвищенню рівня ефективності економіки України в цілому та виробничого сектору зокрема;
- вжити заходів щодо стабілізації національної валюти;

- здійснювати контроль на макро- та мікроекономічному рівні;
- забезпечувати ефективність і безперервність грошових надходжень тощо.

Організація мобілізованих ресурсів банку для отримання прибутку та забезпечення ліквідності визначає структуру активів або зміст діяльності зі створення боргу. Найпоширенішими видами діяльності банківських установ є:

- надання позик (в будь-якій формі);
- інвестиційні;
- інші види діяльності.

За словами професора Мороза А. М. [5, с. 22-32], специфіці діяльності банківських установ притаманні певні характеристики двостороннього характеру: з одного боку боржник (позичальник), з іншого боку кредитор. Відповідно, банки несуть значну відповідальність у вигляді кредитного ризику, оскільки [5]:

1) Видача кредитів – це перетворення банками в частині інвестування кредитних ресурсів. Таким чином, банки, як посередники, маніпулюють діяльністю та вимогами до формування капіталу та забезпечують економічну координацію між різними клієнтами, бажаннями вкладників щодо умов платежів клієнтів;

2) банки несуть ризики при перерозподілі капіталу між підрозділами паралельно з передачею ризику;

3) банки сприяють безперебійному обігу грошей і капіталу. Такі послуги дуже специфічні і характеризуються тим, що не можуть бути надані заздалегідь, тобто мають миттєвий характер;

4) банки узгоджують разом різні суми грошей клієнтів. Таким чином, завдяки посередницькій діяльності можна на основі великої кількості дрібних позик сформувати ряд великих кредитів і навпаки.

Сьогодні розвитку та розширенню ринку банківських послуг в Україні приділяється значна увага. Під впливом посилення міжбанківської

конкуренції на банківському ринку України спостерігається тенденція до розширення асортименту продуктів і послуг. Адже кожному банку не байдужа можливість розширення клієнтської бази, збільшення прибутку, підвищення рейтингу на ринку та мобілізація додаткових ресурсів. Тому сучасні банкіри обирають власну політику розширення спектру банківських продуктів і послуг.

Банківські послуги включають багато видів діяльності, в тому числі, що не належать до банківської сфери. Найбільш перспективними є наступні пропозиції [6, с. 45]:

1) Трастовий сервіс:

а) для фізичних осіб:

- управління активами;
- розпорядження спадщиною;
- опіка та забезпечення збереження активів тощо.

б) для юридичних осіб:

- агентські послуги;
- продаж майна;
- діяльність, пов'язана з ліквідацією активів клієнтів тощо.

2) Консультаційно-інформаційні послуги зі створенням конкретної міжбанківської бази даних.

3) Служба збереження цінних предметів, надання клієнтам сейфів і отримання цінних речей клієнтів без доступу клієнта.

4) Факторинг і лізинг, звернення стягнення та інші операції.

5) Гарантійне та посередницьке обслуговування.

Значна частина поточної валютної торгівлі пов'язана з валютним обслуговуванням резидентів у процесі імпорту та експорту товарів. Порядок здійснення цих розрахунків регулюється чинним законодавством України та міжнародними правилами оформлення та оплати платіжних документів.

Принципи забезпечення нормальних процесів розрахунків є основою будь-якої комерційної операції. Особливо це стосується сфери зовнішньої

торгівлі, де до будь-яких процесів їх здійснення висуваються досить жорсткі вимоги. Слід зазначити, що чіткого визначення поняття резолюційних відносин у дослідженнях сучасних науковців майже не з'явилося. Звичайно, сучасні підходи дають уявлення про теми, теми, їх характеристики, але, на нашу думку, вони не є досконалыми. Тому, узагальнивши наявні документи та погляди дослідників, їх переваги та недоліки, специфіку сфери зовнішньоекономічних зв'язків, визначимо розрахункові відносини в цій сфері. фінансових відносин, що виникають між суб'єктами. зовнішню торгівлю в рамках своїх зовнішньоторговельних угод і з метою виконання своїх грошових зобов'язань на конкретних умовах і у відповідній формі на основі дотримання застосовних положень міжнародного права, а також міжнародних банківських правил і практики.

Основою платіжних відносин є використання різних форм розрахунків, таких як інкасо, акредитиви, відкриття рахунків, аванси. Кожен вид має свої особливості і їх використання в основному пов'язане з видом товару, який є предметом зовнішньоекономічної угоди; платоспроможність і репутація партнерів у зовнішньоекономічних угодах; наявність кредитних договорів; рівень довіри між партнерами; рівень попиту та пропозиції даного товару на міжнародному ринку; загальний рівень платіжного ризику; Умови поставки товарів визначаються відповідно до положень «Інкотермс-2020».

Як Пластун В.Л. [83, с. 232] фінансова підтримка підприємницької діяльності може здійснюватися за рахунок кредитів, самофінансування та безповоротних грантів. Те саме можна сказати про розрахункові відносини у валютному секторі бізнесу, але, на нашу думку, вони також потребують додаткових гарантій, ця потреба визначається тривалістю процесу, що вирішується в рамках термінів та ризиковим характером обміну. Вона може мати різні форми та покликана доповнювати існуючі форми фінансової підтримки та замінювати їх в окремих випадках. Це дозволяє розширити класифікацію форм фінансового забезпечення розрахункових відносин у сфері корпоративного валютного обміну додатковими інструментами

гарантійного забезпечення (рис. 1.3).

Така класифікація дозволяє змістовніше аналізувати ті форми фінансового забезпечення розрахункових відносин, що проходять у сфері ЗЕД підприємств, що мають відношення саме до зовнішньоекономічної сфери, враховує її специфіку й дозволяє і надалі проводити детальніше дослідження обраної теми.

Дослідження всебічних наукових підходів щодо економічної природи банківських кредитів, що використовується компаніями у процесі їх експортної діяльності, дозволяє зробити висновок, що в економічній фаховій літературі категорії «експортний кредит» і «банківське кредитування експорту» чітко не означені, а трактування суті банківського кредитування експортної діяльності компаній практично відсутнє.

Рис. 1.3. Систематизація форм фінансового забезпечення розрахункових відносин у сфері ЗЕД підприємств

За: [83, с. 234]

Таким чином, під банківським кредитом для експортної діяльності підприємств ми будемо розуміти кредитні відносини між банками та вітчизняними експортними підприємствами щодо фінансування всіх етапів виробництва та видів іншої економічної діяльності, а також між банками та

іноземними покупцями та їх банками або держави (державні утворення) для тимчасового надання капіталу з метою оплати товарів чи послуг, придбаних у підприємств країни-кредитора (рис. 1.4).

Отже, у процесі надання банківського кредиту для експортної діяльності підприємств кредиторами є банки, якими є банківські установи, банківські асоціації, напівдержавні імпортно-експортні банки або іноземні інвестори. Також та міжнародні спеціалізовані банківські установи; Позичальниками є національні компанії-експортери, іноземні покупці, їхні банки чи іноземні уряди. Що стосується цільового спрямування кредитних коштів, то банківське кредитування експортної діяльності підприємств реалізується з метою стимулювання експортно-збутового процесу, а також фінансування всіх стадій і видів виробництва Інша господарська діяльність вітчизняних експортерів. Відповідно, експортний кредит та експортний банківський кредит – з єдиною метою стимулювання процесу експортного виробництва країни-кредитора.

Важливе місце в процесі створення реальних ринкових умов для господарювання в Україні відводиться вдосконаленню механізму розрахунків у сфері зовнішньоекономічної діяльності [22, с. 57]. Розрахунки за імпортно-експортною діяльністю між резидентами України та юридичними особами здійснюються через агентські рахунки, відкриті в установах банків у гривнях. Міжнародні розрахунки регулюються Законом України «Про порядок здійснення розрахунків в іноземній валюті» [19]. При здійсненні імпортно-експортної діяльності встановлено термін 90 календарних днів. Для продовження терміну розрахунків за імпортно-експортною діяльністю територіальні органи НБУ видають відповідним суб'єктам окремі ліцензії.

Рис. 1.4. Співвідношення категорій «банківське кредитування експорту», «експортний кредит» та «банківське кредитування експортної діяльності підприємств»

Джерело: [63, с. 402]

Оплата зовнішньоекономічних контрактів здійснюється за однією з загальноприйнятих платіжних форм [18]:

- трансфер;
- акредитив;
- розрахунок за відкритими рахунками;
- інкасо;
- розрахувати за допомогою чеків.

Контрагенти також можуть передбачити в договорі найшвидшу для себе форму розрахунку з урахуванням чинного законодавства, що регулює міжнародні умови і стандарти розрахунків і з урахуванням технічних можливостей банку Технічно вирішений товар.

Як зазначив В. О. Онищенко [79, с. 231], розроблені у міжнародній практиці зовнішньоторговельні платіжні форми є засобом запобігання валютним ризикам і виділяються між собою за механізмом, рівнем безпеки та формою участі в банківських розрахунках. Міжнародні платіжні операції здійснюються в безготівковій формі за допомогою банківських установ, уповноважених організовувати ці платіжні операції, видавати кредити відповідним клієнтам і надавати гарантії. Державне регулювання міжнародної розрахункової діяльності за експортовані та імпортовані товари та послуги організовується відповідно до валютного законодавства України. До інструментів державного регулювання міжнародних розрахунків належать:

- здійснювати платежі тільки через уповноважені банки;
- реєструвати та декларувати товари шляхом заповнення декларації;
- ліцензійна діяльність у сфері зовнішньоекономічних зв'язків;
- використання тільки безготівкових способів оплати.

Т.С. Смовженко та Л. Хміль [94, с. 5] підкреслили, що особливе значення для активізації зовнішньої торгівлі в Україні має створення системи кредитування експортерів та імпортерів. Громадяни отримують кредити в іноземній валюті від іноземних кредиторів у межах ліміту зовнішнього боргу України, який щорічно затверджується Верховною Радою України. Щоб скористатися такими кредитами, необхідна ліцензія НБУ, яка може бути особистою. Всі питання, пов'язані з кредитним договором, вирішуються через уповноважений банк. Банківські організації надають капітал юридичним особам в іноземній валюті на наступні цілі [28, с. 226]:

- для придбання товарів важливого призначення, перелік яких затверджується щорічно; на закупівлю енергоносіїв;
- компанія експортує товари, послуги та робочу силу за кордон або про витрати, необхідні для забезпечення виробництва;
- чисті кредити в іноземній валюті.

Кредитування експортної діяльності компаній за кордоном

здійснюється спеціалізованими організаціями, які називаються експортно-кредитними агентствами (ЕКА). Можна виділити такі форми діяльності експортно-кредитних установ [31, с. 82-83]: 1) спеціалізовані фонди або урядові міністерства; 2) приватна компанія, яка діє як державний агент; 3) віртуальні агенти; 4) державне чи незалежне агентство.

Вивчення особливостей їх діяльності дозволяє зробити висновок, що в одних країнах кредитування та страхування компаній-експортерів здійснюється однією організацією, а в інших кредитно-страхові функції в діяльності компаній-експортерів покладаються на різні організації. Проте як у першому, так і в другому випадках система кредитування експорту, створена в країнах з ринковою економікою, містить такі елементи: кредит уряду та іноземним покупцям; кредитування експортної діяльності вітчизняних компаній; страхування та гарантії експортних кредитів.

Підсумовуючи, зазначимо, що сьогодні банківські установи відіграють важливу роль у фінансуванні та наданні кредитів зовнішньоекономічної діяльності та інвестиційних проектів, обслуговуванні міжнародних розрахунків., знижуючи рівень ризику суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. У цьому контексті для України важливо повною мірою скористатися всіма можливими банківськими послугами валютних установ, підвищити їхні стандарти та покращити якість послуг відповідно до стандартів і правил СОТ та Європейського Союзу. Різноманітність банківської діяльності є суттєвим фактором забезпечення та підтримки зовнішньоекономічної діяльності.

Висновки до розділу

1. Процес концентрації капіталу на основі різноманітних міжнародних об'єднань і транснаціоналізації банківського капіталу знаходиться лише на початковій стадії розвитку. Рівень міжнародної діяльності банків у країнах з перехідною економікою не можна порівняти з аналогічною діяльністю банків у розвинених країнах. Процес лібералізації фінансового ринку в деяких

країнах з перехідною економікою різняться за прогресом, пов'язаним з об'єктивними умовами забезпечення фінансової стабільності банків у конкурентному середовищі. Глобальна війна. Банківські установи в країнах з перехідною економікою лише роблять перші обережні кроки до експансії за кордон. Вони недостатньо конкурентоспроможні, щоб брати більш активну участь у міжнародних ринках капіталу та послуг. Навіть після вступу до СОТ і набуття статусу члена СОТ закордонне розширення як стратегічний напрям для багатьох країн може бути досягнуто досить обмеженим шляхом, шляхом регулювання, через співпрацю зі стратегічними партнерами. Проте фінансова лібералізація як стратегічний напрям і тренд у поточному контексті євроінтеграції не має іншого виходу.

2. Характеристика інфраструктури банківського обслуговування ЗЕД об'єктивно вимагає розгляду її як цілісної системи, а значить, необхідний лише комплексний підхід до формування та визначення напрямків підвищення ефективності. Оскільки іноземна валюта в Україні активно розвивається, для України на сучасному етапі важливо підвищити як якість, так і кількість надання банківських послуг валютним суб'єктам. Пріоритетними для розвитку повинні бути елементи банківської інфраструктури, спрямовані на обслуговування окремих валютних установ, а також надання фінансових і страхових послуг.

3. Важливим чинником підтримки та забезпечення зовнішньоекономічної діяльності є багатогранність та системність банківської діяльності. Сьогодні банківські установи відіграють важливу роль у кредитуванні та фінансуванні зовнішньоекономічної діяльності та інвестиційних проектів, мінімізації ризиків зовнішньоекономічних організацій та забезпеченні міжнародних розрахунків. У цьому контексті для України важливо максимально використовувати всі можливі банківські послуги для зовнішньоекономічних установ, підвищуючи стандарти та якість їхніх послуг відповідно до стандартів та правил СОТ та ЄС.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ БАНКІВ У СФЕРІ ОБСЛУГОВУВАННЯ ЗЕД

2.1. Оцінка економічного потенціалу українських банків в умовах євроінтеграції

Розвинена банківська система є важливою передумовою ефективного функціонування економіки, тобто функціонування різних суб'єктів господарювання та державного бюджету. Реструктуризація всієї економіки можлива лише за ефективної та досконалої банківської системи. Значний вплив банків на економічне середовище України є очевидним, тому розвиток банківської системи як основної складової фінансового сектору спрямований на прискорення трансформації суспільства в цілому та розвитку економіки зокрема. Крім того, розвинений і надійний банківський сектор відіграє дуже важливу роль у стабілізації економіки країни. Без активної участі державних коштів у банківському секторі фінансове оздоровлення компаній, які потребують коштів для реструктуризації та ведення бізнесу, буде неможливим.

Приєднання України до Асоціації з ЄС та повноправне членство у СОТ потребує фундаментальних змін у фінансово-кредитній сфері економіки, яка відіграє ключову роль у забезпеченні грошових потоків, а це фундаментальні умови Для суспільного відтворення, яке формується. Основною ланкою в цій сфері є банківська система, яка відіграє провідну роль у загальному механізмі організації та регулювання економічного життя суспільства, і від її рівня багато в чому залежить успіх соціально-економічних перетворень усієї країни. Підвищити ефективність її функціонування – вкрай важливе завдання. Нині процес формування конкурентної основи відбувається не лише у вітчизняній банківській системі, а й в інших галузях національної економіки. Рівноважний стан банківського ринку, а відтак і стабільність банківської системи безпосередньо залежить від конкурентної ситуації. На цьому фоні на сучасному етапі розвитку ринкових відносин в Україні посилення конкурентоспроможності банківського сектору набуває

першочергового значення.

Вітчизняна банківська система побудована за дворівневим принципом, який чітко розмежовує сферу діяльності центрального банку (Національного банку України) та банківських установ [76]. На сьогодні більшість банківських установ України належать до корпоративного сектору банківської системи. Серед них комерційні банки посідають перше місце як за кількістю транзакцій, так і за обсягом транзакцій. Бобчак З.Д. [20, с. 119] вірно стверджує, що банківська система України за останні роки перетворилася на один із основних секторів економіки. Водночас становлення та розвиток банківської системи в Україні супроводжувався багатьма неправильними рішеннями у сфері управління активами, пасивами та ліквідністю. Це призвело до того, що наприкінці 1990-х багато банків пережили кризу та банкрутство, а також під час світової фінансової кризи 2008-2009 рр. Поточна економічна ситуація також виявилася несприятливою для банківської галузі.

Огляд публікацій вітчизняних науковців [14; 93; 94] визначив низку найбільш серйозних проблем, які гальмують розвиток банківських установ та їх економічного потенціалу після вступу України до ЄС, і їх можна виділити таким чином:

- Конкурентоспроможність вітчизняних фінансових посередників відносно низька порівняно з іноземними фінансовими посередниками.
- Незавершеність формування місцевої банківської інфраструктури.
- Недостатня капіталізація.
- Якість послуг відносно низька, а витрати високі.
- Відсутність чітких пріоритетів розвитку.
- Незавершеність організаційних аспектів розробки.
- Відсутність внутрішньополітичної стабільності.

Як зазначає Д. Гладких [30, с.5], нині в Україні діють чотири групи банків. Перші (найбільші) – системоутворюючі банки з великою мережею філій і відділень. Другу групу (великі банки) складають потужні фінансові

установи з активами та пасивами понад 1 млрд. грн. Третя група банків (середні банки) середня за українськими мірками і має невелику кількість відділень. Малі банки четвертої групи, як правило, не мають філій чи офісів і в основному підтримують власні компанії-початківці.

Поточні показники діяльності банківського сектору країни значно кращі, ніж у попередні роки. Сьогодні ділова активність населення має тенденцію до зростання, випуск та інфраструктура кредитних карток розвивається, розроблені принципово нові продукти, різні форми депозитів, Інтернет-банкінг, система безфілійних банків (онлайн-банків) тощо. вводиться. Банки здійснюють широкий спектр видів діяльності, таких як кредитування, розрахунки, гарантії, зберігання та обробка документів, і конкуренція між банками зростає з точки зору кількості та методів надання послуг і банківських продуктів приватному сектору, а також рівня їх якості також підвищується. Тому сьогодні банківська система України з початку реформ раніше за інші сектори економіки стала одним із найрозвинутіших елементів економічного механізму, що допомогло вирішити завдання переходу до України, пояснюється важливою роллю банків. в ринку.

Проте, незважаючи на всі позитивні зміни, банківський сектор в Україні сьогодні залишається незавершеним і не відповідає вимогам реальної конкурентоспроможності економіки. Такі проблеми практично не дозволяють вважати банківський сектор України реально конкурентоспроможним. Для цього варто навести хоча б один приклад. Активи банківського сектора України (2,243 млрд грн) менші, ніж у Deutsche Bank AG або Citigroup AG. І це не враховує інші недоліки, такі як: стагнація кількості та якості банківських послуг на європейському рівні, погані фінансові показники, поганий менеджмент тощо. На рис. 2.1 показано динаміку загальних активів банків України.

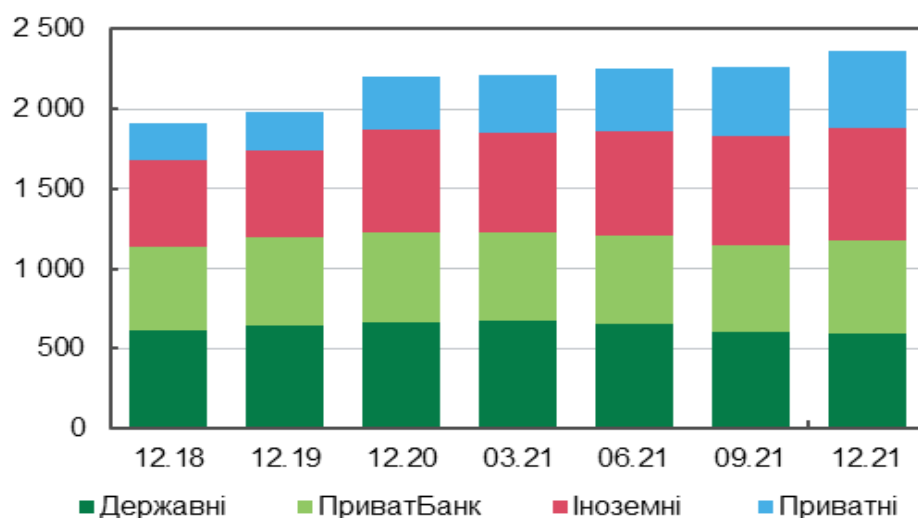

Рис. 2.1. Динаміка і структура активів українських банків у довоєнні 2018-2021 рр., млрд грн

Джерело: [76]

Як наслідок, український банківський сектор значною мірою не в змозі ефективно виконувати свої функції [30, с. 22], до яких відносяться:

- Мобілізація коштів на депозити клієнтів.
- Платежі від клієнта до клієнта.
- Надання кредиту своїм клієнтам і створення нових способів оплати.

Отже, банки повинні опосередковувати рух грошей від кредиторів до позичальників і виконувати функції створення грошей і регулювання грошової маси. В Україні виконання банками цих функцій пов'язане з такими проблемами, як:

- невеликий обсяг кредитів (особливо довгострокових кредитів, але короткострокові кредити складають близько двох третин кредитного портфеля українських банків).

- недовіра населення до банків і, як наслідок, обсяги мобілізації ресурсів банками є незначними порівняно з їхніми потенційними можливостями.

- низький рівень розрахунків серед клієнтів (порівняно з Європою) (хоча в цьому напрямку ведуться дуже активні розробки) – активізація

розрахунків платіжними картками (зокрема за рахунок активізації ринку), національна Формування системи Як однієї з Основними напрямками діяльності НБУ ми націлюємося на збільшення популяції масових електронних платежів).

На виконання функцій банків в Україні також впливає те, що більшість грошей існує поза банками у формі готівки, що безпосередньо впливає на виконання банками функцій мобілізації ресурсів Маса. Якщо в європейських країнах готівка становить лише 5-7% загальної грошової маси, то в Україні готівка становить близько 50% грошей в обігу. Особливо це пов'язано з тим, що готівкові залишки різко зросли в період інфляції, а ця інфляція знецінила вартість заощаджень населення та створила проблему недовіри населення до банківського сектора. Це продовжує залишатися значною проблемою в українській банківській системі [76].

Після приєднання України до зони вільної торгівлі з ЄС зрозуміло, що говорити про справді великий економічний потенціал українського банківського сектору на європейському ринку ще зарано. Що стосується регіональної конкурентоспроможності, то практично всі важливі елементи української банківської системи, особливо всі її активи та переваги, зосереджені в основному в Київській області, а не в інших регіонах, тому на даний момент варто зазначити, що вона все ще знаходиться в ранні стадії. Банківський сектор не розвинувся настільки, щоб створити проблеми регіональної конкурентоспроможності або відсутності регіональної конкуренції. Отже, ситуація, що склалася в банківському секторі України, не є достатньо позитивною та сприятливою для формування конкурентоспроможності, тому більш детальний аналіз тенденцій та проблем, що їх породили, а також відповідні рекомендації щодо їх виправлення є необхідним. необхідно.

Серед позитивних тенденцій, які проявилися в діяльності українських банків у довоєнний період (період 2021-2022 рр.), слід відзначити такі моменти [4]:

- Поліпшилися показники роботи банків та зріс рівень їх прибутковості.

- За останні роки капітал банків збільшувався швидше, ніж обсяг їхнього бізнесу. Це дозволило банкам подолати негативну тенденцію зниження достатності регулятивного капіталу.

- Зросла роль коштів суб'єктів господарювання у формуванні ресурсної бази банків, чому сприяло посилення економічного зростання підприємницької діяльності.

Всього на початок 2022 року в Україні функціонував 71 банк (наприклад, на початок 2009 року було 184 банки) (рис. 2.2). При цьому 46,5% усіх банків є іноземними.

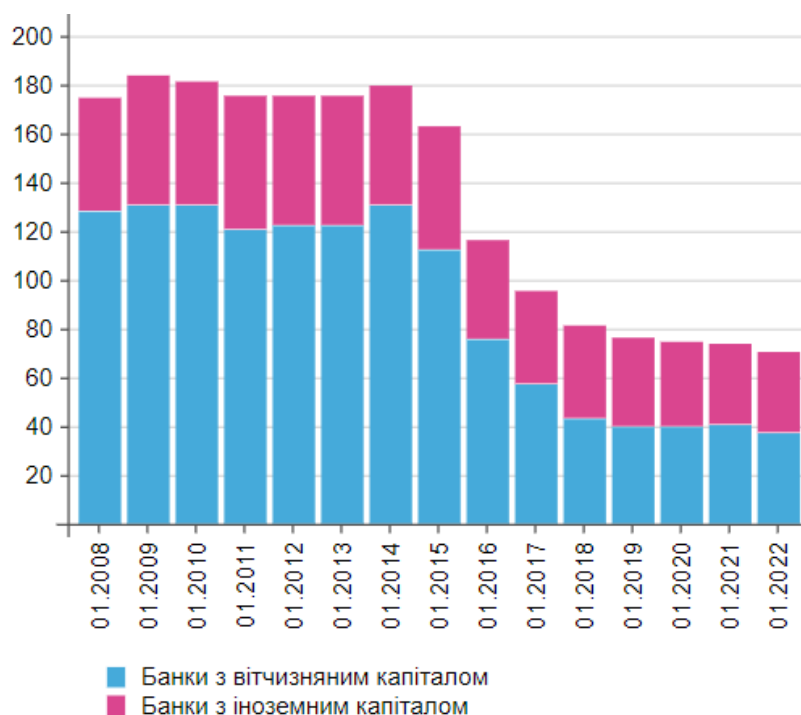

Рис. 2.2. Динаміка чисельності банків в Україні у 2008-2022 рр.

Джерело: [76]

Детальніша інформація щодо динаміки чисельності і структури українських банків наведена у табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміки чисельності і структури українських банків у 2005-2021 рр.

Показник	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Кількість банків, включених до Державного реєстру банків (на кінець періоду)	186	193	198	198	197	194	198	176	182	182	182	182	177	168	139	124	118
у тому числі зареєстровано протягом періоду	5	13	6	7	5	3	4	4	8	2	–	–	–	–	–	–	–
Кількість банків, які мають банківську ліцензію (на кінець періоду)	165	170	175	184	182	176	176	175	179	162	119	99	84	78	75	74	71
з них банки за участю іноземного капіталу	23	35	47	53	51	55	53	53	49	51	41	41	39	41	36	34	35
у тому числі зі 100% іноземним капіталом	9	13	17	17	18	20	22	22	19	19	18	18	19	24	24	23	23
Кількість банків, які мають ліцензію санейного банку (на кінець періоду)	–	–	–	–	–	–	–	1	1	1	1	1	1	–	–	–	–
Крім того, кількість інших фінансових установ, яким надано ліцензію на здійснення банківських операцій	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Кількість банків, у яких відкликано банківську ліцензію (протягом періоду)	1	5	2	1	8	9	4	4	4	19	44	20	15	6	1	1	4
Кількість банків, у яких припинено або зупинено здійснення окремих банківських операцій (протягом періоду)	17	11	9	7	7	2	11	5	6	19	–	–	–	–	–	–	–
Кількість банків, виключених з Державного реєстру банків (протягом періоду)	1	6	1	7	6	6	–	26	2	2	1	–	4	9	28	16	5
у тому числі																	
у зв'язку з реорганізацією	–	2	1	1	–	2	–	2	2	–	1	–	–	2	1	–	–
у зв'язку з ліквідацією	1	4	–	6	6	4	–	1	–	2	–	–	4	7	27	16	5
Кількість банків, що подають звітність Національному банку України (на кінець періоду)	163	169	173	182	180	175	175	175	180	158	120	99	84	78	75	74	71

Джерело: [76]

З рис. 2.2 та табл. 2.1 можна зробити важливий висновок, що на чисельність вітчизняних банків найбільший негативний вплив мала економічна криза 2014-2016 рр., яка була викликана збройним російським вторгненням в Україну і анексією українських територій, причому за 2014-2017 рр р. було ліквідовано 78 банків.

Впродовж 2021 р. банківська система України характеризувалась позитивними показниками стійкості, доброю капіталізацією, прибутковістю та ліквідністю. За 2021 р. чисті активи банківських установ зросли на 12,8%, насамперед за рахунок прискореного нарощування кредитування населення і бізнесу (рис. 2.3).

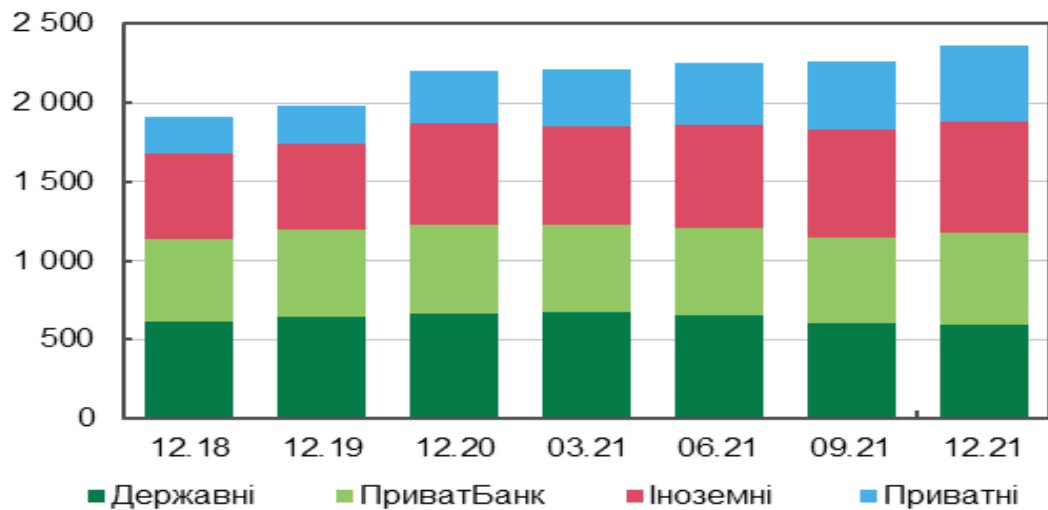

Рис. 2.3. Динаміка загальних активів вітчизняних банків у 2018-2021 рр., млрд грн

Джерело: [76]

З іншого боку, темпи зростання інвестицій банківських установ в ОВДП суттєво сповільнилися, зокрема державні банки значно скоротили вкладення в державні облігації. Банки інвестували надлишкову ліквідність у депозитні сертифікати НБУ. Частка чистих активів Landes Bank у 2021 році впала на 5,8% до 46,7% на користь приватних банків. Рівень концентрації в банківському секторі поступово знижувався, на 20 найбільших банків припадало майже 90% загальних чистих активів сектора.

Збереження м'яких фінансових умов сприяло позитивному поживавленню банківської кредитної діяльності. У 2021 році найвищий темп зростання (близько 40%) кредитних портфелів з 2013 року спостерігався як у корпоративному, так і в фізичному секторах. Посилилося іпотечне фінансування, а приріст чистого гривневого фінансування купівлі та реабілітації нерухомості на кінець 2021 року перевищив 60% (рис. 2.4). Основним каталізатором іпотечного кредитування стали низькі процентні ставки та посилення державної підтримки. Частка непрацюючих кредитів за рік зменшилася на 11,0% – до 30% [76]. Найбільший внесок у це скорочення зробили державні банки.

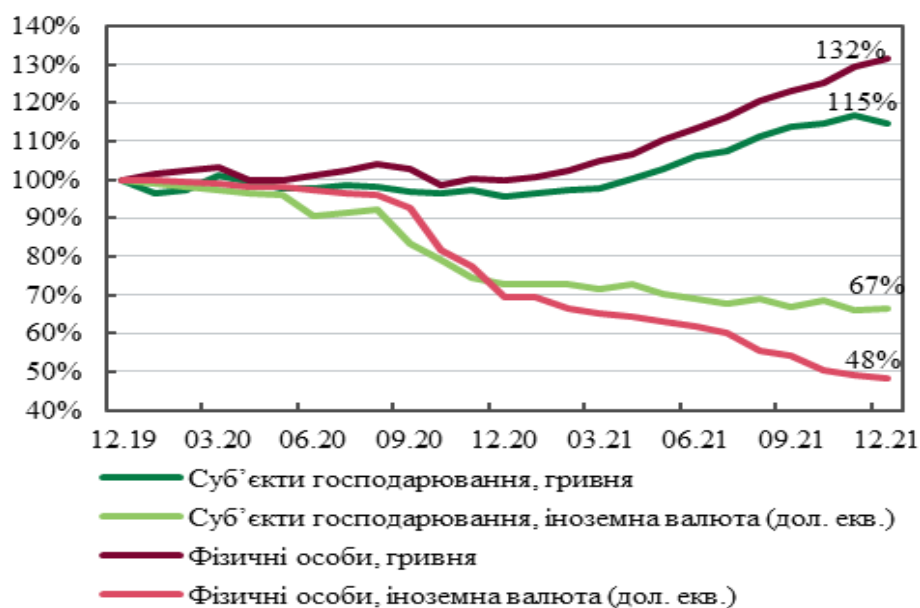

Рис. 2.4. Валові кредити суб'єктам господарювання та фізичним особам, 2019=100%

Джерело: [76]

Примітно, що у 2021 році продовжився надходження коштів до банківської системи. Таким чином депозити в національній гривні зросли на 15,3%, а в доларових валюті скоротилися на 1,8% через відтік строкових депозитів. Частка національних коштів на поточному рахунку в гривні стрімко зросла за останні два роки, сягнувши на кінець року рекордних 57% через великі виплати громадянам. Кошти господарських організацій у гривні зросли на 26,4% у валютному еквіваленті та на 3,9% у доларовому. Завдяки низьким ставкам за депозитами в іноземній валюті тривала природна дедоларизація балансів банків.

Протягом року банки мали достатню ліквідність для поглинання шоків. Більшість банків з великим відривом відповідали критеріям LCR щодо короткострокової ліквідності. З 1 квітня 2021 року почалося впровадження коефіцієнта чистого стабільного фінансування (NSFR) на рівні 80%, з поступовим підвищенням на 10%. С. Кожні півроку. До кінця 2021 року всі банки вже принаймні на 100% відповідали вимогам NSFR.

У 2021 р. українські банки отримали рекордні прибутки – 77,5 мільярда

гривень. Середня рентабельність капіталу в галузі зросла до 35%. Консервативні кредитні стандарти та адекватні резерви протягом останніх кількох років знизили рівень кредитного ризику.

З огляду на відновлення економіки у 2021 році, з метою підтримки високого рівня стабільності банківської системи та подальшої гармонізації вимог європейських та світових стандартів (Базель) Національний банк буде Заходи щодо послаблення макропруденційної політики, запроваджені на початку коронавірусної кризи, скасовано. Водночас заходи з підтримки довгострокової ліквідності банків були згорнуті у другому півріччі 2021 року. Високі прибутки дозволили банкам створити резерви капіталу та активно кредитувати економіку. НБУ зберіг довіру до банківської системи та сприяв фінансовій стабільності.

У січні 2021 року консалтингова компанія Capgemini опублікувала звіт про 10 найважливіших трендів у банківській галузі за довоєнний період 2021 року. До них належать [101]:

- Нові технології управління ризиками.
- RegTech – технологія відстеження нормативних змін.
- POS кредити у співпраці з компаніями Fintech. –
- Навчання співробітників;
- Персоналізація клієнтського досвіду.
- Міжміські позики.
- Блокчейн рішення для ідентифікації клієнтів.
- Відкрита робота з клієнтськими даними.
- Банківська справа як послуга.
- Дизайн мислення.

Лідером інновацій у цифровому банкінгу однозначно є Monobank, проекти якого неодноразово ставали переможцями міжнародних конкурсів. Так, у 2020 році Банк отримав нагороду Innovation in Digital Banking Awards 2020 у категорії «Найкращий банк Центральної та Східної Європи за інновації в цифровому банкінгу».

Завдяки заходам НБУ та банку щодо нарощування капіталу та підвищення його якості вперше за останні роки вдалося забезпечити збалансоване зростання капіталу та активно-пасивних операцій банку. Банки були змушені нарощувати капітал за рахунок так званих «штучних факторів», нарахованих прибутків і переоцінок. Проте, незважаючи на позитивні зміни в якості та кількості капіталу, підвищення рівня капіталу залишається складним для української банківської системи, оскільки кількість капіталу все ще не відповідає ризикам, пов'язаним з діяльністю банків. наших пріоритетних питань. [20, стор. 125].

Сьогодні брак капітальних ресурсів став одним із факторів, що перешкоджають подальшому стабільному розвитку та ефективному функціонуванню банків, а також їх активній участі у структурній перебудові економіки. Враховуючи нагальну потребу в докапіталізації, яка є основою конкурентоспроможності та довіри банків на внутрішньому та зовнішньому ринках, доцільно вжити заходів щодо збільшення статутного капіталу шляхом випуску нових акцій, реінвестування дивідендів та зростання. Іноземний афілійований. З метою реалізації монетарної політики, спрямованої на зміцнення довіри та фінансової стабільності, доцільно більш інтенсивно застосовувати процедури реструктуризації банків шляхом M&A.

Завдяки заходам НБУ та банку щодо нарощування капіталу та підвищення його якості вперше за останні роки вдалося забезпечити збалансоване зростання капіталу та активно-пасивних операцій банку. Банки були змушені нарощувати капітал за рахунок так званих «штучних факторів», нарахованих прибутків і переоцінок. Проте, незважаючи на позитивні зміни в якості та кількості капіталу, підвищення рівня капіталу залишається складним для української банківської системи, оскільки кількість капіталу все ще не відповідає ризикам, пов'язаним з діяльністю банків. наших пріоритетних питань. [20, с. 125].

Сьогодні брак капітальних ресурсів став одним із факторів, що перешкоджають подальшому стабільному розвитку та ефективному

функціонуванню банків, а також їх активній участі у структурній перебудові економіки. Враховуючи нагальну потребу в докапіталізації, яка є основою конкурентоспроможності та довіри банків на внутрішньому та зовнішньому ринках, доцільно вжити заходів щодо збільшення статутного капіталу шляхом випуску нових акцій, реінвестування дивідендів та зростання. Іноземний афілійований. З метою реалізації монетарної політики, спрямованої на зміцнення довіри та фінансової стабільності, доцільно більш інтенсивно застосовувати процедури реструктуризації банків шляхом M&A. Основними умовами ефективного функціонування та фінансової стійкості банківських установ є достатність і стабільність ресурсної бази банку, збалансованість активів і пасивів за умовами, прогресивність структури боргу.

Масштабна війна росії проти України, яка розпочалася в лютому 2022 року, призвела до глибокої кризи, що спричинило далекосяжні наслідки для фінансового сектора. Однак банківська система успішно пододала виклики війни: банки працювали стабільно, продовжували кредитувати та підтримувати ліквідність. Це стало можливим завдяки скоординованим зусиллям банків, швидкому реагуванню НБУ та рокам співпраці з реформування сектору з 2015 року. У результаті банки підійшли до кризи з резервами. Позитивним є те, що в банківському секторі на початок 2022 р. спостерігались: значні запаси капіталу та ліквідності, стабільна та ефективна робота, існуючий план дій на випадок несприятливих подій (рис. 2.5).

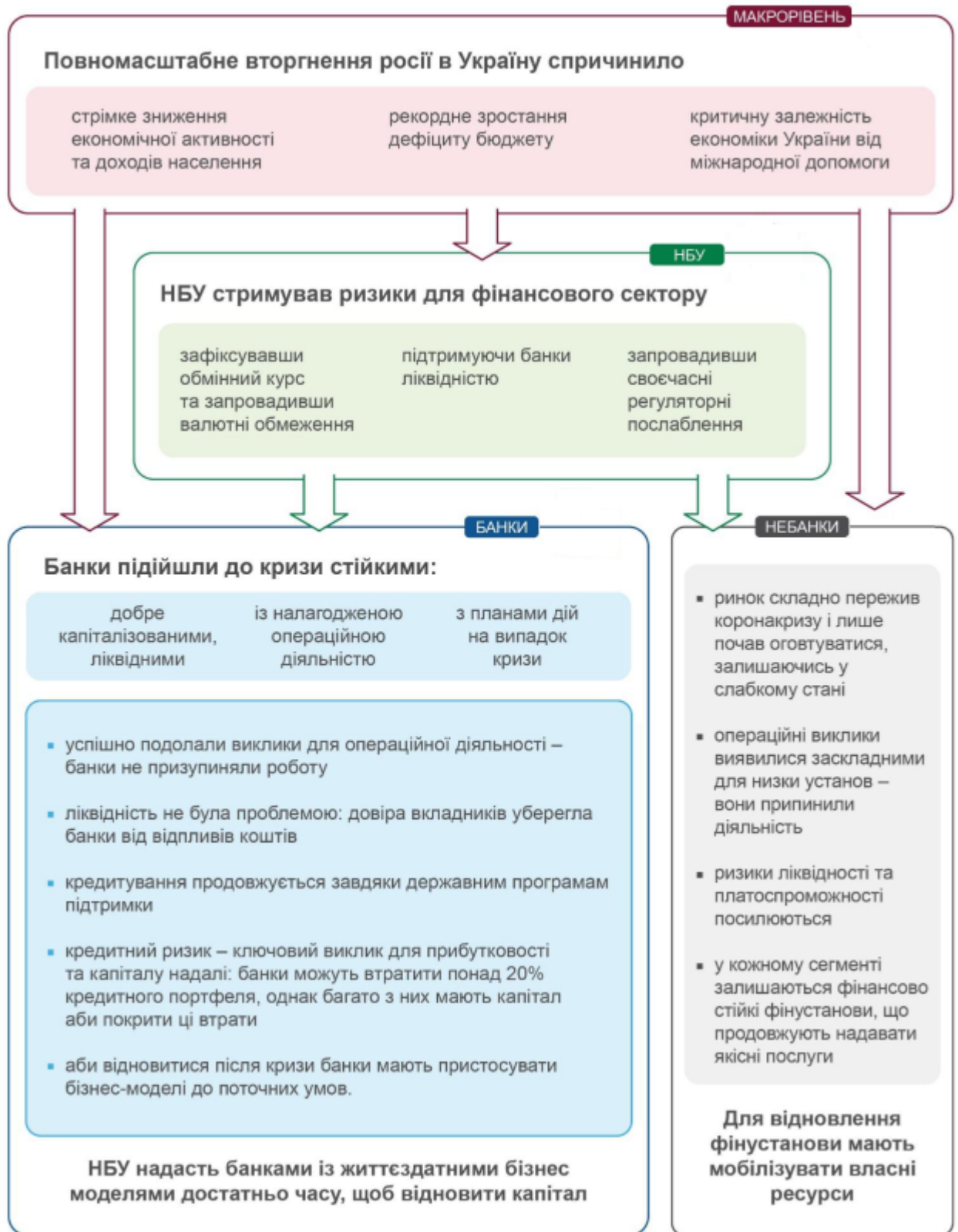

Рис. 2.5. Наслідки військової агресії в Україні для банківського сектору
Джерело: [76]

Підсумовуючи, зазначимо, що наявні проблеми перешкоджають зміцненню конкурентоспроможності банківського сектору в українській

економіці, уповільнюють розвиток сектору, а отже, уповільнюють економічне зростання України в цілому. За останні роки багато банків в українській банківській галузі були реорганізовані, увійшли в режим фінансового оздоровлення або ліквідовані. Тому так важливим є обґрунтування пропозицій щодо рішень та їх реалізація як органами влади, так і самими банківськими установами. Сьогодні можна констатувати, що вступ України до ВЗВТ та СОТ поки що не принесли істотного покращення ситуації на вітчизняному ринку банківських послуг.

2.2. Емпіричне оцінювання впливу діяльності банків на сферу ЗЕД України

Враховуючи економічний стан України та можливості сучасних виробників, реалізація будь-яких економічних та інноваційних проєктів, особливо у сфері зовнішньої торгівлі, через її фінансові джерела практично неможлива. Для досягнення адекватного доступу до зовнішніх ринків українським компаніям потрібні інвестиції, інакше простір у цьому перспективному, ще не до кінця освоєному в Україні напрямку, займуть іноземні інвестори. Як уже зазначалося в попередніх підрозділах, банківська система є важливою частиною інфраструктури зовнішньоекономічних зв'язків України. Безперечно, банки відіграють важливу роль у нарощуванні експортних та імпорتنих операцій українських компаній та стимулюванні інвестиційних процесів в Україні.

Загалом, як видно з даних на рис. 2.6: з 2016 року в Україні фіксується постійне зростання обсягів експорту та імпорту, а на динаміку експорту у 2020 році не вплинули навіть проблеми пандемії COVID-19. Позитивна динаміка зовнішньоторговельних відносин України в основному пояснюється розширенням торгових відносин з країнами ЄС, яке відбулося після приєднання України до Угоди про вільну торгівлю з ЄС.

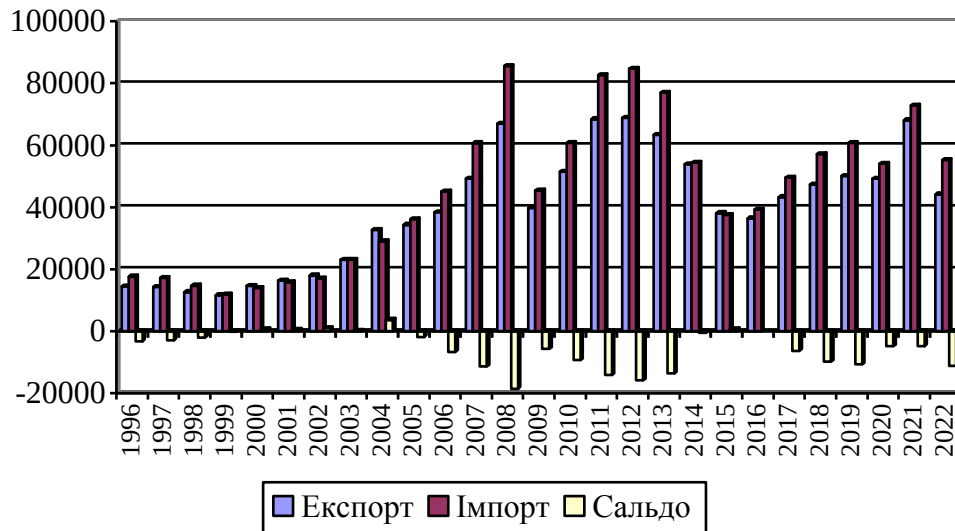

Рис. 2.6. Динаміка вітчизняного експорту та імпорту товарів у 1996-2022 рр., млн дол. США

Джерело: побудовано автором за [97]

У 2021 році обсяг зовнішньої торгівлі товарами в Україні та Євросоюзі знову зріс після значного зниження у 2020 році через карантинні заходи. У 2021 році загальна вартість експорту сировини України склала 68,1 млрд дол. США (57,2 млрд євро), що на 38,4% більше, ніж минулого року. Обсяг імпорту товарів в Україну зріс на 34,0% і досяг 72,8 млрд дол. США (61,2 млрд євро). За підсумками 2021 року сальдо зовнішньої торгівлі становило мінус 4,7 млрд дол. США («мінус» 4,0 млрд євро). Рік тому його сальдо також було негативним і становило 4,9 млрд дол. США

У 2022 році зовнішня торгівля України суттєво постраждала від наслідків війни. Напад РФ спричинив різке падіння експорту, в основному через закриття чорноморських портів і руйнування транспортної та виробничої інфраструктури. Це призвело до зменшення валютних надходжень. Проте Україна отримала безпрецедентну підтримку від іноземних партнерів: Євросоюз тимчасово зняв обмеження на український експорт, США призупинили тарифи на сталь, з Великобританією було підписано угоду про скасування імпорتنних мит і тарифних квот, а Канада розширила угоду про вільну торгівлю. Сусідні країни також пропонують

доступ до своєї транспортної інфраструктури для підтримки українського експорту. Імпорт впав через падіння внутрішнього попиту, логістичні маршрути були порушені, а купівля іноземної валюти була обмежена для оплати неосновного імпорту. Однак він відновлюється швидше, ніж експорт, оскільки він менше залежить від морських шляхів і підтримується податковими пільгами.

Зниження ділової активності з початком війни призвело до зменшення попиту бізнесу на кредити, визначили банки в опитуванні умов кредитування [76]. У результаті фінустанови підвищили стандарти корпоративного кредитування. У результаті зростання кредитного фонду майже припинилося: обсяг валютних кредитів зменшився, а гривневих – зростав у кілька разів повільніше, ніж минулого року (рис. 2.7). Чистий борг підприємств у гривні з початку війни зріс на 8%. Необхідність нової інтеграції банків в основному вплинула на критичну інфраструктуру, оборонну промисловість і сільськогосподарські операції для посівної кампанії. Для задоволення останніх потреб банки широко використовували програми державної підтримки, особливо сільськогосподарських підприємств.

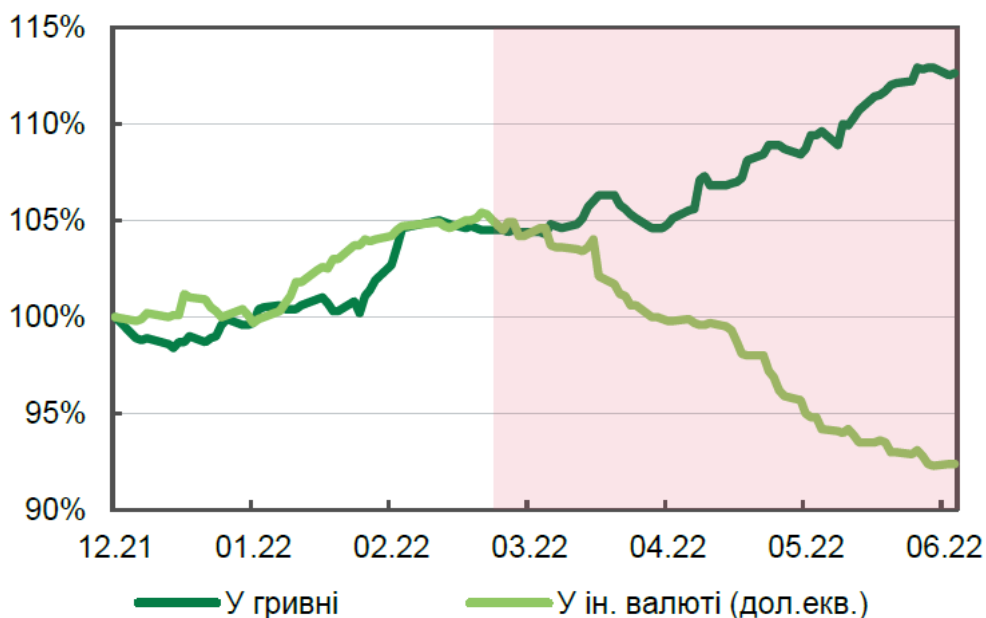

Рис. 2.7. Чисті кредити економічним суб'єктам у 2021-2022 рр., 12.2021 = 100%

Джерело: [76]

У довоєнний період банківські установи України пропонували компаніям-експортерам здебільшого коротко- та середньострокові кредити, зокрема овердрафт, факторинг, облік векселів, а також кредитно-гарантійні послуги: перевірку векселів, акредитиви, банківські гарантії. Проте рівень розвитку даного виду банківського кредитування експортної діяльності залишається вкрай низьким.

Статистичні дані щодо обсягів кредитування вітчизняних банків, що обслуговують експортну діяльність, наведено в табл. 2.2. Відповідно до інформації в табл. 2.2, найбільший обсяг кредитування припадає на експорт продукції паперової промисловості, в тому числі: металургійної продукції та готових металів (15448,19 млн. грн., що еквівалентно 26% від загального обсягу), а також експорт продукції автомобільної промисловості (14 222,71 млн грн, що еквівалентно 24% від загального обсягу), найменше в експорті продуктів переробки нафти та коксу (512,42 млн грн, що еквівалентно 1,0% від загального обсягу). Загальна сума кредитів, наданих банками для експортної діяльності переробної промисловості, склала близько 58472,73 млн грн.

Для більш детального аналізу поточної ситуації з банківськими кредитами для експортної діяльності українських компаній рекомендується проаналізувати обсяг дебіторської заборгованості банків за кредитами, наданими експортерам. Найбільший український експорт в Україні. У структурі запитів банків на кредити, надані найбільшим експортерам, переважає частка короткострокових кредитів – до 67%. Довгострокові кредити в основному надаються іноземними банками і в значно більших обсягах, ніж вітчизняні банки, їх загальний обсяг становить близько 96% [76].

Для визначення впливу діяльності банківських установ на показники валютної діяльності нами було проведено незалежне дослідження методом кореляційного аналізу. У процесі аналізу коефіцієнти різних рівнянь регресії з різними одиницями вимірювання отриманого фактора або змінної не можна

порівнювати або порівнювати один з одним.

Таблиця 2.2

Обсяги кредитів, наданих банками на експортні операції переробної
промисловості, млн грн

	Обсяг реалізації	Обсяг експорту	Частка експорту у обсязі реалізації, %	Обсяг кредитів у галузь	Обсяг кредитів на експорт
Виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів	110 441,50	14 269,53	13%	27 723,00	3 581,93
Легка промисловість	6 429,90	5 778,35	90%	2 613,00	2 348,22
Оброблення деревини та виробництво виробів з деревини, крім меблів	5 209,60	4 528,87	87%	1 328,00	1 154,47
Целюлозно-паперове виробництво; видавнича діяльність	14 222,10	4 942,85	35%	4 482,00	1 557,71
Виробництво коксу, продуктів нафтоперероблення	64 778,50	23 228,77	36%	1 429,00	512,42
Хімічна та нафтохімічна промисловість, в т.ч.:	49 613,00	34 160,35	69%	12 907,00	8 886,94
<i>хімічне виробництво</i>	<i>37 670,00</i>	<i>28 520,71</i>	<i>76%</i>	<i>7 496,00</i>	<i>5 675,37</i>
<i>виробництво гумових та пластмасових виробів</i>	<i>11 943,00</i>	<i>5 639,64</i>	<i>47%</i>	<i>5 411,00</i>	<i>2 555,14</i>
Виробництво іншої неметалевої мінеральної продукції	31 199,30	19 172,59	61%	8 363,00	5 139,23
Металургійне виробництво та виробництво готових металевих виробів	189 033,90	157 035,42	83%	18 596,00	15 448,19
Машинобудування, в т.ч.:	109 273,70	61 661,12	56%	25 205,00	14 222,71
<i>виробництво машин та устаткування</i>	<i>31 184,10</i>	<i>19 772,49</i>	<i>63%</i>	<i>8 127,00</i>	<i>5 152,98</i>
<i>виробництво електричного, електронного та оптичного устаткування</i>	<i>20 323,80</i>	<i>17 445,28</i>	<i>86%</i>	<i>5 092,00</i>	<i>4 370,81</i>
<i>виробництво транспортних засобів та устаткування</i>	<i>57 765,80</i>	<i>24 443,36</i>	<i>42%</i>	<i>11 986,00</i>	<i>5 071,83</i>
Усього, переробна промисловість	588 921,90	324 777,85	55%	106 029,00	58 472,73

Джерело: [76; 97]

Загалом, більш високі значення коефіцієнтів регресії не вказують на наявність сильного зв'язку або вищий рівень функціонування факторної змінної. У той же час часто зручно порівнювати два або більше рівнянь регресії та оцінювати, наскільки тісно вони пов'язані. Порівняння таких різних рівнянь регресії можливе лише на основі певних безрозмірних одиниць вимірювання [45, с. 154].

У разі лінійного зв'язку між коефіцієнтом і отриманими змінними найчастіше використовується коефіцієнт кореляції. Коефіцієнти кореляції приймають значення від мінус 1 до плюс 1. При позитивних значеннях коефіцієнтів кореляції середнє значення отриманих змінних зростає зі зростанням факторної змінної; з негативними значеннями – у міру зростання факторних змінних середнє значення кінцевих змінних зменшується. В економічних дослідженнях, коли значення коефіцієнта кореляції знаходиться між 0,7 і 0,9, зв'язок вважається сильним; Якщо значення коефіцієнтів кореляції між 0,2 і 0,4, зв'язок вважається слабким. Оцінка цих коефіцієнтів кореляції є приблизною та технічною. Для точнішої оцінки тісноти зв'язку необхідно враховувати мету і зміст дослідження, обсяг первинних спостережень та інші фактори [46, с. 69].

При проведенні кореляційного дослідження ми використовували офіційні статистичні дані регіональної статистики Національного бюро статистики України [97]. Серед показників, що характеризують рівень розвитку банківських установ області, виокремлюємо такі:

- X1 – кількість банків в регіонах;
- X2 – статутний капітал;
- X3 – середній розмір статутного капіталу на 1 діючий банк;
- X4 – зобов'язання банків за коштами залученими на рахунки фізичних осіб;
- X5 – загальні обсяги прямих іноземних інвестицій;
- X6 – обсяги загального експорту товарів у 2012 р.;
- X7 – обсяги загального імпорту товарів у 2012 р.;

- X8 – обсяги загального експорту послуг у 2012 р.;
- X9 – обсяги загального імпорту послуг у 2012 р.

Результати кореляційного аналізу представлені у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Значення коефіцієнтів кореляції показників діяльності банківських установ та ЗЕД в областях України у 2021 р.

	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	X8	X9
X1	1,000	0,990	0,490	0,980	0,960	0,470	0,960	0,760	0,950
X2	0,980	1,000	0,520	0,950	0,960	0,480	0,960	0,730	0,940
X3	0,480	0,520	1,000	0,560	0,560	0,660	0,620	0,440	0,510
X4	0,960	0,960	0,570	1,000	0,950	0,550	0,960	0,760	0,920
X5	0,970	0,960	0,560	0,960	1,000	0,560	0,980	0,760	0,970
X6	0,480	0,480	0,660	0,540	0,560	1,000	0,650	0,380	0,490
X7	0,970	0,960	0,620	0,950	0,980	0,650	1,000	0,760	0,950
X8	0,780	0,730	0,440	0,770	0,760	0,380	0,760	1,000	0,760
X9	0,970	0,960	0,500	0,920	0,960	0,480	0,940	0,740	1,000

За: розраховано автором

Проведений кореляційний аналіз показує, що найсильніший зв'язок ($K > 0,7$) спостерігається між показниками кількості банків, що працюють в регіоні, та показниками монетарного розвитку, такими як загальний обсяг прямих іноземних інвестицій ($X5$, $K=0,96$), обсяг імпорту товарів ($X7$, $K=0,96$), загальний обсяг експорту послуг ($X8$, $K=0,76$), загальний обсяг імпорту послуг ($X9$, $K=0,96$). Можна зробити висновок, що розмір статутного капіталу банків регіону є вирішальним фактором у здатності банків фінансувати проекти у валютному секторі. Результати аналізу дозволяють зробити важливий висновок про те, що кількість грошей, накопичених через вклади населення в провінції, впливає і фактично відіграє вирішальну роль у процесі фінансування імпорту товарів, експорту товарів і фінансових послуг.

У процесі виділення основних груп банківських організацій за показниками потенціалу фінансування зовнішньоекономічної діяльності та проектів використано метод кластерного аналізу. Кластерний аналіз – це набір інструментів і методів для класифікації спостережень або багатовимірних об'єктів (у нашому випадку регіонів), заснованих на

визначенні поняття відстані між досліджуваними об'єктами з наступним виділенням серед них подібних груп. При цьому апіорна інформація про розподіл генеральної сукупності не потрібна. Отримані кластери є групами і класами однорідних одиниць сукупності. Основним завданням кластерного аналізу є формування таких груп у багатовимірному просторі. Однорідність сукупності визначається правилами обчислення певних показників, що характеризують ступінь подібності (подібності) j і k -ї одиниць сукупності. Такою метрикою може бути відстань між ними (C_{jk}) або коефіцієнт подібності R_{jk} . Подібні одиниці, близькі до обраної метрики, вважаються однорідними – належать до одного типу. Вибір метрики є ключовим елементом процесу кластерного аналізу, який залежить від остаточного вибору поділу генеральної сукупності на кластери [45, с. 137].

Головною метою кластерного аналізу є розділення багатовимірного набору вхідних даних на однорідні групи таким чином, щоб об'єкти в групах були подібні за певними критеріями, а об'єкти в різних групах разом відрізнялися. Крім того, класифікація об'єктів здійснюється одночасно за кількома ознаками на основі надання певного ступеня повної близькості за всіма класифікаційними ознаками. Термін «кластерний аналіз» був запропонований К. Тріон в 1939 році. Цей тип аналізу часто називають класифікацією, автоматичною класифікацією або розпізнаванням образів без навчальних вибірок. Типологічний аналіз в основному використовується для вивчення структури об'єктів або соціально-економічних показників: регіонів, компаній, господарств, соціальних опитувань тощо, які описуються багатьма факторами, схожими апіорі [46, с. 42]. У нашому випадку це було зроблено для визначення банків із загальними характеристиками з метою розробки стандартних рекомендацій для кожної групи результатів.

Для проведення групового аналізу було відібрано 28 індикаторів, які описують характеристики розвитку, потенціал та діяльність 71 банківської установи України, зокрема наступних груп [4]:

- показники, що характеризують активи та зобов'язання банків станом на 01.01.2022 р.;

- розмір капіталу банківських установ станом на 01.01.2022 р.;

- структура кредитно-інвестиційного портфелю банків;

- депозити фізичних осіб станом на 01.01.2022 р.;

- депозити юридичних осіб станом на 01.03.2022 р.;

- фінансовий результат банку станом на 01.03.2014 р.

На практиці у розрахунках кількість груп найчастіше визначається за допомогою таксономічної відстанні між параметрами, що аналізуються, і зовнішнім виглядом побудованого графа, що має назву «дерева поєднань» (рис. 2.8).

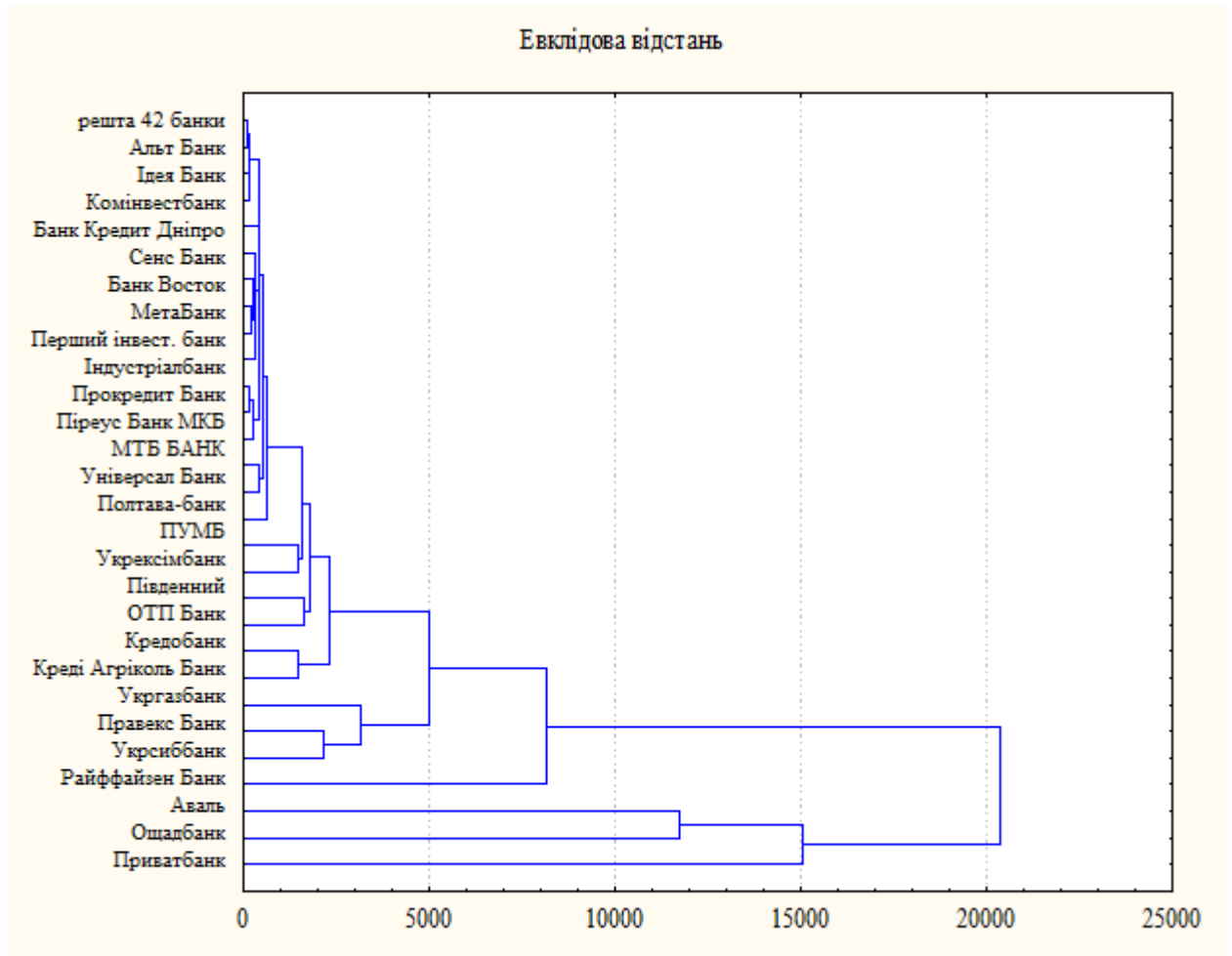

Рис. 2.8. «Дерево поєднань» банків України за показниками їх потенціалу фінансування ЗЕД України у 2021 р.

За: побудовано автором

Перший кластер включає Приватбанк, державний банк з великою системою операцій та клієнтів. Таким чином, цей банк має найвищий потенціал фінансування ЗЕД в Україні. Другий кластер включає 5 банків: Ощадбанк, Райффайзенбанк, Укрсиббанк, Правексбанк, Укргазбанк. Це найбільші та найрозвиненіші банки України, більшість із яких мають статус системних. Центром кластеру (найбільш типовим представником групи) є Райффайзенбанк. До третьої групи увійшли 16 банків із середнім і високим економічним потенціалом, великі банки, створені за участю іноземного капіталу. Центром кластеру є Укрексімбанк. Решта 42 банки увійшли до четвертої групи. Центром кластеру є Банк інвестицій та заощаджень.

Центрами отриманих кластерів є банківські установи, які є найбільш репрезентативними серед отриманих груп і мають деякі типові характеристики. Тому рекомендації та типові стратегії розвитку цих банків можуть бути поширені на інші банки-учасники кластеру, що дозволить досягти більших успіхів у конкурентній боротьбі. Також можна сказати, що АТ «Укрексімбанк», яке має відносно низький потенціал валютного фінансування, має досить високий показник валютного обслуговування, що свідчить про високий рівень ефективності роботи з юридичними особами, що є суб'єктами ЗЕД.

Таким чином, отримані результати кореляційного аналізу довели, що на регіональному рівні капітал, акумульований за рахунок депозитів населення регіону, має вплив і фактично відіграє вирішальну роль у процесі фінансування імпорту, експорту товарів та експорту послуг. . Результати проведеного групового аналізу можуть бути використані для розробки програм розвитку окремих банківських груп, обґрунтування типових рекомендацій і пропозицій щодо розвитку фінансування імпортно-експортної діяльності та зовнішньоекономічних проектів на регіональному та національному рівнях.

2.3. Аналіз ефективності обслуговування зовнішньоекономічних операцій АТ «Укресімбанк»

АТ «Укресімбанк» відіграє вкрай важливу роль для розвитку національної банківської системи, зовнішньої торгівлі та економіки України. Для цього банк активно використовує свій державний статус (100% власником банку є держава в особі Кабінету Міністрів), бездоганну репутацію, великий досвід роботи на ринку внутрішніх та міжнародних фінансів, велику клієнтську базу, наявну інфраструктуру, кадровий потенціал і налагоджені міжнародні відносини. Одним із пріоритетних напрямків розвитку «Державного експортно-імпортного банку» є ефективне обслуговування зовнішньоекономічної діяльності. Акціонерне товариство "Укресімбанк" – сучасна фінансова установа, що надає повний спектр банківських послуг. Національний експортно-імпортний банк України створено 3 січня 1992 року, згідно з Указом Президента України № 29 та 23 січня 1992 р. банк отримав першу ліцензію НБУ [114]. 5 травня 2009 року набрала чинності постанова Кабінету Міністрів України від 15 квітня 2009 року № 375, згідно з якою Укресімбанк змінив свою повну назву з відкритого акціонерного товариства на публічне акціонерне товариство у зв'язку із застосуванням наступних політики: відповідні кн. внесення змін до статуту банку.

Сьогодні Укресімбанк успішно співпрацює з провідними міжнародними фінансовими установами, такими як ЄБРР, Світовий банк, KfW, IFC, NIB, з великими фінансово-кредитними установами та іноземними банками. Завдяки високій репутації на міжнародному фінансовому ринку та високим результатам за багаторічну діяльність у сфері фінансування експорту, банк визнано гарантом та прямим позичальником 36 експортно-кредитних установ, провідних у світі. Сьогодні АТ «Укресімбанк» є публічним акціонерним товариством, 100% акцій якого належить державі в особі Кабінету Міністрів. Структура Укресімбанку включає головний банк, 22 філії та 29 відділень (станом на 1 січня 2022 року) і охоплює майже всю

територію України. Банк має 2 представництва за кордоном: у Нью-Йорку та Лондоні. З моменту заснування банк завжди був одним із найбільших системних банків України та має найрозгалуженішу кореспондентську банківську мережу в Україні (понад 850 банківських установ у різних країнах світу).гендер) [114]. Безперечно, Укресімбанк, який має великий досвід роботи на вітчизняному ринку банківських послуг, посідає одну з важливих позицій у валютному секторі України.

Укресімбанк є універсальним банком, який обслуговує юридичні та фізичні особи та забезпечує значну частину платіжної діяльності валютним установам. Банк входить до групи середніх банків України. Основні показники діяльності банку на 1 червня 2022 року [52]: загальні активи – 208,857 млн. грн. (3 місце за активами банківської системи), чисті активи – 187,742 млн. грн., зобов'язання – 177,513 млн. грн., власний капітал – 10,228 млн. грн. У 2022 році клієнтам доступні всі види валютних операцій та банківських послуг. Отримання прибутку на вітчизняному ринку банківських послуг було результатом нарощування обсягів операційної діяльності і розширення переліку послуг клієнтам.

Основна орієнтація всіх банків державного сектору полягає в тому, що в період воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки їх завданням є активна участь у забезпеченні фінансової стабільності України, підтримка та стабілізація функціонування банківського сектора, забезпечення фінансування пріоритетних галузей економіки та продовження діяльності підприємств (на «об'єктах») критичної інфраструктури, у тому числі державної [76].

Стратегічними цілями Укресімбанку визначено залучення фінансування в:

- об'єкти господарської діяльності та населення для зазнання наслідків збройної агресії росії та/або запобігання такій агресії, зокрема для забезпечення потреб Збройних Сил України та інших військових формувань;
- аграрний сектор з метою забезпечення продовольчої безпеки країни, у

тому числі створення насіннєвих компаній, у тому числі суміжних галузей, що забезпечують діяльність сільськогосподарських підприємств (постачальники палива, добрив, насіння, фітофармпрепаратів тощо);

- підприємства (об'єкти) критичної інфраструктури;
- харчова промисловість, роздрібна торгівля продуктами харчування та суміжні галузі для забезпечення людей продуктами харчування;
- фінансування інфраструктурних проектів, спрямованих на відновлення/розвиток соціальної, транспортної та критичної інфраструктури, у тому числі пошкодженої/зруйнованої внаслідок бойових дій;
- транспортно-логістична інфраструктура та проекти країни пов'язані з розробкою нових логістичних рішень;
- підтримка переміщення компаній в регіони України/місця бойових дій під час воєнного стану;
- виробничі потужності для імпортозаміщення продукції, що імпортується з росії та/або білорусі.

Станом на 31.03.2022 до складу кредитів Укрексімбанку, наданих банкам, входили депозити в банках України на суму 517,539 тис. грн (31.12.2021: 8 209 543 тис. грн.), на депозитах в банках інших країн – 182 471 тис. грн. грн (31.12.2021: 182 394 тис. грн), на депозитах у банках країн-членів ОЕСР – 253 275 тис. грн. (31 грудня 2021 року: 216 803 тис грн.). Станом на 31.03.2022 р. кредити та кошти, надані банкам, обліковувалися за амортизованою вартістю без урахування поточних рахунків банківських металів у сумі 76 817 тис. грн. (31 грудня 2021 року: 52 274 тис грн.), облікованих за справедливою вартістю через прибуток або збиток. Кредити, надані українським компаніям за сферами діяльності, представлені на рисунку. 2.9. 47,8% загального обсягу кредитів надано промисловим підприємствам, 34,4% комерційним, 9,8% сільськогосподарським та харчовим підприємствам [52].

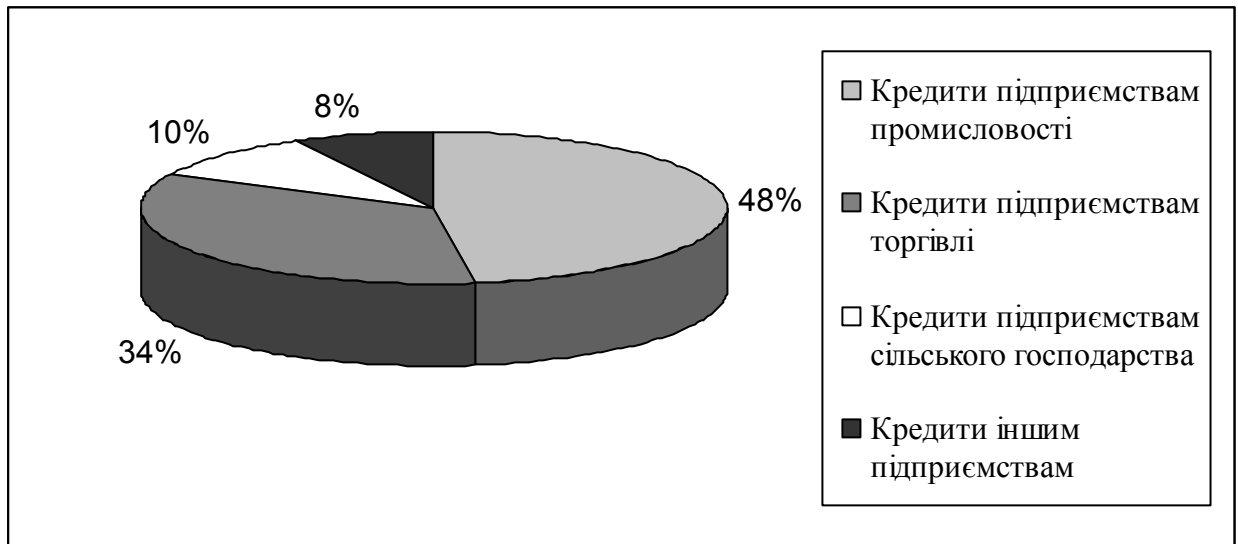

Рис. 2.9. Структура наданих кредитів АТ «Укрексімбанк» для підприємств за галузями у 2021 р.

За: [52]

Статус державного банку, що спеціалізується на фінансуванні імпортно-експортної діяльності, надає Банку в період воєнного стану особливу роль у забезпеченні потреб держави шляхом фінансування поставок важливих імпортних товарів та кредитування стратегічних галузей економіки. Економіка спрямована на підвищення обороноздатності країни, продовольче забезпечення та гуманітарні цілі, особливо на захист суверенітету України.

Наразі Банк оновив кредитну політику з урахуванням початку збройного вторгнення російської федерації проти України. Банк визначив перелік галузей економіки, які будуть надавати першочергову кредитну підтримку, а саме ВПК, ключовий імпорт, АПК, ПЕК, енергетика, інфраструктура, експортоорієнтовані галузі, гуманітарна та соціальна сфера, проекти. На сьогоднішній день Банк обмежив кредитування в іноземній валюті, а інші кредити будуть надаватися переважно в національній валюті. В іноземній валюті – в рамках програм міжнародних фінансових організацій (МБРР, ЄБРР, ЄІБ), поточних і нових програм.

Для підтримки клієнтів, які зіткнулися з форс-мажорними обставинами,

пов'язаними з військовою агресією російської федерації проти України, Банк оголосив про рішення надати умови кредитування всім позичальникам – юридичним та фізичним особам: термін платежу перенесено на 30.06.2022 р. виплати основної суми, відсотків та комісій, нарахованих станом на 23 лютого 2022 року та за період з 24 лютого 2022 року по 31 травня 2022 року. здійснення професійної діяльності, отримання доходу, продовження погашення заборгованості перед Банком та сплати відсотків [52].

Військове вторгнення росії в Україну вимагає незвичайного перегляду підходів та уточнення методів оцінки очікуваних кредитних втрат, включаючи більш детальну сегментацію портфеля, застосування утилізованих експертних оцінок, а також обробку оперативної інформації щодо поточного та планового стану кредитів. військові дії та їх вплив на майно, операційну діяльність, фінансовий стан та здатність боржника виконувати свої грошові зобов'язання перед Банком. Так Банком було поведено перекласифікацію кредитного портфеля за етапами, а саме боржники, основні активи котрих розташовані на тимчасово окупованих територіях і територіях, на яких ведуться активні бойові дії (в залежності від того чи наявні в них інші активи, їх можливості вести або відновити ведення операційної діяльності, у тому числі з урахуванням прогнозів стосовно звільнення відповідних територій / припинення ведення на них бойових дій та їх повернення під контроль держави України), а також позичальники, котрі розташовані на інших територіях, виходячи із ризиків пошкодження майна підприємств, прогнозів щодо змін ситуації, оцінки їх можливості здійснювати операційну діяльність у поточних умовах, були перекласифіковані за етапами та частина боржників була переведена до Етапу 2 чи Етапу 3. При цьому, за боржниками із значними сумами заборгованості (незалежно від того чи було погіршено етап активу, чи він і до початку війни був класифікований до Етапу 2 чи Етапу 3) було переглянуто сценарії отримання грошових коштів на погашення заборгованості, що передбачало зміни графіків погашень та експертну оцінку їх отримання за

різними сценаріями подальшого перебігу подій. Окрім цього, при розрахунках були зменшені до нуля очікувані грошові потоки від реалізації об'єктів забезпечення, що були зруйновані в ході воєнних дій [114].

Крім того, Банк також здійснив розрахунки для визначення збільшення резервів у зв'язку з війною (при розрахунку не застосовуються відповідні зміни в методах і підходах до оцінки та порівняння результатів, отриманих за результатами). розраховано з відповідними модифікаціями). За оцінками Банку, приріст резервів у першому кварталі 2022 року за кредитами, спричиненими війною, склав 1 667 937,2 тис. грн. Найближчим часом Банк продовжить накопичувати та обробляти інформацію для забезпечення повної оцінки кредитних ризиків, незважаючи на нестабільність, спричинену війною.

У довоєнний період Укрексімбанк реалізовував такі найпопулярніші програми торгового фінансування:

1) Спонсорство експортного контракту:

а) пряме передекспортне фінансування за рахунок Укрексімбанку.

Банк фінансує експортні компанії на етапі виробництва продукції на експорт. Така система дозволяє виробляти необхідну продукцію без перерахування власних коштів. При цьому фінансові ресурси надаються у формі позик. Умовою надання кредиту було те, що формою розрахунків був акредитив провідного західного банку, відкритий українській експортній компанії згідно з контрактом.

б) передекспортне фінансування, що надається іноземними партнерами або банками.

Фінансування можливе у разі укладення договору між Укрексімбанком та іноземним банком про надання кредиту Укрексімбанку для фінансування експортної діяльності вітчизняного виробника та за наявності листа-заявки, відкритого для експортерів першокласним Західним Узбережжя. У цьому випадку Укрексімбанк отримав від іноземного банку гарантію повернення кредиту.

За умови, що в експортному контракті передбачено авансовий платіж експортеру для виробництва товару за рахунок капіталу імпортера, банк фінансує, гарантуючи повернення авансу на користь імпортера. в) постекспортне фінансування.

Банк надає експортеру кредит після надання експортером комплексу товаросупровідних документів за умови забезпечення кредиту акредитивом експортеру, підтвердженим або відкритим іноземним банком на першу вимогу.

2) Фінансування імпортних контрактів.

За дорученням клієнтів Укрексімбанк відкриває акредитиви або надає гарантії перед провідними західними банками з підтвердженням в межах кредитних лімітів, відкритих Банком в іноземних банківських організаціях-кореспондентах.

Банк відкриває акредитив із відстрочкою платежу або надає гарантію виконання договірних зобов'язань, у яких відстрочується оплата, що дає змогу клієнту оплатити отриманий товар одразу після реалізації товару на внутрішньому ринку Територія України. Банк здійснює постімпортне фінансування за клієнтськими контрактами за рахунок ресурсів іноземних банків у межах відкритого кредитного ліміту. Ці операції здійснюються без перерахування відповідної суми забезпечення до іноземного банку.

У 2021 році Укрексімбанк за дорученням клієнтів проводить розрахунки за імпортно-експортними операціями з компаніями багатьох країн у формі акредитивів та інших формах. Станом на 1 січня 2021 року банком відкрито 186 імпортних акредитивів на загальну суму 34,283 тис. доларів США. США та 366 експортних акредитивів на суму 117,998 тис. дол. США для вітчизняних експортерів [52]. Розмір комісії за проведення акредитивних операцій АТ «Укрексімбанк» за дорученням банків-кореспондентів наведено у додатку Б.

У 2021 році Укрексімбанк продовжує виконувати свою основну місію щодо підтримки інвестиційних проектів (державних та приватних) для

розвитку галузей з високою доданою вартістю та підприємств із виробництва імпортозаміщувальної продукції та експортоорієнтованості, залучення зовнішніх кредитних джерел. підвищення ефективності економіки України (особливо застосування енергозберігаючих технологій), супроводження зовнішньоекономічних контрактів замовників, виконання функції фінансового агента Уряду України у сфері міжнародного кредитування. Укрексімбанк в основному зосереджується на обслуговуванні середніх і великих компаній з різних секторів економіки з високим потенціалом зростання, а також фізичних осіб. Водночас клієнти отримують переваги від високоякісних банківських послуг за міжнародними стандартами, а також від багатьох високоефективних можливостей співпраці з діловими партнерами в Україні та за кордоном.

Для оцінки діяльності Укрексімбанку у воєнний період доцільно розрахувати надійність українських банків (за підсумками I півріччя 2022 року). Загалом можна сказати, що українські банки під час війни втратили прибутки. Такий короткий висновок можна зробити, якщо проаналізувати результати банківської галузі за перше півріччя 2022 року. За даними Нацбанку [76], чисті збитки платоспроможних банків з урахуванням 1 липня 2022 року склали 4,6 млрд грн, а кількість банків зі збитками перевищила два десятки.

При розрахунку ефективності діяльності банку враховувалися такі чинники, які визначають можливість існування банку:

- достатній капітал;
- якість кредитного портфеля;
- прибуток банку;
- кредитний;
- підтримка та ризики для власників;
- безперервність платежів;
- системне значення банківської діяльності;
- ризик відкритої валютної позиції.

При розрахунку нормативу достатності капіталу ми враховували значення нормативу Н2. При розрахунку рівня проблемного кредитування українських банків враховувалися критерії від Н7 до Н9. При розрахунку рівня ліквідності також враховувалися нововведені показники згідно НБУ LCR (коефіцієнт ліквідного покриття) та Н6, причому фактор із найменшим значенням отримав найбільшу вагу. У розрахунку також використовується коефіцієнт ризику загальної відкритої валютної позиції.

Загалом можна сказати, що масштабне вторгнення рф в Україну в лютому цього року надовго паралізувало українську економіку. Трійка найменш прибуткових держбанків у першому півріччі 2022 року: Ощадбанк, Укргазбанк та Укрексімбанк. Для порівняння: за перше півріччя 2021 року банки отримали 30 млрд грн чистого прибутку, а збиткових банків менше 10.

Доказом є розрахунок показників життєздатності банків (табл. 2.5), найвищий показник спостерігається у великих установах, що входять до іноземних банківських груп або підтримуються західними країнами: Райффайзен Банк, Укрсиббанк та Сіті Банк. Перше місце також посів державний банк «ПриватБанк». Також високі показники отримали ще два українських банки: Укрексімбанк і ПУМБ, а також іноземні банки ING Bank Ukraine, Crédit Agricole і OTP Bank. У зоні ризику МТБ Банк, Індустріалбанк, МІБ, Комінбанк і Січ Банк. Відтак, за підсумками першого півріччя 2022 року Укрексімбанк увійшов до рейтингу воєнної життєздатності українських банків, зайнявши дев'яте місце

Сьогодні можна сказати, що з часом функції Укрексімбанку розширилися, зробивши його універсальним банком. Важливим досягненням цього банку у сфері кредитування експортних компаній є спільна реалізація Світовим банком Проекту розвитку експорту в Україні. Успішна реалізація першої фази проекту розвитку експорту (1996-2004 рр.) дозволила Раді директорів Міжнародного банку схвалити в 2006 р. позику на суму 154,5 млн дол США для розвитку експорту. Особливістю реалізації другого етапу є перерахування кредитних коштів експортерам через оптові кредити, надані

Укрексімбанком відібраним за встановленими критеріями створеним для проекту українським банківським установам. Аналіз умов кредитного фінансування в рамках цього проекту дозволяє зробити наступні висновки: процентні ставки за кредитами для вітчизняних експортних компаній залишаються досить високими; страхування ризиків під час реалізації проектів розвитку експорту не передбачено, що призводить до додаткових фінансових витрат для компаній-експортерів і, як наслідок, знижується ефективність кредитів.

Таблиця 2.5

Розрахунок показника життєздатності українських банків
у I півріччі 2022 р.

№ з/п	Банк	Чисті активи, млн грн	Миттєва ліквідність, %	Проблемні кредити, %
1	Укрсиббанк	88845,60	12,00	5,30
2	Райффайзен Банк	143497,90	15,40	5,90
3	ПриватБанк	474220,10	9,60	67,50
4	Сітібанк	37144,60	8,80	18,40
5	Креді Агріколь Банк	60860,30	9,80	4,90
6	ОТП Банк	73161,50	9,80	10,60
7	ІНГ Банк Україна	11989,10	5,90	10,30
8	ПУМБ	100218,00	7,10	11,20
9	УкрЕксІмБанк	205294,90	5,10	34,90
10	Ощадбанк	228839,80	7,70	43,40
11	Банк Південний	34095,70	15,10	8,20
12	Універсал Банк	58358,10	8,80	8,90
13	Кредобанк	32353,60	10,70	10,50
14	Ідея Банк	5503,70	3,20	37,60
15	Укргазбанк	128259,00	13,00	15,30
16	ПроКредит Банк	31477,80	6,60	9,20
17	Правекс Банк	8784,00	10,80	0,70
18	Sense Bank	89303,70	11,00	20,30
19	А-Банк	14190,80	9,70	9,40
20	Банк Восток	17437,20	13,80	6,90
21	АкордБанк	12020,80	22,60	31,70
22	Піреус Банк МКБ	4942,80	10,40	3,60
23	Банк Львів	6562,20	7,20	5,40
24	ТАСКОМБАНК	28493,70	8,00	10,20
25	Банк Кредит Дніпро	21834,40	4,00	41,70
26	Банк Глобус	6378,90	7,20	14,70
27	ComInBank (КІБ)	7813,60	5,20	18,50
28	МТБ Банк	10890,60	6,10	9,50
29	Міжнародний Інвестиційний Банк (МІБ)	5525,70	6,00	54,80
30	Індустріалбанк	4897,50	4,10	23,60
31	Банк Альянс	10896,90	8,10	5,60
32	Банк СІЧ	6511,00	4,80	9,10

Джерело: розраховано автором

З моменту створення і до сьогоднішнього часу банком було оформлено понад 100 кредитів у межах 13-и кредитних ліній (США, Японії, Німеччини, Швейцарії, Франції, Іспанії та інших країн), що спрямовувались на потреби економіки України в кредитах для фінансування товарів «критичного імпорту», досягнення найголовніших завдань стабілізації економіки та її структурних перетворень.

У 2021 р. було продовжено визнання Укрексімбанку низкою експортних страхових агенцій із розвинутих країн у якості прямого позичальника (Euler Hermes (Німеччина), EKF (Данія), EDC (Канада), COFACE (Франція), MENIV (Угорщина), SACE (Італія), Eximbank of China (КНР), EGAP (Чехія), EXIMBANKA SR (Словацька Республіка), Укрексімбанком оформлено 16 іноземних експортних середньострокових кредитів Канади, Італії, Данії, Німеччини та Франції на загальну суму 35,2 млн дол. США. Структура цих кредитів зображена на рис. 2.10.

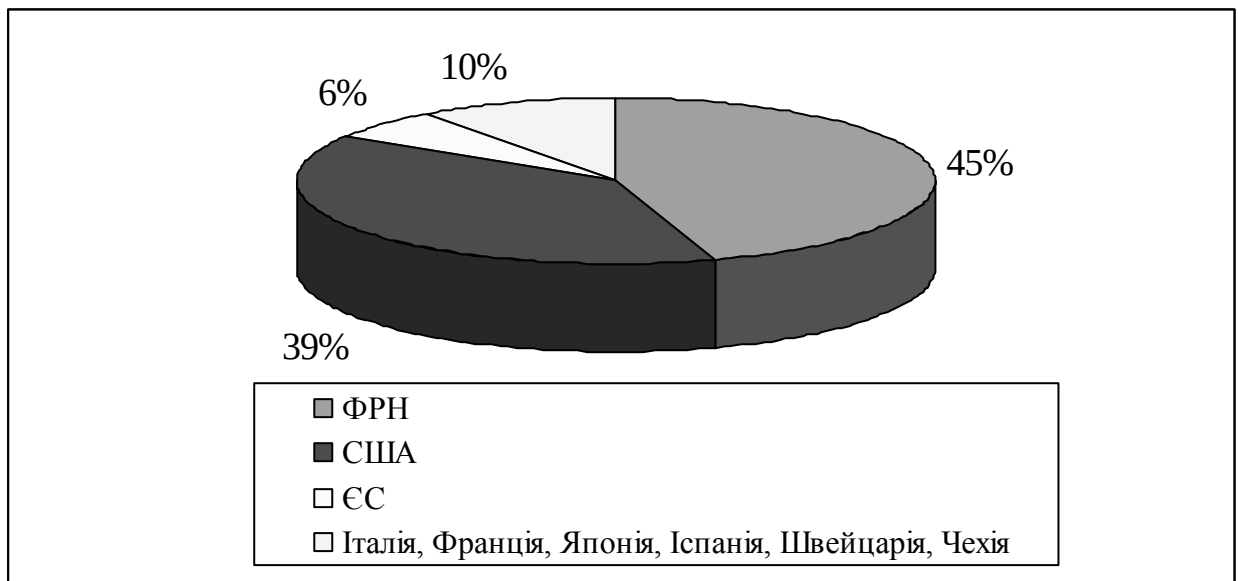

Рис. 2.10. Іноземні кредити, які були оформлені Укрексімбанком у розрізі країн-кредиторів у 2021 р.

За: [52]

На рис. 2.11 пораналізовано галузеву структуру іноземних кредитів, з якої видно, що найбільшу частку займає АПК (55 %), тоді як інші галузі

економіки становлять від 3% до 10% від загальних обсягів наданих кредитних ресурсів.

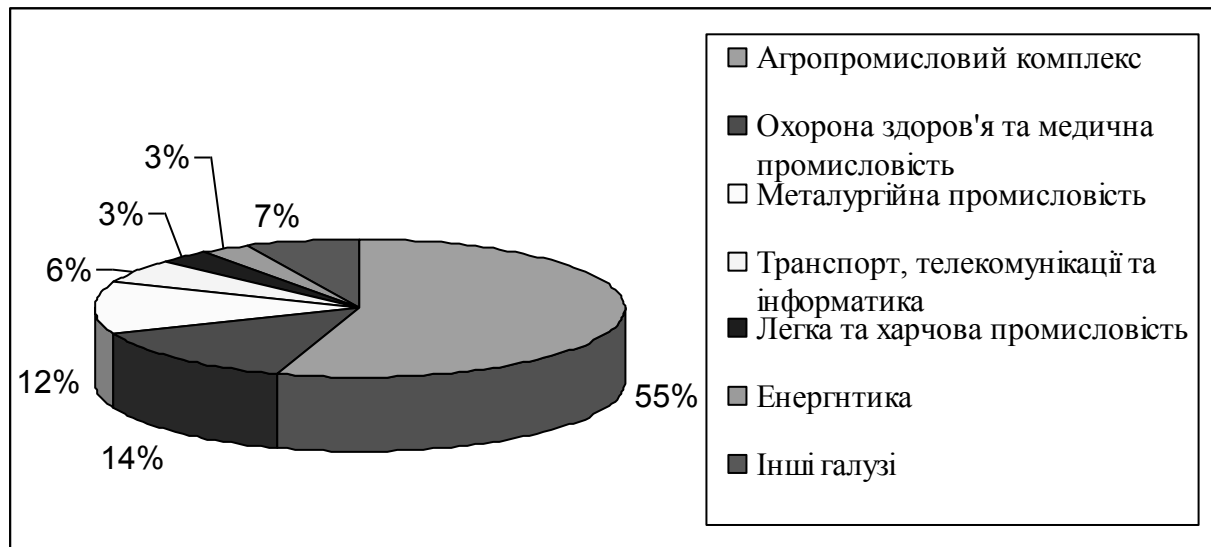

Рис. 2.11. Галузева структура іноземних кредитів, що надані Укрексімбанком у 2021 р.

За: [52]

Таким чином, що аналіз фінансової діяльності Укрексімбанку дозволяє зробити важливий висновок про високий потенціал банку у сфері фінансування різноманітних зовнішньоекономічних проектів та заходів. Укрексімбанк активно здійснює кредитну діяльність, спрямовану на стимулювання імпортової та експортної діяльності українських компаній. У рамках програми торговельного фінансування ЄБРР та IFC збільшено ліміти Укрексімбанку, що дозволяє банку задовольняти потреби клієнтів на найвищому рівні в частині передімпортного та передекспортного фінансування, гарантійної діяльності для здійснення договірної зовнішньоекономічної діяльності з партнерами з багатьох країн і регіонів світу.

Висновки до розділу

1. Приєднання до ЗВТ ЄС та вступ до СОТ, а також пов'язані з цими процесами зміни щодо державного регулювання економіки мають значний

вплив на умови розвитку українських банківських установ. Після приєднання до ВЗВТ в Україні банківська система досягла вищого рівня стабільності завдяки збереженню ринкової орієнтації, здатності відігравати важливу роль у зміцненні процесу стабілізації та здійсненні трансформаційних структурних змін в економіці України загалом. Стабілізуючими чинниками є створення сучасного банківського законодавства, орієнтованого на право Європейського Союзу та сучасну міжнародну практику; переведення банків на систему бухгалтерського обліку, засновану на світових стандартах фінансової звітності; розбудовувати та постійно вдосконалювати систему банківського нагляду; застосовувати ефективну систему гарантування вкладів фізичних осіб; сформувати національну платіжну систему на основі використання передових ІТ-технологій. Однак виконати такі важливі завдання, як зниження вартості кредитування та спрощення доступу до кредитів, не вдалося через вихід на ринок великих іноземних банків, які могли б забезпечити доступ до дешевших кредитів.

2. Проведений кластерний аналіз дозволяє згрупувати національні банки за рівнем їх потенціалу фінансування в іноземній валюті. Результати, отримані від групи, можуть бути використані в процесі побудови стратегій розвитку утворених банківських груп, обґрунтування типових рекомендацій і пропозицій щодо розвитку фінансування експортної діяльності, імпорту та зовнішньоекономічних проєктів. Для визначення впливу банківської діяльності на рівень розвитку валютного ринку в Україні використано методи кореляційного та кластерного аналізу. Розрахунки показують, що розмір статутного капіталу банків регіону є вирішальним чинником спроможності банків фінансувати зовнішньоекономічну діяльність та проєкти. Результати аналізу дозволяють зробити важливий висновок про те, що фінансовий капітал, акумульований банківськими депозитами населення регіону, справді впливає та відіграє вирішальну роль у процесі фінансування імпорту товарів та експорту послуг.

3. Аналіз поточної ситуації у сфері банківського кредитування експортної діяльності українських компаній дозволяє визначити, що такі кредити в Україні найбільше надаються Експортно-імпортним банком Держекспорту України (Укрексімбанк) у рамках Угоди про проекти розвитку експорту, що реалізуються спільно з міжнародними організаціями (Світовим банком) PRE), а також низкою інших банківських організацій (крім банків-учасників PRE), але на тих же умовах, що й кредити іншим юридичним особам. Міжнародна платіжна, валютна, кредитна та інвестиційна діяльність є невід'ємною частиною міжнародних фінансових відносин Укрексімбанку. Характер міжнародного регулювання та його організація тісно пов'язані з розвитком та інтернаціоналізацією обігу та виробництва товарів. Вони являють собою відносно чітку систему руху цінностей у міжнародному обігу через невідповідності у виробництві, продажу та оплаті товарів, а також територіальні відмінності ринків збуту. Міжнародне регулювання спрямоване на забезпечення імпортової та експортної діяльності, здійснення іншої господарської діяльності у сфері міжнародної економіки та надання економічної підтримки окремим країнам. Більшість міжнародних угод досягається через процес посередництва в міжнародних ділових відносинах.

РОЗДІЛ 3 СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЛІБЕРАЛІЗАЦІЇ ЗЕД

3.1. Стратегічні напрями розвитку банківської системи України в умовах поглиблення євроінтеграції

Розвиток банківської галузі в контексті поглиблення європейської інтеграції матиме комплексний і системний характер і потребуватиме скоординованих зусиль усіх учасників процесу – банків, НБУ, органів виконавчої та законодавчої влади. Перш за все, необхідно забезпечити загальну стабільність, зменшити вразливість банківської системи до внутрішніх і зовнішніх дестабілізуючих факторів і водночас підвищити якість і ефективність функціонування системи. Європейський досвід переконливо показує, що економічне зростання та ефективне сприяння розвитку приватного сектору та покращення соціального захисту та добробуту можливі лише за умови ефективного розвитку банківського сектора як одного з головних чинників економіки. ринку. економіка.

Важливим завданням уряду у сфері розвитку банківської галузі в умовах вступу України до СОТ є забезпечення надійності та стабільності банківської системи, підвищення рівня концентрації та активне залучення іноземного капіталу в банківську діяльність. системи, в основному з країн-членів Європейського Союзу, значно розширюючи механізми довгострокового кредитування та інструменти банківського обслуговування. Важливо мати надійну та достатню правову базу для діяльності банківських установ, посилити конкуренцію між ними та суттєво вдосконалити механізм банківського нагляду [72].

Слід зазначити, що розвиток банківської системи має бути спрямований на збільшення обсягів послуг для бізнесу та населення в усіх регіонах України. Кредити мають бути доступними та привабливими, а банківські послуги – різноманітними за термінами та видами. Банки мають стати активними учасниками розвитку страхового та фінансового ринків. Банківська діяльність має ґрунтуватися на принципах прозорості,

відкритості, об'єктивності, рівноправності, дотримання ділової етики та відповідальності перед клієнтами, суспільством і державою.

Слід підкреслити, що спричинена росією економічна та фінансова криза призводить до величезних втрат банківських активів. Банківський капітал зменшується, і деякі банки не зможуть самотійно його поповнити. Для НБУ необхідно взяти уроки з попередніх криз і дати банкам достатньо часу для відновлення. Основним завданням фінансових установ у короткостроковій перспективі є забезпечення безперервної діяльності та відповідного управління ризиками.

Через війну та економічну кризу банки зазнали великих збитків, головним чином через уявні кредитні ризики. Ці втрати будуть поглинені капіталом, докризові запаси якого значно перевищують мінімальні вимоги. Проте зниження якості кредитного портфеля та зниження попиту на банківські продукти призведе до зниження прибутковості банківського бізнесу. Банки не зможуть отримати достатній дохід для відновлення капіталу під час кризи. Таким чином, фінустанови будуть поступово втрачати капітал, деякі можуть мати негативний капітал наприкінці кризи.

У період кризи Держбанк не застосовуватиме заходів впливу до банків у разі порушення вимог щодо капіталу. Водночас на цьому етапі банкам важливо своєчасно звітувати про свої кредитні збитки. Це дасть НБУ точне уявлення про стан ринку для прийняття подальших управлінських рішень, особливо щодо коригування режиму регуляторних послаблень. Проте банки під час кризи, які постійно генерують від'ємні операційні грошові потоки від основної діяльності, підлягатимуть суворому нагляду НБУ. Їх діяльність буде обмежена в окремих випадках для захисту вкладників.

Негативний вплив поточної кризи триватиме протягом тривалого часу – її наслідки можна буде з відносною точністю оцінити лише після стабілізації макроекономічних умов. Водночас НБУ проведе оцінку якості активів, щоб достовірно оцінити рівень збитковості. Окремо буде оцінюватися життєздатність банків, тобто здатність найближчим часом

нормалізувати фінансові показники. З рівнем збитковості буде встановлено термін для поповнення капіталу банків. Банки повинні будуть розробити плани реструктуризації капіталу та/або активів. ВБУ очікує, що більшість банків зможуть поповнити капітал за рахунок майбутніх прибутків. Решта може потребувати рефінансування акціонером. Зокрема, це можливий сценарій для деяких державних банків.

НБУ має дати банкам достатньо часу для відновлення капіталу, на що може піти кілька років. Необхідно зберегти юридичний супровід тих банків, які будуть сумлінно виконувати розроблені плани. НБУ доцільно регулярно аналізувати стан своєї діяльності. Згодом НБУ поверне до банків усі довоєнні норми та вимоги та продовжить гармонізувати вимоги з європейським законодавством (рис. 3.1).

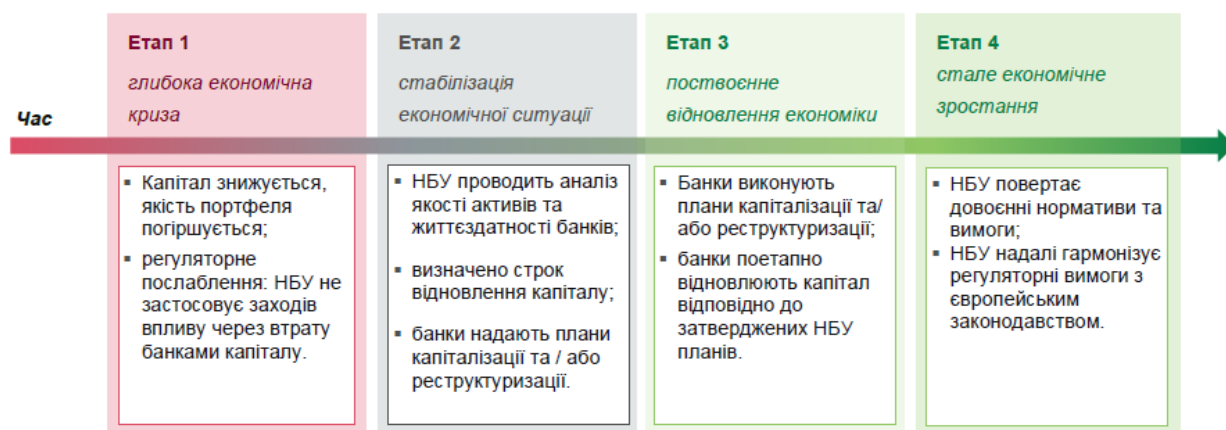

Рис. 3.1. Голвні етапи пруденційного регулювання банківського сектору у воєнний час та поствоєнний період

Джерело: побудовано за [76]

Держава має широко використовувати механізми ринкового впливу на суб'єктів банківської сфери, в тому числі із застосуванням сучасних європейських стандартів нагляду за безпекою. Усі ефективно функціонуючі банки, незалежно від розміру, повинні мати рівні можливості стати учасниками ринку, знайти ринки та клієнтів. Необхідна поступова переорієнтація державних банків на сучасні, інноваційні та ринкові принципи

роботи. Сталий розвиток банківської галузі є надзвичайно актуальним з точки зору перспектив економічного розвитку країни. Сприятлива макроекономічна динаміка в довоєнний період, регуляторна та монетарна політика НБУ створили важливі умови для збільшення активів, обсягів капіталу та капіталу, мобілізованого банками, що зміцнює фінансовий стан банків. Це посилює ринкову орієнтацію банківського сектору, поступово наближаючи його до кращих європейських банківських практик. Проте наразі участь банківської системи в процесі розвитку економіки держави є ще неповною та обмеженою.

Слід зазначити, що євроінтеграція має значний вплив на посилення конкуренції в різних сферах діяльності, особливо фінансової, між різними країнами. Тому актуальним завданням є визначення основних прогалин на ринку банківських послуг та можливих інструментів подолання цих прогалин для забезпечення ефективної інтеграції в ринок банківських послуг товарів з України [13]. Процес інтеграції національної банківської системи відбуватиметься на багатьох різних рівнях інтеграції, як показано на рис. 3.2.

Основні завдання розвитку банківської системи України в умовах членства в Європейській ЄАВТ:

- посилення інтеграції банківської системи України у світовий фінансовий простір;
- зміцнення довіри щодо банківської системи з боку вкладників та інвесторів;
- зміцнення вітчизняної банківської системи шляхом підвищення рівня стійкості щодо кризових явищ;
- посилення діяльності банків у сфері залучення капіталу та конвертації його в кредити реального сектору економіки.

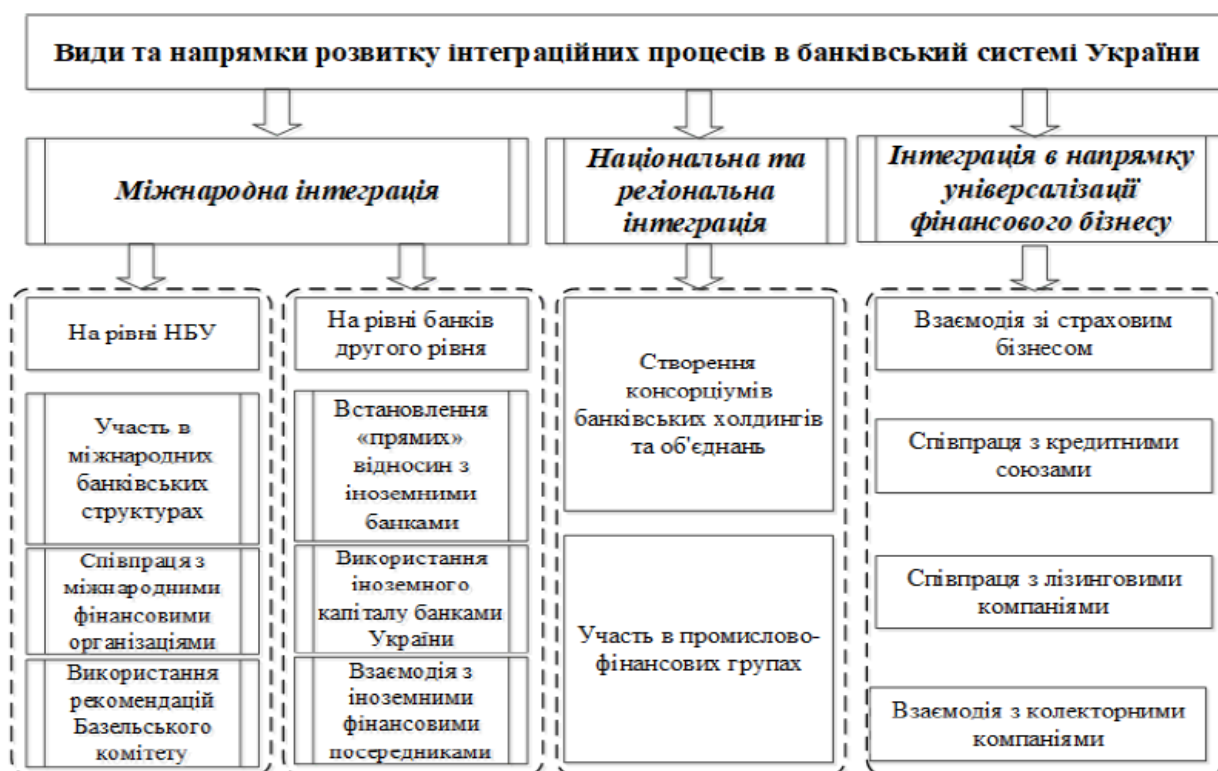

Рис. 3.2. Розвиток інтеграційних процесів у банківській системі України в контексті поглиблення євроінтеграції

Джерело: побудовано автором

Очікується, що НБУ відіграватиме важливу роль у євроінтеграційному процесі української банківської системи. У 2019-2023 роках Національний банк України продовжує реалізацію заходів у сфері європейської інтеграції згідно з положеннями Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Зокрема, в останні роки зусилля центрального банку були зосереджені на імплементації європейського законодавства з метою вдосконалення банківського регулювання та нагляду, посилення захисту прав споживачів послуг, фінансування, лібералізації обігу капіталу, оновлення принципів роботи платіжної системи (рис. 3.3). Національний банк брав активну участь у переговорному процесі щодо укладення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС і наразі виконує положення чотирьох із семи її частин. Більшість зобов'язань у фінансовому секторі, особливо банківському, викладено в Розділі IV угоди – питання, пов'язані з торгівлею фінансовими послугами, імплементація міжнародних стандартів, юридичні

аспекти відповідності законодавства України та права ЄС, перекази капіталу та платежі тощо [76].

Рис. 3.3. Основні завдання НБУ у процесах поглиблення євроінтеграції банківського сектору України

Джерело: [76]

Для досягнення визначених цілей євроінтеграції банківської галузі України необхідно виконати такі пріоритетні завдання:

- продовжити роботу з приведення банківського законодавства України у відповідність із законодавством ЄС, рекомендаціями Базельського комітету з банківського нагляду та інших міжнародних організацій;
- протидіяти та запобігати легалізації коштів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму;
- Підвищення якості управління бізнесом у банківській сфері;
- продовжити роботу з оптимізації спеціалізації установ та територіального розміщення банківських установ;
- збільшення капіталізації банків;

- удосконалити діяльність з управління та контролю банківської діяльності;
- удосконалити системи внутрішнього контролю та управління ризиками;
- забезпечити в законодавчому порядку захист прав вкладників, кредиторів і позичальників;
- розширення масштабів та збільшення обсягів продуктів і послуг на фінансовому та банківському ринках;
- забезпечити належний рівень прозорості діяльності банківської системи.

Врегульована чинним законодавством структура банківської системи України та загальні операційні можливості банків відповідають основним потребам економіки та створюють сприятливі умови для розвитку системної банківської системи. Спеціалізація банків за окремими видами діяльності, продуктами, географічними районами або видами банківської діяльності можлива в рамках загального статусу банківських установ. Шлях розвитку банківських установ у напрямку спеціалізації чи універсалізації, пошуку оптимальної організаційно-правової форми господарювання та власності визначається основними рушійними силами ринку – попитом і пропозицією банківських продуктів і послуг через потік капіталу для пошуку найбільш оптимальних сфер застосування. Державне управління цими процесами здійснюється виключно ринковими та погоджувальними методами.

При цьому також існує дисбаланс між структурою банківської системи та національної економіки. Великі стратегічно важливі українські компанії потребують великих (кількісних) продуктів і послуг, які можуть надати тільки великі банки, а такої кількості в Україні недостатньо. Окрім цього важливого сегменту національної економіки, існують також малі та середні підприємства, які не є достатньо привабливими для великих банків і змушені через їхні продукти та послуги переходити до більш дрібних банківських

установ, послуги яких не повністю відповідають їхнім потребам.

Збалансованість архітектури банківської системи може бути досягнута шляхом:

- поетапне формування передумов для відкриття представництв та філій іноземних банків із створенням відповідної системи ліцензування;
- зміцнення банківського сектору шляхом реорганізації банків та створення банківських асоціацій;
- сприяти організації та роботі життєздатної системи спеціалізованих та універсальних банків та сприяти їй;
- забезпечувати гармонійне співіснування малих і середніх банків з великими на основі рівних вимог щодо дотримання стандартів нагляду за безпекою, а також з банками та фінансовими установами, що не є банківськими;
- створення спеціалізованої банківської установи як «банку другого рівня» – Українського банку реконструкції та розвитку;
- впровадити ефективні системи управління та функціонування державних банків.

Дедалі актуальнішим питанням інтеграції європейського фінансового ринку стає боротьба з легалізацією доходів, одержаних злочинним шляхом, і питання фінансування тероризму. Українська банківська система невіддільна від цих процесів, а тому питання, пов'язані з дотриманням вимог FATF та Базельського комітету з банківського нагляду щодо ідентифікації та запобігання клієнтам, перешкоджають використанню банків з метою проведення недобросовісних фінансових процедур. нова практика має особливе значення [76].

Таким чином, в умовах все більш поглибленого євроінтеграційного процесу основним завданням уряду України у сфері розвитку банківської системи є забезпечення надійності та стабільності банківської системи, активне залучення іноземного капіталу в банківську систему, в тому числі в країнах-членах ЄС, та значно розширити схеми довгострокового

кредитування та інші інструменти банківського обслуговування. Необхідно мати повну та надійну правову базу для діяльності банківських установ, підвищити рівень конкуренції між цими установами та суттєво вдосконалити механізм банківського контролю. Розвиток банківської системи в контексті європейської інтеграції України має бути системним і комплексним і вимагати скоординованих зусиль усіх учасників процесу – банківських установ, Національного банку, органів виконавчої та законодавчої влади. Європейський досвід показує, що процеси економічного зростання та створення необхідних умов для ефективного розвитку приватного сектору та покращення соціальної безпеки та добробуту можливі лише за умов економічного зростання. умов ефективного розвитку банківського сектору, одного з основних фактори. ринкової економіки.

3.2. Пропозиції щодо підвищення ефективності діяльності АТ «Укрексімбанк» у сфері обслуговування ЗЕД

Враховуючи поточну ситуацію на українському ринку банківських послуг, стратегічні цілі розвитку Укрексімбанку мають базуватися на розширенні масштабів діяльності в Україні та за кордоном, об'єднанні клієнтів обслуговування банку, активному розвитку принципово нових форм. Обслуговування валютних організацій та подальший розвиток міжнародних банківських відносин. Важливою метою Укрексімбанку при розробці стратегії вдосконалення валютного обслуговування є створення цілеспрямованих інструментів, що враховують мінливі умови зовнішнього середовища та розробка відповідних дій.

Наявність значної кількості різноманітних форм фінансового забезпечення розрахункових відносин, їх конкретні переваги та недоліки змушує підприємства-учасники ПП обирати найбільш прийнятні для своїх потреб форми підтримки кожна конкретна ситуація, пов'язана з виконанням умов договору. Для цього пропонуємо за допомогою ієрархічних аналітичних методів оптимізувати форми фінансового забезпечення

вирішення відносин компаній-учасників Зони економічного розвитку на основі реалізації професійних альтернатив, відповідних обраному варіанту. стандарт.

Загальна схема розгортання цієї моделі включає наступні кроки:

1) Структуризація проблеми вибору як ієрархії або мережі. На початку процесу знаходиться мета, потім проміжні рівні - техніко-економічні критерії (параметри), в кінці - набір альтернатив.

2) Оцінка кожної альтернативи за критеріями за шкалою оцінювання від 1 до 9 та визначте пріоритетність обраних критеріїв.

3) Остаточне рішення щодо найкращих альтернатив на основі комплексної оцінки.

Важливо визначити вибір оптимальних форм фінансового забезпечення (документарне інкасо, документарні акредитиви, міжнародний факторинг, банківські гарантії та банківський кредит) на основі основних критеріїв, таких як терміни, інформаційна насиченість, ризики, пропаганда. Результати розрахунків представлені в таблиці. 3.1, свідчать, що найбільш привабливою формою фінансового забезпечення розрахункових відносин за обраними критеріями є міжнародний факторинг.

Таблиця 3.1

Розрахунок інтегральної оцінки для окремих форм фінансового забезпечення розрахункових відносин за обраними критеріями

Форми фінансового забезпечення	Ризик-овість	Час	Розповсю-дження	Інтегральна оцінка	Інформаційна насиченість
Документарне інкасо	0,0110	0,125	0,0040	0,180	0,0390
Документарний акредитив	0,0980	0,014	0,0240	0,140	0,0050
Банківський кредит	0,0620	0,083	0,0190	0,180	0,0190
Міжнародний факторинг	0,0620	0,201	0,0020	0,350	0,0820
Банківська гарантія	0,0620	0,061	0,0090	0,150	0,0190

Складено автором за: [52]

Всі інші альтернативи мають приблизно однакові рейтинги, що вказує на те, що практична застосовність подібна і що на визначення найбільш

прийнятної альтернативи впливатиме специфіка проекту. Спонсорські домовленості чи інші фактори не враховуються в цьому аналізі, оскільки деякі форми фінансової підтримки може бути недоступним або менш привабливим.

У більшості випадків основним фактором, що впливає на вибір різних форм фінансового забезпечення розрахункових відносин, є розмір витрат, які компанія-учасниця повинна понести під час оформлення заявки. Щоб визначити рентабельність їх використання, необхідно розрахувати вартість кожного. Потім ви можете відповідно скоригувати отриману суму відповідно до повного кошторису. Вважається поширеною ситуацією, коли потрібна фінансова підтримка для контракту на загальну суму 100 тис. дол. США із терміном на 90 днів отримано наступні результати (табл. 3.2).

Дані, отримані з табл. 3.2, свідчать, що найнижчий рівень витрат характеризується надання банківської гарантії (262 дол. США), трохи більше – документарне інкасо (334 дол. США), а найвищий – міжнародний факторинг (4016 дол. США) та банківський кредит (3010 дол. США). У випадку документарного акредитиву витрати становитимуть 715 дол. США.

Таблиця 3.2

Розрахунок ефективності використання різних форм фінансового забезпечення розрахункових відносин у практиці Укрексімбанку

Форми фінансового забезпечення	Розмір витрат, дол. США	Витрати до суми контракту, %
Документарне інкасо	333	0,33
Документарний акредитив	715	0,71
Банківський кредит	3010	3,00
Банківська гарантія	262	0,26
Міжнародний факторинг	4016	4,02

Складено автором за: [52]

Уточнену оцінку форм фінансового забезпечення цих розрахункових відносин наведено в табл. 3.3. Таким чином, за уточненими оцінками, найцікавішою формою фінансової підтримки у сфері корпоративних валютних платіжних відносин виявилися банківські гарантії. Збір документів

дещо поступається йому. Найменш привабливими видами діяльності для компаній-учасників ЗФ є банківський кредит і міжнародний факторинг, реалізація яких вимагає значних витрат. Самі ці заходи потребують окремого розвитку при наданні послуг Укрексімбанку валютним установам.

Таблиця 3.3

Розрахунок скоригованої оцінки форм фінансового забезпечення
розрахункових відносин Укрексімбанку

Форми фінансового забезпечення	Витрати до суми контракту, %	Інтегральна оцінка	Скоригована оцінка
Банківська гарантія	0,260	0,160	1,740
Міжнародний факторинг	4,020	0,360	11,480
Документарний акредитив	0,710	0,150	5,080
Документарне інкасо	0,330	0,190	1,840
Банківський кредит	3,000	0,180	16,680

Складено автором за: [52]

Активний розвиток інформаційних технологій докорінно змінює умови надання банківських послуг у всьому світі. Все більше банків відкривають нові можливості в управлінні рахунками та торгівлі акціями за допомогою Інтернет-технологій. Для отримання конкурентної переваги Укрексімбанк у 2021 році продовжує надавати нові банківські продукти та послуги валютним установам, присутнім на ринку. Основним завданням у процесі впровадження нових послуг є безперервне й одночасне збільшення обсягів надання існуючих послуг суб'єктам господарювання: акредитиви, банківські гарантії, валютні операції, фондовий ринок цінних паперів, депозити, грошові перекази тощо.

Беручи до уваги значний вплив ІТ-технологій на економічний сектор і сучасні методи ведення бізнесу, а також переваги, які вони приносять бізнесу, ми пропонуємо перспективний напрямок удосконалення механізму міжнародних платежів, пов'язаних з використанням електронної пошти країнами. Кредит. Нові технологічні механізми дозволять партнерам істотно скоротити часові витрати (в 3-5 разів), досягнувши економічної ефективності (табл. 3.4) за рахунок економії коштів (10-20%), сприяючи створенню більш

тісних відносин між міжнародними акторами. правил, є запорукою майбутнього розвитку системи електронної комерції.

Таблиця 3.4

Порівняльний аналіз систем витрат у процесі використання звичайного та електронного акредитивів

Види витрат	Електронний акредитив	Звичайний акредитив	Відхилення
Витрати часу на проведення усієї акредитивної угоди, днів	2-3	10-15	-7-13
Усього грошових витрат, дол. США	31-51	170-250	-119-219
У тому числі:			
- витрати на кур'єрські послуги (пересилання документів);	1	20-25	-19-24
- телекомунікаційні витрати;	5-10	20-25	-10-20
- витрати, що пов'язані із відволіканням коштів або залученням кредитів (при сумі акредитиву – 50 тис. дол. США, та процентній ставці – 10 %)	25-40	130-200	-90-175

Складено автором за: [52]

Водночас практична реалізація вимагає нормативно-правової бази на національному та міжнародному рівнях щодо використання електронних документів та електронного цифрового підпису, у тому числі уніфікації; призводить до можливості створення бази даних електронних цифрових підписів для оперативного підтвердження їх автентичності, а також проведення акредитації, моніторингу та сертифікації нових електронних послуг і продуктів; вимагає впровадження єдиного формату передачі даних і захищених каналів їх транспортування.

Що стосується таких інструментів просування експорту, як кредитна діяльність, то Укресімбанку необхідно їх активізувати, і наразі банк має розгалужену мережу регіональних представництв та висококваліфіковану команду менеджменту. Експортні кредити мають здійснюватися з урахуванням пріоритетності стимулювання певної продукції, у тому числі класифікації (визначення важливості) експортованих товарів з урахуванням таких критеріїв, як рівень вдосконалення технологій, насиченість внутрішнього ринку для цієї продукції, фінансове становище компанії-експортера, важливість компанії для свого регіону та пріоритет груп

продуктів. Ці питання важливі в основному з точки зору дещо обмежених кредитних ресурсів.

Актуальним, на нашу думку, зараз є надання таких видів кредитів: короткострокові, середньострокові та довгострокові кредити підприємствам, які експортують вітчизняну продукцію; Кредити українських виробників на етапі виробничого циклу для забезпечення виробництва товарів згідно з укладеними зовнішньоекономічними контрактами. Кредитування завжди пов'язане як з комерційними, так і з політичними ризиками. Для їх мінімізації необхідно створити в Україні систему страхування кредитних ризиків експортерів. Сьогодні в багатьох ситуаціях національні банки мають надлишкові кредитні ресурси, які не можуть бути надані вітчизняним компаніям через відсутність системи державного страхування від довгострокових політичних і комерційних ризиків.

Для запровадження системи страхування експортних кредитів необхідно створити Українське агентство з експортного страхування (АЕС) у формі акціонерного товариства з переважною участю держави та банківських установ, особливо Укрексімбанку (рис. 3.4). Завдяки цьому компанії отримають певні переваги, зокрема вільніший доступ до ринків оборотних коштів; можливість запропонувати клієнтам більш вигідні умови оплати; захист від ризику фінансових втрат; Зменшити потребу в кредитних гарантіях від інших банківських установ. Після застосування механізму страхування та фінансової підтримки експортерів очікуються такі результати: довгострокове стимулювання кредитування національних банків до експорту продукції з високою доданою вартістю шляхом часткової компенсації витрат державного кредиту; зростання обсягів експорту, особливо капіталомісткої продукції та продукції з високою доданою вартістю; розширити можливості українських компаній для участі в міжнародних тендерах та отримання переваги над конкурентами тощо.

Рис. 3.4. Основні напрями діяльності Українського агентства зі страхування експорту

Джерело: побудовано автором

Наступним напрямком активізації зовнішньої торгівлі є стимулювання імпорту, яке повинно здійснюватися відповідно до національних інтересів України. Пропонуємо стимулювати імпорт життєво необхідних і стратегічних товарів економіки, зокрема: інвестиційний імпорт; важливий імпорт; імпорт для забезпечення експортного виробництва; імпорт має соціальне значення; імпорт зброї та товарів подвійного призначення.

У світовій економічній системі постійно посилюється зв'язок страхування з експортним кредитом. Це пояснюється тим, що надання позик експортерам часто вимагає від них наявності полісу експортного страхування.

Результати досліджень підтвердили наявність позитивного стимулюючого впливу державного страхування та експортного кредитування на масштаби експорту країни, створивши теоретичну основу для використання цих інструментів в Україні.

Необхідною умовою активізації діяльності Укресімбанку у сфері

інвестиційного кредитування є формування ресурсів. Як свідчать результати дослідження, незважаючи на позитивні тенденції, проблема підвищення рівня капіталізації української банківської системи, як і раніше, залишається однією з найактуальніших. Виникає ситуація, коли низький рівень капіталу в банківській системі може обмежити розширення банківського кредитування в майбутньому.

Підсумовуючи, зазначимо, що для мінімізації ризиків у процесі зовнішньої торгівлі необхідно запровадити в Україні систему державного страхування експортного кредитування шляхом створення Українського агентства зі страхування зовнішньої торгівлі. форма акціонерного товариства, в якій більшість капіталу складають держава та банківські установи. Заохочення імпорту спрямоване лише на розвиток експортоорієнтованого виробництва, забезпечення внутрішнього ринкового попиту на певний продукт, стимулювання конкуренції між іноземними та вітчизняними компаніями на внутрішньому ринку та впровадження заходів продуктової інтервенції. Доцільно стимулювати лише імпорт стратегічних товарів, у тому числі: критичний імпорт – зброя та продукція подвійного призначення; джерела палива, сировина та матеріали, що відсутні або в недостатній кількості наявні на ринку України, а також інші ресурси та засоби тощо; імпортні інвестиції – високотехнологічні товари, деякі види обладнання, машини, механіка, деякі супутні транспортні засоби та аксесуари; соціальне значення має імпорт – товари першої необхідності, від яких безпосередньо залежить рівень щастя людей; Імпорт для забезпечення виробництва на експорт. В Україні усвідомлено необхідність впровадження комплексної системи пільгового кредитування експорту. Укрексімбанк може виступити основним кредитором, враховуючи пріоритетність стимулювання експорту товарів.

Висновки до розділу

1. В умовах дедалі поглиблення європейської інтеграції України та відповідної лібералізації режиму зовнішньої торгівлі основним завданням уряду у сфері розвитку банківської системи є забезпечення надійності та стабільності банківської системи, посилення спрямованості та активне залучення іноземного капіталу в банківську систему, переважно з країн-членів ЄС, суттєве розширення механізмів довгострокового кредитування та інструментів банківського обслуговування. Для цього необхідна повна та надійна правова база для діяльності банківських установ, посилення конкуренції між цими установами та суттєве вдосконалення механізмів банківського контролю. Вирішити питання сталого розвитку банківського сектору можна лише шляхом реалізації комплексу заходів, а не лише усуненням законодавчих колізій. Стале економічне зростання, підвищення соціального добробуту та створення високоефективних умов для всебічного розвитку приватного сектору можливі лише за умови ефективного розвитку приватної банківської системи. Цей шлях є одним із головних факторів ринкової економіки, що демонструє переконливий досвід основних країн Європейського Союзу. Розвиток банківської галузі має бути системним і комплексним і вимагати значних скоординованих зусиль усіх учасників процесу – банківських установ, Національного банку України, органів законодавчої та виконавчої влади.

2. Враховуючи сучасні тенденції соціально-економічного розвитку України, одним із найактуальніших та актуальних завдань для українських компаній в контексті участі в європейській ЗВТ є: адекватне фінансове забезпечення їх діяльності, стимулювання експорту та імпорту. операцій та надання додаткових гарантій під час реалізації, здійснюватиме держава. Одним із найбільш можливих рішень є створення Національного експортно-кредитного агентства. Для повної реалізації потенціалу розвитку електронної комерції в Україні відпрацьовано механізми здійснення міжнародних розрахунків за допомогою інструментів електронних акредитивів. Це істотно

скоротить витрати і скоротить загальний час розрахунків по акредитиву. В умовах багатьох невизначеностей при здійсненні імпортно-експортної діяльності на міжнародному ринку суб'єкти повинні обрати правильні форми фінансового забезпечення платіжних відносин, щоб мінімізувати ризики при здійсненні операцій Зовнішньоекономічні операції та максимізація прибутку. прибуток. Для цього пропонується використовувати ефективний метод визначення оптимального виду фінансового забезпечення врегулювання взаємовідносин підприємств-учасників ЗЕД на основі використання вторинних аналітичних методів. Важливою умовою активізації загального інвестиційного кредитування банків є зниження процентних ставок за кредитами. Щоб мати можливість знизити процентні ставки за кредитами, необхідно в середньому враховувати «ефект масштабу», тобто вплив масштабу банківських операцій, особливо обсягу банківського кредитування. витрати банківських установ і, отже, на процентні ставки.

ВИСНОВКИ

1. Вимоги міжнародних організацій у сфері банківських послуг викладені в багатьох документах цих організацій, особливо в Генеральній угоді про торгівлю послугами (що встановлює двосторонні та багатосторонні рамки). Специфіка відносин України з іноземними державами у сфері банківської діяльності регламентується також в Угоді про асоціацію між Україною та ЄС. Ці документи часто спрямовані на розширення торгівлі та прямих іноземних інвестицій у секторі послуг і опосередковано сприяють сталому економічному зростанню через відкриття ринку. Основні запити міжнародних організацій та деяких європейських організацій у сфері банківських послуг стосуються переважно забезпечення максимально сприятливого режиму та сприятливого доступу до ринку банківських послуг. Важливою умовою зміцнення економічних відносин між Україною та ЄС є відповідність чинного та майбутнього законодавства України вимогам ЄС. У цьому контексті для України важливо уважно вивчити досвід країн Центральної та Східної Європи щодо адаптації банківської системи до вимог ЄС.

2. На тлі потужного розвитку сфери ЗЕД в Україні в довоєнний період для України є важливим як якісне, так і кількісне зростання банківських послуг, орієнтованих на обслуговування ЗЕД. Пріоритет має бути наданий розвитку елементів банківської інфраструктури, спрямованої на обслуговування окремих валютних установ, а також надання страхових і фінансових послуг. Характеристика інфраструктури банківського обслуговування у сфері валютного обігу об'єктивно вимагає розгляду її як цілісної системи, а це означає, що необхідний лише комплексний підхід до її формування та спрямування для підвищення рівня ефективності.

3. Важливим чинником підтримки та забезпечення зовнішньоекономічної діяльності є системна та різноманітна банківська діяльність. Сьогодні банківські установи відіграють важливу роль у фінансово-кредитному процесі іноземних інвестиційних проектів та

господарської діяльності, забезпечуючи обслуговування міжнародної платіжної системи та знижуючи рівень ризиків валютних установ. У цьому контексті для України важливо максимально використовувати всі можливі банківські послуги для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, посилюючи стандарти та якість їх послуг відповідно до стандартів і правил COT та ЄС.

4. Після вступу України до зони вільної торгівлі ЄС та COT банківська система досягла певної стабільності завдяки здатності відігравати важливу роль у зміцненні стабілізаційних процесів, збереженні ринкової орієнтації та здійсненні структурних перетворень в економіці. Стабілізуючими чинниками є: формування сучасного банківського права в напрямку права Європейського Союзу та сучасної міжнародної практики; переведення національної банківської системи на систему бухгалтерського обліку за сучасними міжнародними стандартами фінансової звітності; створити ефективну систему гарантування вкладів фізичних осіб; формування національної платіжної системи на основі новітніх ІТ-технологій; Започаткувати та постійно вдосконалювати систему банківського нагляду.

5. Міжнародна платіжна, кредитна, валютна та інвестиційна діяльність є пріоритетними напрямками міжнародних фінансових відносин АТ «Укрексімбанк». Природа міжнародних норм і їх організація тісно пов'язані з розвитком і інтернаціоналізацією обігу і виробництва товарів. Вони являють собою особливу форму переміщення вартості в міжнародному обігу через дефіцит часу продажу, виробництва та оплати товарів, а також через територіальну різноманітність ринків збуту. Міжнародне регулювання спрямоване на забезпечення здійснення імпортової та експортної діяльності, здійснення іншої економічної діяльності в межах міжнародного масштабу та надання міжнародної економічної підтримки кожній країні. Більшість міжнародних угод досягається через процес посередництва в міжнародних ділових відносинах. Ефективна організація розрахунків сприятливо впливає на нормальний обіг капіталу, забезпечуючи хорошу безперебійність збуту

продукції на міжнародних ринках товарів, послуг і капіталу.

6. Для аналізу впливу діяльності банківських установ на розвиток валютного обігу в Україні використано методи кореляційного та кластерного аналізу. Розрахунки показують, що розмір статутного капіталу банків є визначальним фактором їх спроможності фінансувати зовнішньоекономічні проекти. Результати аналізу дозволяють зробити висновок, що фінансові кошти, накопичені за рахунок внесків населення області, дійсно є впливовими та відіграють важливу роль у процесі фінансування імпорту товарів, експорту товарів та фінансових послуг. Проведений груповий аналіз дає змогу згрупувати національні банки за рівнем їх потенціалу фінансування в іноземній валюті. Отримані результати групування можуть бути використані в процесі побудови стратегії розвитку кожної окремої банківської групи шляхом розрахунку та обґрунтування типових рекомендацій і пропозицій щодо розвитку фінансових ресурсів банківської, імпортно-експортної та зовнішньоекономічної діяльності.

7. В умовах вступу до СОТ та активізації євроінтеграції важливим завданням Уряду України у сфері розвитку банківської системи є забезпечення надійності та стабільності банківської системи, посилення її цілеспрямованості, активне залучення іноземного капіталу до банківської системи. банківська система, особливо капітал із країн-членів ЄС, активно розвиває механізми довгострокового кредитування та інструменти банківського обслуговування. Для цього необхідно мати повну та надійну законодавчу базу для діяльності банківських установ, посилити конкуренцію між цими установами та суттєво вдосконалити механізми банківського контролю. Комплексне вирішення проблем розвитку банківської галузі можливе лише шляхом застосування системи заходів, які не обмежуються усуненням протиріч у законодавстві.

8. У рамках тенденцій економічного розвитку України, одним із найбільш актуальних та актуальних завдань вітчизняних підприємств у контексті участі в ВЗВТ ЄС є: забезпечення належного фінансування своєї

діяльності, стимулювання імпортно-експортної діяльності та надання додаткових гарантій під час їх реалізацію здійснюватиме держава. Одним з можливих рішень є створення Національного експортно-кредитного агентства. В умовах невизначеності при здійсненні імпортно-експортної діяльності на міжнародному ринку зовнішньоекономічні організації повинні обрати правильні форми фінансового забезпечення розрахункових відносин, щоб мінімізувати ризики при здійсненні зовнішньоекономічних операцій та максимізувати прибуток. Для цього в роботі запропоновано використовувати методи визначення оптимальної форми фінансового забезпечення врегулювання відносин підприємств-учасників ЗЕД на основі застосування ієрархічних аналітичних методів. Важливою основою для активізації банками інвестиційних кредитів є зниження процентних ставок за кредитами. Однією з основних причин високих процентних ставок за кредитами в Україні є те, що непроцентні витрати порівняно із загальним доходом банків є значно високими, тому банківські організації включили непроцентні витрати у свої розрахунки. Прибуток від активних операцій, обсяг якого є незначним порівняно із загальною вартістю банку. Щоб знизити процентні ставки за кредитами, необхідно врахувати «ефект масштабу», тобто вплив обсягу банківських операцій, особливо обсягу банківських кредитів, на обсяг середніх витрат банку. Організацій і, відповідно, відсотки за кредит. Для повного використання потенціалу розвитку електронної комерції відпрацьовано механізми здійснення міжнародних розрахунків у системі Укрексімбанку за допомогою електронних акредитивів. Це зменшить витрати та скоротить загальний час оплати за акредитивом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Абаяр А. Наслідки вступу до СОТ для української економіки: оцінка цінової конкурентоспроможності / А. Абаяр, І. Кобута, Є. Шкарбан, В. Жигаadlo, О. Шевцов. – Київ : 2011. – 39 с.
2. Аналіз економічних наслідків вступу України до СОТ [Текст] : оновлена оцінка / І. Бураковський [та ін.] ; Міжнародна благодійна організація "Гуманітарний фонд "Єдиний світ", Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. - К. : [б.в.], 2012. - 130 с.
3. Аналітична доповідь до щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України» у 2022 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.niss.gov.ua.
4. Асоціація українських банків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.aub.org.ua.
5. Банківські операції: підручник / за ред. А.М. Мороза; 2-ге вид. - Київ-2019. – 395 с.
6. Банківська справа: навчальний посібник / за ред. Р. І. Тиркала. – Тернопіль: ТАНГ, 2022. - 280 с.
7. Банківська справа в Україні: законодавчі та нормативні матеріали / за ред. В.А. Ющенко: у 4-х т. Київ, 2001. – 632 с.
8. Башнянин Г. І. Державне регулювання зовнішньоторговельної діяльності в перехідній економіці України (проблеми ефективності) / Г. І. Башнянин, І. Р. Боднар, Я. С. Лапчук, О. М. Свінцов. – Львів: видавництво Львівської комерційної академії, 2011. – 103 с.
9. Бентлі Ф. Угода про партнерство і співробітництво між Україною та Європейським Співтовариством: Банківські та страхові послуги / Ф. Бентлі. - К.: УЕПЛАК, 2002. – 36 с.
10. Біленчук П. Д. Банківське право: українське та європейське / П. Д. Біленчук, О. Т. Диннік, І. О. Лютий, О. В. Скороход. - К.: Атіка, 2021. – 320 с.
11. Богомазов М. І. Акредитиви у практиці ЗЕД / М. І. Богомазов //

Бізнес. – 2021. - № 6. - С. 21.

12. Богун В. Акредитив та інкасо як форми міжнародних розрахунків // / В. Богун // Підприємництво і право. – 2020. – № 8. - С.14-18.

13. Брегеда О. А. Розвиток сфери банківських послуг в Україні в сучасних умовах / О.А. Брегеда // Економіка та підприємництво: Зб. наук. праць молодих учених та аспірантів. – Випуск 23. - К.: КНЕУ, 2021. – С.141-146.

14. Берега О. А. Розвиток сфери банківських послуг в Україні в сучасних умовах // О.А. Берега / Економіка та підприємництво: Зб. наук. праць молодих учених та аспірантів. - Випуск 31. – К.: КНЕУ, 2022. – С. 141-146.

15. Бураковський І. А. Теорія міжнародної торгівлі / І.А. Бураковський. – 2-е видання. – К.: Основи, 2000. – 236 с.

16. Бутинець Ф. Ф. Аналіз діяльності комерційного банку / Ф. Ф. Бутинець, С. Т. Герасимович. – Житомир: ПП «Рута», 2018. – 226 с.

17. Варналій З. С. Мале підприємництво України: моніторинг, інфраструктура, кадри / НДІ приватного права і підприємництва Академії правових наук України / З. С. Варналій, О. В. Сергійко, Л. П. Хмелевська. – К. : НДІ приватного права і підприємництва АПрН України, 2010. – 60 с.

18. Васюренко О. В. Банківські операції / О.В. Васюренко. – Київ: Наукова думка. – 2020. – 320 с.

19. Верховна рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.

20. Вовчак О.Д. Банківська справа в Україні: стан, проблеми та перспективи розвитку / О.Д. Вовчак // Фінанси України. – 2018. - №10. - С.118-124.

21. Вознюк М.А. Інновації у банківській освіті / М.А. Вознюк // Вісник НБУ. – 2021. - № 11. – С. 48-51.

22. Волощук І. Шляхи формування конкурентоспроможності банківської системи України / І. Волощук // Вісник НБУ. – 2018. - № 6. – С.

19-21.

23. Волощук І. Розрахунок фінансового результату валютних операцій комерційного банку / І. Волощук // Вісник НБУ. – 2021. – № 5. – С. 57–58.

24. Волощук І. П. Управління якістю банківських послуг: теоретичний аспект / І. П. Волощук, О. В. Данилюк. – К.: Науковий світ, 2020. – 245 с.

25. Гетьман В.П. Фінансова політика в умовах ринкової трансформації економіки України: Дис... канд. екон. наук: / В. П. Гетьман / Київський національний економічний ун-т. — К., 1997. — 182 с.

26. Глобальна торгова система: розвиток інститутів, правил, інструментів СОТ: Монографія / Кер. авт. і наук. ред. Т. М. Циганкова. – К.: КНЕУ, 2003. – 660 с.

27. Головач А.В. Банківська статистика / А.В. Головач, В.Б. Захожай, Н.А. Головач. – К.: УкрІНТЕІ, 2021. – 392 с.

28. Гроші, банки та кредит: у коментаріях: навчальний посібник / За ред. Б.Л. Луціва. Тернопіль: ТОП. – 2019. – 337 с.

29. Гальчинський А. С. Теорія грошей: навч. посібник / А.С. Гальчинський. – К.: Основи, 2001. – 396 с.

30. Гладких Д. Ринкова позиція банків в умовах ринкової конкуренції / Д. Гладких // Вісник НБУ. – 2021. - № 9. – С. 5-9.

31. Грищенко Т. В. Кредитування експорту як засіб підвищення конкурентоспроможності країни / Т. В. Грищенко, В. В. Науменко // Теоретичні та прикладні питання економіки: Зб. наук. пр. – К.: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2021. – Вип. 16. – С. 80-86.

32. Грос Д., Шнайдер А. Реформи банківської системи у Східній Європі / Д. Грос, А. Шнайдер // Фондовий ринок. – 2018. – № 15. – С. 15-23.

33. Грудзевич У. Проблеми розвитку банків на регіональному рівні / У. Грудзевич // Регіональна економіка. – 2021. – №2. – С. 59-66.

34. Декрет КМУ Про систему валютного регулювання та валютного контролю від 29.03.01 [Електронний ресурс]. – Спосіб доступу: www.bank.gov.ua.

35. Денисенко М.П. Організаційно-економічний механізм інвестування: Монографія / М.П. Денисенко. – К.: Науковий світ, 2016. – 304 с.
36. Дербепцев В. Особливості інфляційних процесів в Україні / В. Дербепцев // Вісник КНТЕУ. - 2019. - №1. – С. 15-23.
37. Державний експортно-імпортний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.eximb.com.
38. Дзюблик О. В. Комерційний банк в умовах переходу до ринкових відносин / О.В. Дзюблик. – Тернопіль: ТАНГ, 2015. – 353 с.
39. Дзюблюк О.В. Структурні аспекти вдосконалення банківської системи України / О.В. Дзюблик // Фінанси України. – 2018. – №1. – С. 11-18.
40. Добровольський О. В. Сутність і функціональне призначення банків в умовах ринкової трансформації / О.В. Добровольський // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. – 2020. – №1. – С. 105-110.
41. Добровольський О. В. Характерні особливості процесів кадрової політики в іноземних банківських установах / О.В. Добровольський // Вісник економіки. – К.: Видавничий центр «Київський Університет», 2020. – Вип. 43. – С.46-48.
42. Донченко Л. Проблемні банки – головний біль банківської системи країни / Л. Донченко // Вісник НБУ. – 2020. – №10. – С. 6-7.
43. Дубілет О. Основні критерії ефективності українських банків / О. Дубілет // Вісник НБУ. – 2018. – №3. – С. 52-54.
44. Економу Н. Законодавство про банки та банківську діяльність / Н. Економу, С. Юргелевич // Українсько-європейський консультативний центр з питань законодавства. – 2020. – № 5-10. – С. 23-30.
45. Єлейко В. Основи економетрії. Частина перша / В. Єлейко. – Львів: Каменярь, 1995. – 204 с.
46. Єріна А. М. Теорія статистики: практикум / А.М. Єріна, З.О. Пальян. – К.: Тов-во "Знання", КОО, 2008. – 144 с.

47. Заїка А. Проблеми взаємовідносин банків і позичальників / А. Заїка // Економіка України. – 2019. – № 6. – С. 33-37.
48. Закон України «Про банки та банківську діяльність» від 07.03.04 [Електронний ресурс]. – Спосіб доступу: www.rada.gov.ua.
49. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» від 9.07.04 [Електронний ресурс]. – Спосіб доступу: www.rada.gov.ua.
50. Закон України «Про платіжні системи та переказ грошей в Україні» від 5.04.04 [Електронний ресурс]. – Спосіб доступу: www.rada.gov.ua.
51. Заруба Ю. О. Конкурентоспроможність комерційного банку / Ю. О. Заруба // Фінанси України. – 2019. – № 2. – С. 119-124.
52. Звіт правління АТ «Укрексімбанк» за 2022 рік [Електронний ресурс]. – Спосіб доступу: www.eximb.com.
53. Ілясова Ю.В. Маркетинг зовнішньоекономічної діяльності як основа формування конкурентних переваг / Ю.В. Ілясова // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції вчених та спеціалістів [«Реалізація національних економічних інтересів України в рамках євроінтеграційних процесів»], (Київ, 24-25 квітня 2012 р.). – Київ : ПП «Підприємство Фенікс», 2021. – С. 43-45.
54. Камінська Н. Банківські установи та їх місце в системі зовнішньоекономічних зв'язків України / Н. Камінська // Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України. Зб. наук. пр. – Вип. 28.: – 2022. – С. 137-144.
55. Кириченко О.А. Банківські системи різних країн світу: Навчальний посібник для самостійної роботи студентів / О.А. Кириченко. – К.: Основи, 2021. – 200 с.
56. Колодізев О. Становлення банківської системи України: минуле, світовий досвід, проблеми реформування / О. Колодізев // Банківська справа. – 2020. – №2. – С. 28-29.
57. Комерційна дипломатія: торгівельна політика і право: Навч. Посібник. – Львів: Астролябія, 2006. – 704 с.

58. Конкретно про банки в Україні // Додаток до газети «Бізнес». - 2019. – №9. – С.10-25.

59. Кочетков В. М. Організація управління фінансовою стійкістю банку в ринкових умовах: Монографія / В. М. Кочетков. – К.: 2019. – 278 с.

60. Кредисов А., Дерев'янка О. Конкурентоспроможність країни та стратегія просування її експорту на світовому ринку / А. Кредисов, О. Дерев'янка // Економіка України. – 2018. – № 5. – С. 54-61.

61. Кротюк В. Стратегія і тактика розвитку банківської системи / В. Кротюк // Вісник НБУ. – 2018. – №10. – С. 2-3.

62. Кротюк В. Банківська система України в 2021 році: тенденції, проблеми, перспективи / В. Кротюк, О. Кіреєв, Г. Карчева // Вісник НБУ. – 2022. – №3.

63. Курищук В.В. Необхідність кредитування експортної діяльності підприємств України в умовах глобалізації / В.В. Курищук // Особливості функціонування національних фінансових систем в умовах поглиблення глобалізації них процесів: Матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції: в 2ч. – Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2020. – 488 с. – Ч.1. – С. 400-403.

64. Лавренчук В. Банківська система як основа легального бізнесу в Україні / В. Лавренчук // Економічний часопис. – 2021. – №3. – С. 13-16.

65. Литвин Н.Б. Облік і аналіз зовнішньоекономічної діяльності банківських установ: навчальний посібник / Н.Б. Литвин. – Тернопіль: ЗУЕУ, 2020. – 319 с.

66. Лютий І.О. Грошово-кредитна політика в умовах перехідної економіки. Монографія / І.О. Лютий. – К.: Атака, 2019. – 357 с.

67. Матвієнко В. П. Філософсько-економічні погляди / В. П. Матвієнко. – Київ: Наукова думка, 2005. – 256 с.

68. Матвієнко П. В. Розвиток грошово-кредитних відносин у трансформаційній економіці України / П.В. Матвієнко. – К.: Наук. думка, 2006. – 267 с.

69. Матвієнко В. П. Банки: стратегія відтворення економіки / В.П. Матвієнко // Обрій ПІБ. – 2007. – №14. – С. 2-3.
70. Меджибовська Н. Інтернет у банківській справі / Н. Меджибовська // Економіка України. – 2022. – №7. – С. 78-79.
71. Міжнародна фінансова корпорація [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ifc.org.
72. Міністерство економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.me.gov.ua.
73. Мокий А. Регіонально-секторальна модель зовнішньоекономічної інтеграції: передумови і стратегія реалізації. – Львів: Коопосвіта, 1999. – 350 с.
74. Мороз А.М. Центральний банк та грошово-кредитна політика: Підручник / А.М. Мороз, М.Ф. Пуховкіна, М.І. Савлук, М.Д. Алексеєнко, О.В. Дзюблюк / Київський національний економічний ун-т. – К. : КНЕУ, 2018. – 556 с.
75. Наказ АТ «Укресімбанк» Про порядок здійснення документарних операцій по імпорту й експорту відділеннями АТ «УЕІБ» № 120 від 29.04.18.
76. Національний банк України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.bank.gov.ua.
77. Новий курс: реформи в Україні. 2010-2015. Національна доповідь / за заг. ред. В. М. Гейця [та ін.]. – К.: НВЦ НБУВ, 2010. – 232 с.
78. Норт Д. Інституції, інституційна зміна та функціонування економіки [Текст] / Д. Норт ; пер. І. Дзюб. – К. : Основи, 2000. – 198 с.
79. Онищенко В. О. Основи банківської справи / В. О. Онищенко. – Полтава: ПДТУ, 2021. – 457 с.
80. Опарін В. Фінансові ресурси: проблеми визначення та розміщення / В. Опарін // Вісник НБУ. – 2022. – № 5.
81. Осика С.Г. Регулювання ринків товарів і послуг на засадах норм і принципів системи ГАТТ/СОТ / С.Г. Осика, В.Т. П'ятницькій, О.В. Оніщук, А.С. Осика, О.В. Штефанюк. – К.: УАЗТ, 2019. – 336 с.

82. Остапець А.І., Банківська система України: стан і проблеми розвитку / А. І. Остапець, А. В. Остапець // Фінанси України. – 2019. – № 8. – С. 114-117.

83. Пластун В. Л. Обґрунтування схеми фінансування експортерів за рахунок структуризації їх грошових потоків // В.Л. Пластун / Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: Збірник наукових праць. Т. 9. – Суми: ВВП “Мрія-1” ЛТД, УАБС, 2019. – С. 232-239.

84. Постанова правління НБУ від 17.06.2021 №270 [Електронний ресурс]. – Спосіб доступу: www.bank.gov.ua.

85. Почерніна Н.В. Ринкова інфраструктура зовнішньоекономічних зв'язків України: Автореф. дис... канд. екон. наук / Н. В. Почерніна / Національний ун-т ім. Тараса Шевченка. – К., 2017. – 17с.

86. Пшик Б.І. Теоретичні засади фінансово-кредитного стимулювання інноваційних процесів / Б.І. Пшик // Економічні науки. – Серія «Облік і фінанси». – 2019. – Випуск 6 (24). – Ч. 2.

87. Распутна Л. Банки у сфері сучасних фінансових послуг України / Л. Распутна // Банківська справа. – 2021. – №5. – С. 43-45.

88. Ревун В. Проблеми функціонування банків в контексті глобальних викликів сучасності // В. Ревун // Вісник НБУ. – 2021. – №7. – С. 30-33.

89. Рокоча В.В. Транснаціональні корпорації: Навч. посіб. з нормативної навч. дисципліни «Транснаціональні корпорації» / В.В. Рокоча, О.В. Плотніков, В.Є. Новицький, Л.П. Кудирко, О.О. Сльзко. – К. : Таксон, 2019. – 304 с.

90. Руденко Л. В. Організація міжнародних кредитно-розрахункових операцій в банках. Посібник / Л.В. Руденко. – К.: Видавничий центр «Академія», 2022. – 497 с.

91. Сергієнко І. Міжнародні аспекти кредитно-податкової політики України / І. Сергієнко, Г. Мар'янович, В. Горбачук // Економіка України. – 2021. – №2. – С. 13-18.

92. Сігайов А. До питання про регулювання банківських ризиків / А. Сігайов // Економіка України. – 2021. – №5. – С. 31-36.
93. Смовженко Т.С. Взаємодія банківського сектору з реальним сектором економіки / Соціально-економічні дослідження в перехідний період (Збірник наукових прац) / Т.С. Смовженко / НАН України. Інститут регіональних досліджень. – Львів. – 2018. – С. 4-7.
94. Смовженко Т. Проблеми вдосконалення діяльності банків в економіці України / Т. Смовженко, Л. Хміль // Регіональна економіка. – 2020. – №1. – С. 163-169.
95. Соколенко С.І. Глобалізація і економіка України / С. І. Соколенко. – К.: Логос, 2000. – 244 с.
96. Солтис Я. Сучасний стан і основні чинники стабільності банківської системи України / Я. Солтис // Економічний часопис. – 2022. – №3. – С. 10-11.
97. Статистична інформація Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ukrstat.gov.ua.
98. Стельмах В. С. Грошово-кредитна політика України / За ред. В. І. Міщенко. – К.: Т-во „Знання”, КОО, 2016. – 425 с.
99. Стратегія економічного і соціального розвитку України (2004-2015р.) «Шляхом Європейської інтеграції»/ Авт. кол.: А.С. Гальчинський, В.М. Геець та ін.; Нац. Інститут стратегічних досліджень, Інститут економічного прогнозування НАН Укр., Міністерство економіки та з питань європейської інтеграції України.-К.: ІВЦ Держкомстату України, 2004. – 416 с.
100. Стратегія інноваційного розвитку України на 2010–2020 роки в умовах глобалізаційних викликів (матеріали парламентських слухань у Верховній Раді України від 17 червня 2009 року) [Електронний ресурс]. – Спосіб доступу: www.rada.gov.ua.
101. Тренди банківської інформатизації // Tadviser. Держава. Бізнес. ІТ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.tadviser.ua/index.php>.

102. Україна. Президент. Послання Президента України до Верховної ради України про внутрішнє і зовнішнє середовище України у 2021 році. – К.: ІВЦДУ, 2021. – 478 с.

103. Уніфіковані правила по інкасо. Серія: Видання міжнародної торгівельної палати. – К., 2020. – 125 с.

104. Федоренко А.В. Стратегія фінансової політики держави в перехідній економіці / НАН України; Інститут економічного прогнозування / І.О. Луніна (ред.). – К. : Інститут економічного прогнозування НАН України, 2021. – 115 с.

105. Федосов В.М. Фінанси зарубіжних корпорацій: Навч.-метод. посіб. для самостійного вивч. дисципліни / Київський національний економічний ун-т / В.М. Федосов, В.М. Радзієвська, Б.С. Стеценко. – К. : КНЕУ, 2002. – 86 с.

106. Філіпенко А.С. Україна і світове господарство. Навчальний посібник / А.С. Філіпенко. – Київ. – 2002. – 325 с.

107. Чубаренко А. Б. Спеціальні санкції за порушення законодавства у сфері ЗЕД / А.Б. Чубаренко // Бізнес. – 2021. – № 15. – С. 124-127.

108. Шамова І.В. Грошово-кредитні системи зарубіжних країн: Навч. посібник / Київський національний економічний ун-т / І.В. Шамов. – К. : КНЕУ, 2021. – 195 с.

109. Шаров О. Проблеми залучення іноземного капіталу до банківського сектора України / О. Шаров // Економічний часопис. – 2022. – №3. – С. 25-27.

110. Швайка М. Усунути серйозні прорахунки в грошово-кредитній політиці / М. Швайка // Віче. – 2021. – №11. – С. 82-91.

111. Шевчук В. Іноземні банки як чинник лібералізації ринку фінансових послуг / В. Шевчук // Вісник Тернопільської Академії Народного господарства. – 2012. – №5. – С. 23-31.

112. Шелудько Н.М. Проблемні кредити і фінансова стійкість банківської сфери / Н.М. Шелудько // Фінанси України. – 2019. – №1. – С. 25-28.

113. Шкарапова О. Сильніше за гроші: навіщо економіці системні банки // *Контракти*. – 2020. – № 29. – С. 17.
114. Щорічний звіт центрального відділення АТ „Укрексімбанк”. – 45 с.
115. Юшко І. Проблеми регулювання банківської діяльності в Україні / І. Юшко // *Економічний часопис*. – 2022. – №3. – С. 11-12.
116. Ющенко В.А. Управління валютними ризиками: Навч. посібник для студ. екон. спец. Вузів / В. А. Ющенко, В. І. Міщенко. – К. : Знання, 1998. – 444 с.
117. Яковенко О. О. Стабільність грошей та економічне зростання / О. О. Яковенко // *Стратегія економічного розвитку України: Наук. зб.* - К., 2021. – Вип. 6. – С. 42-46.
118. International Financial Statistic Yearbook. International Monetary fund, 2022. – 1050 P.
119. World Trade Organization [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.wto.org.

Додатки

Додаток А

Таблиця А.1

**Розміри комісійних винагород за виконання АТ «Укресімбанк»
акредитивних операцій за дорученням банків-кореспондентів**

Операція	Комісійна винагорода
Експортні операції	
Попереднє авізування акредитиву	30 дол. США
Авізування чи передача документарного акредитиву або акредитивного комерційного листа	0,15% від суми акредитиву, min 30 дол. США max 500 дол. США
Підтвердження акредитиву: з покриттям без покриття	0,2% від суми акредитиву, min 30 дол. США за квартал або його частину за домовленістю
Платежі по акредитивах	Безкоштовно
Визначення документарної відповідності умовам акредитиву	0,2% від суми документів, min 30 дол. США max 1000 дол. США
Зміна умов акредитиву	25 дол. США за кожну зміну
Запит щодо розходження документів з умовами акредитиву	50 дол. США
Акцепт трат або прийняття зобов'язань здійснити відстрочений платіж	0,1% від суми трат за кожний квартал або його частину, min 30 дол. США
Переказ трансферабельного акредитиву	0,15% від суми акредитиву, min 30 дол. США max 1000 дол. США (на доповнення комісій за авізування, відкриття та підтвердження)
Негоціація акредитиву	за домовленістю
Імпортні операції	
Попереднє авізування акредитиву	30 дол. США
Відкриття акредитиву	0,15% від суми акредитиву, min 50 дол. США max 1000 дол. США
Зміна умов акредитиву: збільшення суми інші зміни, у т.ч. анулювання Платежі по акредитивах Підтвердження акредитиву Визначення документарної відповідності умовам акредитиву	0,15% додаткової суми min 50 дол. США max 350 дол. США 30 дол. США 10 дол. США за кожен платіж за домовленістю 0,2% від суми платежу, min 30 дол. США max 1000 дол. США
Запит щодо розходження документів з умовами акредитиву	50 дол. США
Акцепт трат	0,1% від суми платежу за кожний квартал або його частину, min 30 дол. США

Джерело: [114]

Додаток Б

**Діючі іноземні кредитні програми / лінії в АТ «Укрексімбанк»
станом на 01.09.2022 р.**

Країна-кредитор, іноземні кредитні та страхові програми/ лінії	На які цілі може бути наданий кредит Позичальнику
1. Програма кредитного сприяння розвитку малого та середнього приватного підприємництва в Україні	Фінансові кредити малим та середнім приватним підприємствам з метою сприяння в інвестиційній діяльності приватного сектора. Кредити можуть бути надані на: купівлю будівель, споруд, обладнання та транспортних засобів; реконструкцію та модернізацію об'єктів виробничого призначення; будівництво та освоєння землі тощо.
2. Кредити під гарантію німецького страхового товариства "Гермес"	Експортні кредити для фінансування поставок товарів/супутніх послуг походження з ФРН в Україну. В разі необхідності питання фінансування певної частки товарів супутніх послуг не німецького походження за рахунок кредиту підлягає розгляду в кожному конкретному випадку.
3. Кредити під покриття угорської страхової корпорації МЕНІВ	Експортні кредити для фінансування поставок товарів/ послуг з Угорщини в Україну.
4. Кредити під гарантію датського страхового товариства Export Kredit Fonden (EKF).	Експортні кредити для фінансування поставок капітальних товарів/ супутніх послуг датського виробництва/ походження.
5. Кредити Корпорації Розвитку Експорту Канади (EDC)	Експортні кредити для фінансування поставок капітальних товарів/ надання супутніх послуг канадського походження в Україну.
6. Кредити під страхове покриття Чеської Корпорації по Страхуванню та Експортним Гарантіям (EGAP)	Експортні кредити для фінансування поставок капітальних товарів/ супутніх послуг з Чехії в Україну.
7. Кредити французьких банків	Експортні кредити для фінансування поставок капітальних товарів/ надання супутніх послуг

Продовження табл. Б.1

8. Рамкова Кредитна Угода між АТ "УЕБ" та банком Calyon (колишнім Credit Lyonnais), Франція	Експортні Кредити для фінансування постачання устаткування, капітальних товарів і /або супутніх послуг, експортованих Постачальниками з країн OECD під покриття відповідних Експортних Кредитних Агенцій (ЕКА).
9. Кредити італійських банків	Експортні кредити для фінансування поставок капітальних товарів/ надання супутніх послуг італійського походження в Україну.
10. Кредити в рамках Рамкової Кредитної Угоди з банком UBS, Швейцарія	Експортні кредити для фінансування поставок капітальних товарів/ супутніх послуг з Швейцарії та іншої країни ОЕСР в Україну.
11. Кредити Експортно-імпортного банку Китаю	Кредити для фінансування переважно виробничих проектів, в яких передбачається експорт з Китаю (засоби виробництва, продукція машинобудівної та електронної промисловості; повні комплекти устаткування; супутній гарантійний сервіс). Китайська частина товарів, що експортуються має складати більше 70% загальної вартості контракту.
12. Експортно-імпортний Банк Китайської Республіки, Тайвань	Компонент Китайської Республіки, Тайвань в товарах або виробих для імпортних трансакцій повинен перевищувати 50% (включно) покупної ціни брутто, за виключенням витрат на завантажувально-розвантажувальні роботи, фрахт і страхування, які відносяться до таких покупок.
13. Кредити в рамках Угоди про співробітництво з Ексімбанком Словацької Республіки	Експортні кредити для фінансування поставок капітальних товарів/ супутніх послуг з Словаччини в Україну.
14. Кредити в рамках Угоди про співробітництво з Росексімбанком (Болгарська Республіка)	Експортні кредити, для фінансування / рефінансування поставок капітальних товарів/ супутніх послуг з Болгарії в Україну.
15. Кредити в рамках Генеральної Рамкової Угоди з Експортно-Кредитним Банком Туреччини	Експортні кредити для фінансування поставок товарів/ послуг з Туреччини в Україну, не менш ніж 50% з яких має бути турецького виробництва/походження.

Джерело: [114]

Додаток В

Таблиця В.1

**Показники фінансового стану (баланс)
АТ «Укрексімбанк» у 2021-2022 рр.**

(тис. грн.)

Найменування статті	На 01.01.2021	На 01.01.2022
1	2	3
АКТИВИ		
Грошові кошти та їх еквіваленти	7 222 975	18 546 662
Кошти обов'язкових резервів банку в Національному банку	740 957	531 152
Кошти в інших банках, у т. ч.:	1 930 220	1 454 176
в іноземній валюті	1 090 372	177 715
резерви під знецінення коштів в інших банках	(98 205)	(126 991)
Кредити та заборгованість клієнтів, у т. ч.:	42 273 618	40 421 824
кредити та заборгованість юридичних осіб, у т. ч.:	41 791 949	39 825 187
в іноземній валюті	22 769 400	20 375 428
резерви під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів	(8 694 768)	(9 071 753)
кредити та заборгованість фізичних осіб, у т. ч.:	481 669	596 637
в іноземній валюті	252 971	369 545
резерви під знецінення кредитів та заборгованості клієнтів	(338 227)	(312 011)
Цінні папери в портфелі банку на продаж, у т. ч.:	33 117 137	18 565 495
резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку на продаж	(400 220)	(234 298)
Цінні папери в портфелі банку до погашення, у т. ч.:	1 370 663	1 372 237
резерви під знецінення цінних паперів у портфелі банку до погашення	(18 236)	(18 252)
Інвестиційна нерухомість	3 666 666	3 707 841
Дебіторська заборгованість щодо поточного податку на прибуток	745 490	490 845
Основні засоби та нематеріальні активи	2 288 170	2 289 570
Інші фінансові активи, у т. ч.:	629 029	191 049
резерви під інші фінансові активи	(17 344)	(15 242)
Інші активи, у т. ч.:	364 132	354 737
резерви під інші активи	(23 582)	(4 858)
Усього активів, у т. ч.:	94 349 057	87 925 588
в іноземній валюті	43 104 995	41 053 950
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ		
Кошти банків, у т. ч.:	12 285 562	12 479 089
в іноземній валюті	2 764 458	3 970 114
Кошти клієнтів, у т. ч.:	42 970 258	44 840 800
кошти юридичних осіб, у т. ч.:	25 704 016	29 038 072
в іноземній валюті	14 826 567	19 873 108
кошти юридичних осіб на вимогу, у т. ч.:	16 233 369	20 519 049
в іноземній валюті	12 788 164	17 882 818
кошти фізичних осіб, у т. ч.:	17 266 242	15 802 728
в іноземній валюті	9 414 086	10 264 339
кошти фізичних осіб на вимогу, у т. ч.:	1 784 889	1 646 460
в іноземній валюті	709 261	706 645
Інші залучені кошти	16 046 742	8 907 805
Зобов'язання щодо поточного податку на прибуток	128 800	13 089
Відстрочені податкові зобов'язання	30 903	21 868
Резерви за зобов'язаннями	19 429	4 813
Інші фінансові зобов'язання	1 588 711	641 148
Інші зобов'язання	132 315	130 147
Субординований борг	3 063 061	3 036 903
Усього зобов'язань, у т. ч.:	76 265 781	70 075 662
в іноземній валюті	46 654 011	46 432 143

Продовження табл. В. 1

Найменування статті	На 01.01.2021	На 01.01.2022
1	2	3
ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ		
Статутний капітал	16 514 051	16 446 818
Нерозподілений прибуток	401 902	305 006
Резервні та інші фонди банку	151 203	146 233
Резерви переоцінки	1 016 120	951 869
Усього власного капіталу	18 083 276	17 849 926
Усього зобов'язань та власного капіталу	94 349 057	87 925 588

За: [52; 114]

Додаток Г

Таблиця Г.1

Показники діяльності банків України у 2017-2022 рр.
(станом на кінець року)

Назва показника	01.01.2017	01.01.2018 (А4)	01.01.2019 (А4)	01.01.2020 (А4)	01.01.2021 (А4)	01.01.2022 (А4)	01.12.2022
	2 016	2017	2 018	2 019	2 020	2 021	2 022
Кількість діючих банків	96	82	77	75	73	71	67
з них: з іноземним капіталом	38	38	37	35	33	33	30
у т.ч. зі 100% іноземним капіталом	17	18	23	23	23	23	22
АКТИВИ							
Активи	1 256 299	1 333 831	1 359 703	1 493 298	1 822 841	2 053 232	2 243 915
Активи в іноземній валюті	519 058	506 883	494 623	492 157	585 493	583 133	718 523
Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями)	1 737 272	1 839 958	1 910 614	1 981 594	2 205 915	2 358 324	2 625 325
з них: нерезиденти	190 664	172 675	175 197	222 423	241 695	234 983	389 125
Загальні активи (не скориговані на резерви за активними операціями) в іноземній валюті	788 253	755 191	778 773	717 708	745 787	678 862	825 575
Готівкові кошти	36 201	44 099	46 941	56 304	73 174	75 375	76 725
Банківські метали	312	344	344	369	572	384	144
Кошти в Національному банку України	40 824	37 357	35 549	76 126	37 615	34 973	72 246
Кореспондентські рахунки, що відкриті в інших банках	121 813	96 280	86 748	118 237	176 041	172 868	298 074
Строкові вклади в інших банках та кредити, надані іншим банкам	23 127	28 350	33 699	34 995	50 376	60 096	46 657
Кредити надані клієнтам	1 005 923	1 036 745	1 118 860	1 033 430	960 597	1 065 347	1 075 343
кредити, що надані органам державної влади	1 427	1 517	2 865	4 724	11 641	26 973	26 005
кредити, що надані суб'єктам господарювання	847 092	864 412	919 071	821 936	749 335	795 513	823 514
кредити, що надані фізичним особам	157 385	170 774	196 859	206 737	199 561	242 633	225 746
кредити, надані небанківським фінансовим установам	20	42	66	33	60	228	78
Вкладення в цінні папери та довгострокові інвестиції	332 273	425 803	480 615	539 466	791 373	829 887	929 640
Резерви за активними операціями банків (з урахуванням резервів за операціями, які обліковуються на позабалансових рахунках)	484 383	511 062	556 445	492 229	388 477	308 349	385 942
ПАСИВИ							
Пасиви	1 256 299	1 333 831	1 359 703	1 493 298	1 822 841	2 053 232	2 243 915
Капітал	123 784	161 108	154 960	199 921	209 460	255 514	218 910
з нього: статутний капітал	414 668	495 377	465 532	470 712	479 932	481 535	407 022
Зобов'язання банків	1 132 515	1 172 723	1 204 743	1 293 377	1 613 381	1 797 718	2 025 006
Зобов'язання банків в іноземній валюті	644 223	613 681	587 940	568 621	648 020	613 334	783 823

Продовження табл. Г.1

Назва показника	01.01.2017	01.01.2018 (А4)	01.01.2019 (А4)	01.01.2020 (А4)	01.01.2021 (А4)	01.01.2022 (А4)	01.12.2022
Строкові вклади (депозити) інших банків та кредити, що отримані від інших банків	73 938	50 240	42 178	23 912	24 235	24 948	6 515
Кошти суб'єктів господарювання	369 913	403 955	406 367	498 157	646 491	758 434	838 362
Кошти фізичних осіб (з ощадними (депозитними) сертифікатами)	437 152	478 100	508 457	552 115	681 892	726 898	889 485
Кошти небанківських фінансових установ	42 813	22 907	23 794	26 885	34 704	41 410	51 645
Довідково:							
Рентабельність активів, %	-12,60	-1,93	1,69	4,26	2,44	4,09	1,02
Рентабельність капіталу, %	-116,74	-15,84	14,67	33,45	19,22	35,08	9,33

Джерело: [76]